1975

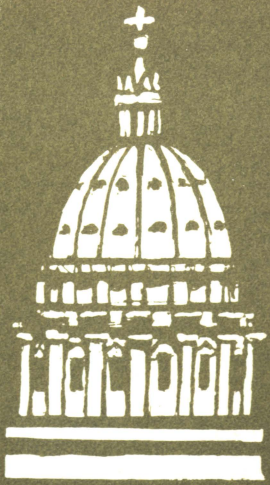

SZENTÉVI ÚTRAVALÓ

SZENTÉVI ÚTRAVALÓ

SZENTÉVI ÚTRAVALÓ

BÉCS, 1975

Könyvünk az EUROPÄISCHER HILFSFONDS ajándéka az 1975. Szentévre. Nem kerül könyvárusi forgalomba.

Egyházi jóváhagyással

Szerkesztették: *Valentiny Géza* (I. rész)
Török Jenő (II. rész)

Fedőlap rajza és terve: *Deéd Ferenc*

Copyright 1975 by Verlag OPUS MYSTICI CORPORIS
(in Verbindung mit dem Österreichischen Pastoralinstitut)
A-1042 WIEN, Postfach 17. — Verlags-Nr. 318.

Druck: Hausdruckerei der Erzdiözese Wien.

AJÁNLÁS

Szeretettel köszöntöm kedves magyar zarándokainkat, akik ebben a Szentévben és Szent István király millenniumi évében Rómába zarándokolnak.

Minket nem Róma látványosságai hoztak az Örök Városba, hanem a kegyelet, a hit és a bizalom. Hálaadó és kérő zarándoklat ez. Hálát adunk Istennek 1000 éves keresztény múltunkért és bizalommal kérjük Őt, mint jövőnk Gondviselőjét. Szentatyánk kívánsága szerint szívünk üg; ének tartjuk a kiengesztelődést és a megújulást. Önmagunkban, családunkban, környezetünkben és hazánkban mindig és mindenütt Krisztus szellemét akarjuk megvalósítani. Ezért vállaltuk magunkra a zarándoklat fáradalmát, ezért imádkozunk itt az apostolok sírjánál, és ez a mi további életcélunk is.

Örömmel adom kezetekbe szentévi útravalóul ezt a könyvet. Emlékeztessen titeket Szent Istvánra, a magyar kereszténység megalapítójára, továbbá a keresztény hit, erkölcs és élet lényeges kérdéseire. Az imádságok és az énekek emeljék fel szíveteket Istenhez, az Ő Fiához és a Magyarok Nagyasszonyához.

Adja Isten, hogy ez Útravalóból minél többen meríthessenek hívő öntudatot, lelki elmélyülést. Ezért imádkozik veletek együtt

Eisenstadt–Kismarton, 1975. július

DDr. LÁSZLÓ ISTVÁN
kismartoni megyéspüspök,
Apostoli Vizitátor

TARTALOM

DDr. László István megyéspüspök: Ajánlás 5

I. OLVASMÁNYOS RÉSZ 7
1. Szent István Nagyobbik Legendája *(Kurucz Á. ford.)* 8
2. *Tomka:* A kereszténység legfőbb kérdései 25
Részletes tartalommutató 26
I. Isten 31
II. Jézus 48
III. Egyház 71
3. *Liégé:* A keresztény és a bűn 82
4. *Thurian:* Életünk Krisztusban 86
5. *St. Séverin papi munkaközösség:* Lelkiismeretvizsgálat 94
6. *Lebret–Suavet:* Önvizsgálat 99
7. *Lebret:* Életstílus 109
8. *Lebret:* Életelvek 110

II. IMÁDSÁGOS RÉSZ 115
1. A szentmiseáldozat 116
2. Hat miseszöveg 141
3. Énekek 154
4. Imádságok az Egyház ősi kincstárából 163
5. Újabb imádságok 173
6. Szertartások 179
Részletes tartalommutató a II. részhez 183

Olvasmányaink eredete: Szent István Nagyobbik Legendája közlésének engedélyezéséért a MAGYAR HELIKON (Budapest) és Tomka Ferenc tanulmánya közlésének engedélyezéséért a SZENT ISTVÁN TÁRSULAT (Budapest) kiadóknak s a szíves közvetítésért az ARTISJUS Szerzői Jogvédő Irodának mondunk itt köszönetet. Többi olvasmányunk az „Életfordulón. Önvizsgálat és tájékozódás. (Gyűjtemény) Bécs, 1974" c. saját kiadványunkból való. – Az imádságos részben a szentmise rendjét a Szabadkai Egyházmegyének „A mise rendje" c. hivatalos kiadványából vehettük át, amiért szintén köszönetet mondunk. Az imádságok eredetére vö. 184. lap.

I. OLVASMÁNYOS RÉSZ

SZENT ISTVÁN NAGYOBBIK LEGENDÁJA
Fordította Kurucz Ágnes

Tomka Ferenc
A KERESZTÉNYSÉG LEGFŐBB KÉRDÉSEI

Liégé
A KERESZTÉNY ÉS A BŰN

Thurian
ÉLETÜNK KRISZTUSBAN

St. Séverin papi munkaközösség
LELKIISMERETVIZSGÁLAT

Lebret–Suavet
ÖNVIZSGÁLAT

Lebret
ÉLETSTILUS – ÉLETELVEK

SZENT ISTVÁN NAGYOBBIK LEGENDÁJA*

1. Kezdődik az előbeszéd Szent István király életéhez.[1] „Minden jó adomány és minden tökéletes ajándék felülről való, és a világosságok atyjától száll alá."[2] Mert semminémű jó nem lehet vagy keletkezhet a létező dolgokban Isten odaszálló irgalmának kedvezése nélkül. Az isteni gondviselés szeme ugyanis tetszéssel tekinti a néki szolgáló angyali karok megingathatatlan voltát, de a bukott ember megújhodását is kegyes irgalommal szemléli, s előmozdítja, hogy akit megteremtvén saját képének méltóságával ékesített fel, azt megtestesülésének szentsége által csoda módon atyai országának örökösévé tegye. Beteljesedtek hát a pátriárkák és próféták jövendölései a mi Megváltónkban, ki megmagyarázhatatlanul szűztől született, a kereszt kínszenvedése és a halál elnyerése után harmadnapon feltámadott, tanítványai körében negyven napig tartózkodott, majd szemük láttára hatolt az ég magasába, s természeténél s tehetségénél fogva atyja jobbján nyert helyet, és az atyjától s tőle származó vigasztaló Szentlelket fogadott fiaira heves érkezésének csodálatos zúgásával kiárasztotta; ez pedig őket tüzes nyelvek képében minden nyelv tudásával gazdagította, és isteni erejéből a csodatevés jeles képességével csodálttá tette. Az ő szeretetének hevétől lángra gyúlva, amint Üdvözítőnk korábban meghagyta nekik, az

---

* Az „ISTVÁN KIRÁLY EMLÉKEZETE" c. emlékkönyvből. MAGYAR HELIKON 1973. Európa Könyvkiadó, 39-53. l.

evangélium hirdetésének követségében Isten igéjének magját hintve, az egész világot bejárták. Némelyikük királyságokat királyostul, némelyikük fejedelemségeket fejedelmestül, némelyikük tartományrészeket és kerületeket helytartóstul és elöljáróstul vett rá a keresztény vallás gyakorlására, és a Szentlélek magasra csapó lángjai annyira megszilárdították a földkerekségen az egyetemes egyház alapját, hogy maga Róma is, az egész világ fővárosa, a császári egyeduralommal együtt nyakát Krisztus hite alá hajtva lemondott a hiú tévelygésekről. Nem maradt ország, sem nemzet, hol Krisztus irgalmának valamilyen foganatja nem lett.

Így történt, hogy az éber isteni kegyelem a veszedelem és tudatlanság fiaira, a faragatlan, kóbor népre, mely nem ismerte fel, hogy Isten teremtése, vagyis hát a Pannónia földjén lakó magyarokra, kegyes pillantással letekintett az égből, hogy akiket az örökkévalóság titkos terve korábban természetes lakóhelyükről napnyugati részekre rendelt a keresztények eltévelyedéseinek megbosszulására, azokat, rendeltetésük ideje már betelvén, a hamisság útjáról az igazság ösvényére, az eloszlatott homályból az örökkévaló jutalmazás reményére vezesse.

2. Volt akkor egy Géza nevű fejedelem, a negyedik (= az ötödik) attól számítva, ki a magyaroknak Pannóniába jövetele idején első vezérük volt. Minthogy Jézusban is hitt, hatalmaskodva bánt az övéivel, de irgalmasan s bőkezűen az idegenekkel, kiváltképpen a keresztényekkel; ámbár belesüppedt a pogány életmódba, mégis, a lelki kegyelem fényének közeledtére figyelmesen kezdett tárgyalni

a körös-körül fekvő valamennyi szomszédos tartománnyal a békéről, melyet korábban sohasem kedvelt; úgyhogy már ebből felismerhető, kinek fiává vágyott válni, Üdvözítőnknek az evangéliumban mondott szavai szerint: „Boldogok a békességesek, mert Isten fiainak fognak hivatni."[3] Ezenfelül elrendelte, hogy a többi kereszténytyt, ki országába be akar lépni, a vendégbarátság és a biztonság kegyében részeltessék, felhatalmazta a papokat és a szerzeteseket, hogy elébe járuljanak, szíves örömest hallgatta meg őket, kedvet lelvén abban, hogy az igaz hitnek keble kertjébe vetett magja kicsírázik. Minek szaporítsam a szót? Eljött az égben rendelt idő, háza népével együtt hitt és megkeresztelkedett, megfogadván, hogy minden uralma alá vetett alattvalóját a keresztény hit szolgálatába állítja.

3. Mivel pedig igen sok gondot okozott neki a lázadók megzabolázása, a szentségtörő szokások lerontása, és hogy püspökségeket alapítson hite szerint a szentegyház javára, egy éjjel csodálatos látomással vigasztalta meg az Úr, gyönyörű külsejű ifjat állított elébe, aki így szólt hozzá: „Béke veled, Krisztus választottja, megparancsolom, hogy szűnjenek meg gondjaid. Nem néked adatott meg véghezvinni, amit eszedben forgatsz, mert kezedet emberi vér szennyezi be. Tőled származik a születendő fiú, kire az Úr mindezek elrendezését az isteni gondviselés terveinek megfelelően rábízza. Ő az Úrtól választott királyoknak egyike lesz, a földi élet koronáját majd az örökkévalóval fogja felcserélni. Mindamellett a lelki követségben hozzád küldendő férfit tisztességgel fogadd, ha befogadtad, megtiszteljed, rettegve a fenyegető kárhozattól és elragadva a kiapadhatatlan

remény szerelmétől, mely meg nem téveszt, intelmeit hűséges szívvel, nem színlelt helyesléssel hallgasd."

4. Hogy felserkent a fejedelem, a megdöbbentő látomást előbb magában, majd Krisztus híveivel és az övéivel meghányta-vetette, Istennek kitárt karokkal a földre borulva alázatosan hálát adott, s könnyeket ontva ajánlotta magát és fejedelemségét születendő fiával együtt annak őrizetébe, aki nem szunnyad s nem is szunyókál. Miközben pedig az Istentől megjövendölt férfiún töpreng, jelentik neki, hogy boldog Adalbert, a cseh egyház főpapja úton van hozzá az ő megtérítésére és a nem színlelt hit előmozdítására, hogy dicsőséges áldozattal áldozzon az Úristennek. Elmondhatatlan öröm támadt Krisztus új katonáiban, a vezér híveivel Krisztus apródja elé vonult, tisztességgel fogadta, és ahogy a látomás intette, Isten félelme és szeretete miatt minden módon kimutatta neki, hogy az engedelmesség fia lesz.

Igy hát a fejedelem parancsára a zabolátlan nép mindenünnen összegyűlik, a szent püspök szüntelenül tanít, téríti és kereszteli az ország fiait, sok helyen egyházakat alapít. „A világosság, mely megvilágosít minden embert",[3a] előzvén a sötétséget, elkezdett Magyarországon fényleni, és beteljesedtek a próféta szavai, ki így szólt: „A pogányok népe, mely sötétségben jár vala, lát nagy világosságot."[4] A láthatatlan világosság világossága Krisztus, kinek megpillantását a pogányok akkor érdemlik meg, mikor megtérve a sötétségből hiszik, hogy ő a valóságos fény, valóságos Isten és ember.

5. Közben megszületett a fejedelem Istentől megjövendölt fia, akit a próféta szerint ismert az Úr, még mielőtt a méhben megfogant volna. Ezt Isten kedveltje, Adalbert püspök hite őszinteségéért a keresztség fehér ruhájába öltöztette, és lelki gyámola lett. Akkor az István nevet kapta; hisszük, hogy Isten is ezt akarta, mert ami „István" a görög nyelvben, „koronázott" a latin beszédben. Mivelhogy Isten azt óhajtotta, hogy viselje e világban is a királyi hatalmat, s a jövőben váltsa fel az örökké tartó boldogság koronájával, kijelölte őt az örök, el nem múló dicsőség elnyerésére. Nőtt a gyermek gyámolítva a királyi nevelésben, átlábalta a kisdedéveket, s miután a serdülőkor első lépcsőfokán átlépett, apja összehívta Magyarország főembereit és az utánuk következő rendet; a közös tárgyalás tanácsa szerint fiát, Istvánt a nép élére állította, hogy uralkodjék őutána, és ennek megerősítésére mindet külön-külön megeskette. Ezek után betelvén napjai, az Úr megtestesülésének 997. esztendejében e világ haszontalan viszontagságait égi örömmel cserélte fel. És ugyanazon évben boldog Adalbert püspök Isten igéjének hirdetése végett porosz földre lépett, majd ugyanott a vértanúság pálmájával koszorúztatott meg.

6. Mikor aztán a pannóniai királyság a boldog ifjú bólintását leste, ő a környező tartományok népeivel kötött békét hűségesen megerősítette, hogy amit elméjében forgatott, a kereszténység zsenge ültetvényében annál bátrabban hajthassa végre. De minden jónak ellensége, az irigységgel és gonoszsággal teljes ördög, hogy Krisztus apródjának szent szándékát szétzilálja, belháborút támasztott ellene; az ő sugallatára vonakodott a pogány nép nyakát

a keresztény hit igájába hajtani, s azon mesterkedett, hogy főembereivel együtt kivonja magát uralma alól. Mindezeket a dicsőséges kereszt jelének pártfogásával, Isten szülőanyja, az örökszűz Mária érdemeinek oltalmával, Isten kedveltje, Márton főpap és Szent György vértanú zászlaja alatt, vezéreik megölése után csakhamar szolgálatába hajtotta, a keresztség vizében megfürösztötte, és hűséges papok által osztván az üdvösség intelmeit, az egy Istent imádni kényszerítette.

7. Miután Krisztus katonája legyőzte az ellenséget, lelki örömmel eltelve elhatározta, hogy minden képességét és minden szándékát az evangélium magjának melegágyává teszi. Alamizsnálkodással és imádkozással töltve idejét gyakran borult a szentegyház padlójára, s könnyeit hullatva bízta Isten akaratára tervének teljesedését, hogy az, aki az Úr nélkül mit se tudna tenni, ha az Ő rendelésének betöltése segíti, a kitervelt jót erényes kezdeményezésekkel véghezvihesse. Ennek a megkezdéséhez és beteljesítéséhez azonban szükségesnek tartván Krisztus híveinek tanácsát, követekkel és levelekkel mindenfelé hírül adta kívánságát. Erre sok pap és egyházi személy, kit a vigasztaló Szentlélek ösztökél, úgy határoz, hogy elhagyva székhelyét, vándorútra kél; apátok és szerzetesek semmi tulajdont sem kívánva csupán arra vágytak, hogy ilyen mélyen vallásos fejedelem oltalmában szabályaik szerint éljenek. Köztük jött a vallásos életű Asrik atya tanítványaival, akik közül egy Bonifác nevűt Asrik atya helyére neveztek ki apátnak: mikor a boldog király igehirdetés végett Magyarország alsó részeibe küldte, nyakán egy kard megsebesítette, s bár élt ezután is, a vértanúság dicsőségét el nem veszítette. Érkezett két

másik is a lengyelek földjéről, kik elmélkedésre a remeteéletet választották, egyikük, név szerint András, hitvallásának érdeme miatt az angyalok kórusába vétetett fel, melyről az Úr általa művelt csodajelei tanúskodnak; a másik, Benedek, Krisztusért ontotta vérét, s ezért csodálatosan megkoszorúztatott.

Miután Asrik apátot övéivel együtt tisztelettel befogadták, a Vashegy lábánál egy Szent Benedek atyáról elnevezett kolostort épített, ahol mindmáig virul a szerzetesi gyülekezet a regula rendjében, s mivel bővelkedik a fenntartásához kellő mulandó javakban, nincs másra szüksége, csak arra, hogy az övéi és mások lábát az evangélium szerint megmosogassa.

8. Ezekkel tanácskozott Isten szolgája, a legkeresztényibb fejedelem, olykor közösen mindenekkel, olykor egyenként egyesekkel, majd tartományait tíz püspökségre osztotta, az esztergomi egyházat a római apostoli szék helybenhagyásával és egyetértésével a többiek fejévé és felügyelőjévé tette. Az említett tiszteletre méltó Asrik apátot a főpapi méltóság süvegével ékesítve kánoni választással ennek élére helyezte, s a többi széket az ő tanácsára más-más atya gondjaira és őrizetére bízta. Mindenfelé megvetik a szent házak alapjait, emelik a kanonokok klastromait, virágzásnak indulnak a szerzetesi regulában élő közösségek. Mindenfelől özönlenek Istennek szolgái, kikben vágyat ébresztett az oly igen bőkezű fejedelem kegyes vendégfogadásának vigasza.

És mert Pannónia dicsőségére ott született a boldog Márton főpap, s az ő érdemeinek oltalmában aratott győzelmet ellenségein a Krisztushoz hű király — mint már

mondottuk —, azért a király tanácsot tartván Isten kedveltjeivel, a Szenthegynek mondott helyen, a szent püspök telke mellett, az ő nevére monostort épített, birtokkal, javadalmakkal és minden szükséges egyébbel gazdagította, s a közbenjárásával legyőzötteken tizedet véve a püspökségekhez hasonlatossá tette.

9. Atyja halála után az ötödik évben — így akarta az isteni kegyelem — elhozták az apostoli áldás levelét, s miközben a püspökök és a papság, az ispánok és a nép egybehangzó magasztalásukat fennen kiáltották, Isten kedveltje, István, királlyá választatott, s az olajkenettel felkenve a királyi méltóság diadémájával szerencsésen megkoronáztatott. Hogy az uralkodói rang jelének elnyerése után milyen életű s ítéletű férfi volt, megvilágítja a püspökkel és Magyarország főembereivel együtt kibocsátott törvénykönyve, melyben tudniillik megszerkesztette minden ártalomnak ellenmérgét. És mert úgy tetszett néki, hogy a békének, mellyel Krisztus fűzte egybe a világot, legyen fia, el nem múló kötés aláírásával utódainak szigorúan meghagyta: senki köztük ellenségként más földjét ne támadja, törvényes vizsgálat nélkül ellenfelét ne bántsa, az özvegyeket és árvákat senki se nyomorgassa.

Királyságának sorsosául pedig, de kivált sarjadékának szaporításáért a római császári méltóságot viselő, szelíd erkölcsei miatt jámbornak nevezett Henrik húgát, név szerint Gillát vette házastársul, kit miután olajkenettel felkentek, a korona viselésében társának ismert el. Hogy ez Isten tiszteletének csinosításában miképp viselkedett, az Istennek szolgálók gyülekezetei iránt mely buzgónak s jótevőnek mutatkozott, arról a mai napig tanúskodnak

látta, szavaink igazságáról tanúbizonyságot tehet: számtalan fajta miseruha, oltárdísz és más ékesség van ott, az oltárok körül több színaranyból kalapált tábla, melyekbe a legdrágább kövek sorozatait foglalták; Krisztus asztala fölött csodálatos mívű cibórium emelkedik, a kincseskamra mindenféle-fajta kristály, ónix, arany, ezüst edénnyel színültig rakva.

Már akkor eltökélte Isten fia, hogy mindazt, amije van, s amit megszerezhet, Krisztusnak ajánlja, kitől adományul nyerte, hogy aki őt az evilági dicsőségre és tiszteletre méltóvá tette, az égi ország lakói közé kegyesen felvenni méltassa.

11. Olvassuk az apostolokról írt jövendölésben, hogy „az egész földre elhatott az ő hangjok"[6] és a többi. Ez a mondás áll nemcsak a tizenkettőre, hanem mindenkire, akit Isten az evangéliumot hirdetni küldött, akinek hite, szavai és erkölcse révén gyarapodott az egyház. Ezek között nem a legkisebbnek tartják ama leginkább kereszténytt: jóakaratának és művének híre, melyet az egyházak építésében saját hatáskörében szerzett, messze fekvő, igen híres földeket bejárt. Szerzeteskolostort alapított ugyanis Jeruzsálemben, abban a városban, ahol Krisztus emberi természete szerint tartózkodott, bőséges mindennapi eleséget szolgáltató majorságokkal és szőlőkkel gazdagította. A világ fejében, Rómában is, István első vértanú nevére tizenkét kanonokból álló, minden tartozékkal bővelkedő gyülekezetet állított, és egy kőfallal körülkerített telepet házakkal és vendégfogadókkal azon magyaroknak, akik imádkozás végett felkeresik az apostolok fejedelmének, boldog

számos egyházi keresztjei, edényei és csodálatos mesterséggel készített vagy szőtt oltári ékességei. Mindenekelőtt pedig a veszprémi püspökség egyháza, melyet alapkövétől kezdve minden Isten szolgálatához szükséges arany- vagy ezüstneművel és sokféle ruhával felékesített. Maga a király a nemrég alapított püspökségeket az apátságokkal egyetemben majorságokkal, udvarházakkal, szolgákkal és javadalmakkal királyilag felruházta, keresztekkel, edényekkel és az istentiszteletthez járó más eszközökkel — aszerint, hogy mire volt külön-külön szükségük — kielégítően felszerelte. A szerzetesek életét és közösségét hol mások útján, hol személyesen fürkészve gondosan megvizsgálta, a lankadókat kárhoztatta, az ébereket szeretetébe fogadta, s a kanonokok szolgálatát Krisztus és az egyház bizonysága alapján a püspökök gondjára bízta; az apostol szerint „mindenkinek mindent megtett, hogy mindeneket" megnyerjen.[5]

10. Ez a férfiú hívő volt, minden cselekedetét teljesen Istennek szentelte, fogadalom s felajánlás útján szüntelen imáiban magát és királyságát az örökszűz istenanya, Mária gyámsága alá helyezte, kinek tisztelete s dicsősége a magyarok közt oly nevezetes, hogy nyelvükön még e szűz mennybemenetelének ünnepét is, tulajdonnevének hozzátétele nélkül, csak Királyné napjának emlegetik. És hogy könyörületes oltalmát még inkább elnyerhesse, magában a királyi székvárosban, melyet Fehérvárnak mondanak, ugyanezen örökké szűz dicsőségére és nevére híres és hatalmas, csodálatos művű bazilikát kezdett építtetni, a kórus falán tarka vésetekkel, márványlapokból kirakott padlóval. Aki ezt

Péternek küszöbét. Még a királyi várost, Konstantinápolyt sem fosztotta meg ajándékozó jótéteményeitől, csodálatos művészettel épült templomot adományozván minden hozzávalóval. Méltán nyerte hát el birodalma határain belül az apostol nevét, mert noha az evangélium hirdetésének tisztét ő maga el nem vállalta, a prédikátoroknak, mint vezérük és felügyelőjük, megteremtette a gyámolítás és gondoskodás vigaszát.

12. Az égi irgalom valamennyi jótéteménye közül, melyhez a boldog király isteni végzésből jutott, mindenekelőtt azokat kell felsorolni s a betűkre bízni, amelyekkel elsősorban lehet az örök élet örömeit kiérdemelni. Mert minden szerencsés tetteiben egy indítóok irányította: ezt lelkének hívő látásával látta meg az evangéliumban, mely igazságának bizonyságával mondja: „Boldogok az irgalmasok, mert ők irgalmasságot nyernek",[7] és más helyen: „Adjatok és adatik néktek."[8] Az irgalomnak és kegyességnek oly szélesre tárt karjaival ölelte át Krisztus szegényeit, sőt bennük Krisztust, hogy egyetlen vendég vagy zarándok sem távozott tőle szomorúan, jóságának valamilyen vigasza nélkül. A szűkölködők felsegítésére mindennapos állandó költséget határozott meg, az éjszakát virrasztásban, tevékenyen és vidáman volt szokása tölteni, Krisztus híveinek lábát mosogatva, a szegények köcsögébe alamizsnát dugva, mivel eltökélte, hogy e világon a szűkölködő Krisztust tagjaiban vigasztalja, így ő maga megérdemli, hogy örökké örvendezzen, mikor a mennyei élet kincsesházát minden gyönyörűséggel rakottan találja.

Egy éjszaka aztán lelki intéstől illetve, egymagában,

anélkül, hogy bárki tudott volna róla, fogván egy Isten ajándékával teli erszényt, szokása szerint felkerekedett Krisztus kicsinyke nyájának meglátogatására. A szegények a mennyei kincseskamra pénzének osztásakor nyomban huzakodni kezdtek, Isten emberének érdeméről szakálla kiszaggatásával tettek tanúbizonyságot. Emiatt öröm töltötte el Krisztus katonáját, és rohanvást menekült mindenki teremtőjének legszentebb szülőanyjához, s a földre vetve magát hálálkodva így kiáltott: „Égi királynő, én királynőm, így tisztelték meg katonáid, akit királynak állítottál. Ha ezt valami ellenségem tette volna, a te segítségeddel bosszulnám meg a sértést. De mert tudom, úrnőm, hogy ezzel az örök boldogságra lettem méltó, igencsak ujjongok, s megköszönöm Üdvözítőnk vigasztaló szavait, melyekkel tanítványait vigasztalta, mondván: „fejeteknek egy hajszála sem vész el".[9] E szavakból értette meg Isten embere, hogy égi kegyelem látogatta meg, és lelki kenettel kenetett; elhatározta, hogy szíve kapuját sohasem zárja be a segítséget kérők előtt, s ettől kezdve személyesen, vagy mások, de különösen Krisztus szolgái és cselédei, a papok és a szerzetesek útján az égtől neki juttatott gazdagságot a szegények kezébe téve maradandóan az örök kincstárban helyezte el.

Erről tesz tanúságot a vele a mennyei életben örökké osztozó boldog Günther, aki evilági nemesből lett szerzetes és remete, s akit a jótékony fejedelem bőkezűsége csalogatott ide, s a csehek földjéről többször eljött meglátogatására. Mert valahányszor érkezésének fényével István udvarát beragyogta, a király kincseskamráját keze alá helyezték, s mivel ő ennek tartalmát zarándokok, szűkölködők szenvedők, özvegyek és árvák, klastromok és templomok között

kiosztotta, csakhamar kiürült. Isten e szolgájának intésére alapította meg az istenfélő király a Bélnek nevezett monostort, s minden jóval gazdagította. Itt kezdte el elmélkedő életét élni a Velencéből jött Gellért szerzetes, akit felsőbb végzésből főpappá választottak, s a szent király elhunyta után a kereszténység ellen támadt zavargásokban megkövezték: a lelki kegyelem ajándéka által méltó lett a vértanúk társaságára.

13. Úgy vélem, nem hallgathatom el, hogy Isten hatalma az ő emberének még életében meg akarta mutatni, mennyi érdeme lesz halála után. Hiszen ahányszor fülébe jutott, hogy beteg valaki, egy darab kenyeret, egy kis gyümölcsöt vagy fűszeres füvet küldött neki orvosságul, azt, ami épp a keze ügyében volt, meghagyván, hogy egészségesen talpra álljon, és mivel szavait Isten kegyelme kísérte, épségét a beteg nyomban visszanyerte. Üdvözítőnk dicsőséges mennybemenetele után, s azután, hogy csodálatosan atyja jobbjára ült, azt mondják, keveseknek jelent meg testi valóságban, látomással azonban sokaknak nyújtott vigaszt, megtanítván őket a jövőbe látni. Ez történt boldog Istvánnal is. Egy éjszaka ugyanis valamely titkos sugallattól hirtelen felriasztva megparancsolta, hogy egy futár egy nap és egy éj alatt siessen az erdélyi Fehérvárra, és tereljen minden földeken lakót a városok falaihoz oly gyorsan, amint lehet. Mert előre megmondta, hogy itt teremnek a keresztények ellenségei, vagyis a besenyők, akik akkor a magyarokat fenyegették, és fel fogják dúlni földjeiket. Alig teljesítette a követ a király parancsát, itt is volt már a besenyők váratlan csapása; gyújtogatással és fosztogatás-

sal mindent elpusztítottak, de Isten kinyilatkoztatása révén a boldog férfi érdemeiért az emberi lelkek a falak menedékében megmenekültek.

14. Ezután történt, hogy mikor jámbor Henrik, római császári felség, a boldog királynak felesége révén rokona, kiszenvedett, a császári hatalmat a germánok választásából Konrád kapta, ki a béke nyugalmát megtörve, egész Németország csapatait egyesítve ellenségként próbált rátörni Pannónia határaira. Tanácsot tartott ellene a király a püspökökkel és a főemberekkel, s a haza védelmére egész Magyarország fegyvereseit összevonta. Előbb mégis megfontolván, hogy Krisztus segítsége nélkül mit sem tehet, kezét-szívét égnek emelte, és sérelmeit úrnője, az örökszűz istenanya, Mária elé tárva, ilyen szókra fakadt: „Ha kedved telik benne, világnak úrnője, hogy örökséged szőlejét ellenség pusztítsa, s a kereszténység zsenge ültetvényét irtsa, kérve kérlek, ne rójják fel az én renyheségemnek, hanem inkább akaratod rendelésének. Ha a pásztor bűnös, érdeme szerint ő maga lakoljon, kérlek, ártatlan juhokat dühöd ne sújtson." E beszéd után Máriától már szinte megvigasztalva, magabiztosan útra kelt az ellenség irányába. Mindjárt másnap hírnök érkezett a germánok táborába minden egyes vezérhez, mintha a császár küldte volna, és parancsot adott át a visszatérésre. Mihelyt az ellenség visszavonult, és a szent felismerte, hogy Isten irgalmának oltalma látogatta meg, a földre borulva hálát adott Krisztusnak és szülőanyjának, kinek védelmébe magát és országának gondját szüntelen imában ajánlotta. A császár pedig megrémült övéinek ennyire váratlan kudarcától, és

tudakolta, miképpen történt a dolog. Mikor aztán belátta, hogy valóban visszatértek, nem kételkedett, hogy ez Isten szándékából történt a leghívebb király reményének megerősítésére, és azontúl országának megtámadásától tartózkodott, mert visszatartotta az örök bíró félelme.

15. Nyilvánvalóan boldog Istvánon is beteljesedett az apostol szava, mely így szól: „Sok háborúságon által kell az Isten országába bémenni",[10] és a bölcsesség könyvében: „akit szeret az Úr, megdorgálja, megostoroz pedig az atya mindent, akit fiává fogad".[11] Mert sokféle isteni fenyítés alatt rogyadozott, három évig szüntelen betegségben sínylődött; miután ebből Isten kegyelmének orvossága kigyógyította, a titkos örök szándék valamiféle próbatétele következtében fiainak kimúlásában megint csak érezte a ráhulló korbácsütéseket, mikor őket ártatlan csecsemő korukban, aki adta, elvette. Halálukon érzett fájdalmát a szülőatya élve maradt fia, a szent természetű Imre iránti vonzalmának vigaszával fékezte. Immár egyetlen fiát szenvedélyesen szerette, mindennapos imáiban örökösen Krisztusnak és szűz szülőanyjának szentelte. Minden óhajtásával azt kívánta, hogy fia túlélje, s hogy utána országának ő kerüljön élére. S hogy ilyen nagy uralom kormányát majd erősebben kézben tarthassa, rávette, hogy az igazhitű férfiak tanítását mindkét füllel hallgassa mindennapos olvasás által. Az atyai szeretet lángjától ösztökélve ő maga is erkölcstanító könyvecskét szerkesztett, melyben őszintén és barátian, a lelki intelem igéivel szól hozzá, oktatva, hogy mindenekelőtt őrizze meg a katolikus hitet, erősítse az egyházi rendet, a főpapi

méltóságnak rója le tiszteletét, kedvelje a főembereket s vitézeket, hozzon igaz ítéletet, minden cselekedetében mutasson türelmet, a vendégeket jóságosan fogadja, még jóságosabban gyámolítsa, a tanács nélkül semmit se tegyen, az elődök példája mindig szeme előtt legyen, sűrűn teljesítse az imádkozás kötelmét, s a kegyesség, irgalmasság meg a többi erények ékesítsék. Az ilyen és ehhez hasonló ismeretekben oktatott kíváló ifjú engedelmeskedve az örök végzésnek, amelynek mindenek alávettetnek, az Úr megtestesülésének 1031. (= 1030.) évében ezt a múló életet az örökre cserélte fel, csatlakozván a mennybéliek társaságához. Ó, mekkora gyász mindeneknek, de kivált a főembereknek, akik között az elárvult atya sóhajtozott és kesergett. Mert látván, hogy egyedül maradt, utód reménye nélkül, bánkódott szeretni vágyó szíve. De ismerte az Írást: „Nincs bölcsesség és nincs értelem és nincs tanács az Úr ellen",[12] és a kánoni törvényt: senkinek sem szabad kedvesei elmúlásán túlságosan szomorkodni. Letéve a gyászt teljes valójával az isteni irgalom bőkezűségének keresésére adta magát. A kolostorok és templomok szolgáit, a szerzeteseket és a papokat különféle alamizsnákkal és adományokkal vigasztalta meg, minden pénzbeli jövedelmét, mellyel éppen rendelkezett, zarándokokra, özvegyekre, árvákra költötte. Követei képében még a külföldi tartományok monostorait is gyakran meglátogatta királyi adakozókedvének számlálhatatlan ajándékával.

16. Szellemének fiatalkorában felvett szigorát élete végéig megőrizte. Alig nyílt ajka nevetésre, mivel az Írásra gondolt: „A nevetés fájdalommal elegyedik, és végre az öröm

fordul szomorúságra."[13] Mindig úgy mutatkozott, mintha Krisztus ítélőszéke előtt állna, lelki szemeivel az ő tisztelendő külsejű jelenségét látta, s kimutatta, hogy Krisztus a száján, Krisztus a szívén, Krisztust hordozza minden tettén. Szíve-lelke minden vágyával a végső napot képzelte maga elé, s már a mennyország lakója, angyali társalkodás társa óhajtott lenni. Mindenfélefajta Istennek tetsző erénnyel ékes lévén, eltökélte: Isten előtt szentségben és igazságban leledzik majd életének minden napjában,[14] hogy benne már az eljövendő megdicsőülés valamilyen ragyogása lássék. Végre Isten irgalmából, a százszoros jutalom díjára érdemesen, láz vette le lábáról, s mikor már nem volt kétséges hamari halála, előszólította a püspököket és palotájának Krisztus nevét dicsőítő nagyjait; először megtárgyalta velük, hogy helyette a Velencében született Pétert, nővérének fiát választják királynak, akit már korábban magához hívatott, és seregének vezérévé nevezett ki; majd atyailag intette őket, hogy őrizzék meg az igaz hitet.

---

[1] Iratott 1077 körül. Mindhárom legenda fordítása Bartoniek Emma szövegkiadása alapján készült, kiadva Szentpétery Imre: Scriptores Rerum Hungaricarum, II. Budapest, 1938. 363-440. l.

[2] Jakab 1,17.

[3] Mt. 5,9.

[3a] Jn. 1,9.

[4] Iz. 9,2.

[5] Pál Kor. I. 9,22.

[6] Zsolt. 18,5, Pál Róm. 10,18.

[7] Mt. 5,7.

[8] Lk. 6,38.

[9] Lk. 21,18.

[10] Ap. Csel. 14,21.

[11] Pál Zsid. 12,6.

[12] Péld. 21,30.

[13] Péld. 14,13.

[14] Lk. 1,75.

Tomka Ferenc

A KERESZTÉNYSÉG LEGFŐBB KÉRDÉSEI

ELŐLJÁRÓBAN

Ebből az összefoglalásból általában hiányoznak a szokásos teológiai kifejezések, illetve közös nevezőre hoztuk és behelyettesítettük azokat közérthető fogalmakkal. Teológiailag művelt olvasó részéről ez a szokottnál nagyobb figyelmet tételez fel. A legtöbb — különösen a vallási dolgokban kevésbé jártas — ember számára azonban éppen az ismert fogalmak alkalmazása által válik érthetővé.

Az anyag egyes részei szorosan összefüggnek. Az olvasó csak akkor érti meg a későbbieket, ha a korábbi részeket alaposan átTanulmányozta. — Az előadó feladata alkalmasint, hogy az egyes részeknél felidézze az előzőkben már szerepelt magyarázó gondolatokat. Ugyancsak reá tartozik, hogy a hallgatók érdeklődési körének megfelelő példákat alkalmazzon, illetve, hogy egyes túl nehéznek tartott részeket kihagyjon, vagy részletezzen. (Gondolunk itt elsősorban az egyházról illetve a szentségekről szóló utolsó részre.)

A lélektan megállapítása szerint, ha valaki egy személyt vagy tant nem vesz komolyan, az belső elutasítással fog mindent fogadni, ami részéről ered vagy róla szól. — Ma sokan csak negatívumokat hallottak a vallásról, egyházról. Ezért, ha ilyen embereknek a kereszténységről beszélni akarunk, akkor első feladatunk azoknak az alapvető ellenvetéseknek tisztázása, amelyek tisztázása nélkül a hallgató képtelen tárgyilagosan felfogni annak mondanivalóját. — A következőkben ezt a szempontot is igyekezünk figyelembe venni.

RÉSZLETES TARTALOMMUTATÓ

I. BEVEZETŐ KÉRDÉSEK 28
1. A vallás tele van mesékkel? 28
2. A vallás tudománytalan? 29

II. ISTEN *(A Végtelen Szeretet és Igazság)* 31
1. Van-e Isten? (Tudósok, rend, törvény, dialektika) 31
2. Szükségem van-e Istenre? (A Végtelent kereső ember) 33
a) Mi tesz bennünket emberré? 34
b) Mikor teljesülnének az ember vágyai? 35
c) A kérdés filozófiai oldala 38
d) Mi vagy ki lehet az elégséges oka keresésünknek? 40
3. Személyes találkozás a Végtelen Szeretettel (Az imádság) 42
4. Néhány alapvető fogalom tisztázása: 46
Az élet célja: az igazság és szeretet 46
A bűn: elfordulás az igazságtól és szeretettől 46
A mennyországa: végső találkozás a Végtelen Igazsággal és Szeretettel 46

III. JÉZUS *(A Végtelen Szeretet válasza az emberi keresésre)* 48
1. Élt-e Jézus? 48
2. Jézus Isten volt? 48
a) Észszerű, hogy Isten emberré legyen? 48
b) Bizonyítható, hogy Isten emberré lett? 49
3. Ki nekem Jézus Krisztus? 52
A) Jézus a Megváltó 54
B) Jézus a Válasz az ember kérdéseire — életünk személyes értelme 55
a) Van értelme a létnek 58
b) Van értelme a szürke hétköznapi munkának — egy becsületben, feltűnés nélkül leélt életnek 60
c) Van értelme a szenvedésnek 62
d) Van értelme a szeretetnek 65
4. Krisztus elfogadása és a krisztusi élet 69

IV. AZ EGYHÁZ *(A Végtelen Válaszának hordozója)* 71
1. Az egyház célja és feladata (ugyanaz, ami Krisztusé volt) 72
a) Kegyelemszerzés 72
b) Tanúságtétel: Tanítás szóval és példával 72
2. Az egyház hatékony jelei a szentségek 73
a) A házasság 76
b) A bűnbánat szentsége 77
c) Az áldozás (eucharisztia) 78

E tanulmány első kiadása eredetileg a HÁZASSÁG ELŐTT c. kötetben jelent meg (Szerk. *Dr. Lengyel Antal,* Bpest, 1972. a Szent István Társulat kiadása) 76-98 l. Jelen, némileg átdolgozott s bővített kiadása kötetünk számára készült.

I. BEVEZETŐ KÉRDÉSEK

Két ismert ellenvetés hangzik el gyakran a vallással és istenhittel szemben: az egyik a vallás naivságát, a másik tudománytalanságát kifogásolja.

1. A vallás tele van mesékkel?

A vallás szó hallatára ma sok emberben csupán bosszankodás támad: „Ki hihet el holmi Ádám-Éva, vagy angyalka-mennyország meséket? Gyerekeket hitegetnek ilyenekkel, ijesztgetnek krampuszokkal, de mi már túl vagyunk ezeken!"

Ezeken valóban túl vagyunk, de ez nem a vallás! És most meg kell kérdeznünk magunktól: Vajon hol tudnánk elhelyezkedni másodikos-harmadikos elemista tudással?

Vajon nem vagyunk-e azon is régen „túl", amit akkor tanultunk? — Ha kis-iskolásokat hallunk az ő „tudományos problémáikról" beszélni, ezt gyerekesnek érezzük. Pedig erre is szükség van, ez is egy lépcsőfok, amely a felnőttéváláshoz vezet; csak nem szabad megállni ezen az alacsony fokon. Így van ez a vallással is. Ezzel szemben a legtöbb ember *10-12 éves kora után egyáltalán nem foglalkozott hitével.* Az ilyen korú gyermeknek viszont természetesen nem lehet felnőtt nyelven, felnőtt problémákról beszélni. Csodálkozhat-e az ilyen később, ha kinőtte a gyermekvallásosságot? És van-e joga hiányos, gyerekes tudása alapján ítéletet alkotni egy olyan rendszerről, amelyhez tartozónak vallják magukat sokan a világ legnagyobb tudósai és gondolkodói közül?

Ha visszatérünk az ószövetségi iratokkal kapcsolatos ellenvetésekre — amelyek egyébként jellemző példái a vallási kérdésekben való járatlanságnak —, akkor először is egy kérdést kellene feltennünk: Mit tesz egy ügyes pedagógus vagy szülő, ha kis gyermekének tanítást akar adni a becsületről, igazságról, őszinteségről vagy engedelmességről? Vajon filozófiai fejtegetésbe kezd? Nem! Elmond neki egy témába vágó elbeszélést, esetleg

mesét pl. a „Piroska és farkast". Célja nem az, hogy mesét mondjon, hanem hogy a mese által tanítsa a gyermeket... — Az Ószövetségi Szentírásban — éppen a közismertek között — van sok olyan elbeszélés, amelyeknek ugyancsak egyetlen célja az, hogy az érzékletes példák, képek által közölje a *tanítást* (pl. a 6 napos világteremtés; az Ádám-Éva és a Paradicsom elbeszélés stb.). Hasonlóan képletes több vallási kifejezés vagy közkeletű fogalom. — Sokan fennakadnak a képeken és azt cáfolgatják (pl. a 6 napos teremtést). Pedig beszédünk és méginkább irodalmunk is tele van a szimbólumokkal, allegóriákkal. Vajon nem volna ostoba ember az, aki fennakadna Arany János sorain — „Elfeküdt már a nap túl a nádas réten — Vérvörös palástját kinnhagyá az égen" — és azt bizonygatná, hogy a napnak nincs palástja?

2. A vallás tudománytalan?

Nagyon sok embert az a jelszó riaszt el a vallástól, hogy a tudomány ellentmond a vallásnak. Vajon igaz-e ez?

A választ kis kerülővel közelíthetjük meg. Kérdezzük meg vajon mi a véleményük e kérdésről a világ legnagyobb tudósainak!

— Néhány éve jelent meg Amerikában egy könyv, amelyben 40 vezető természettudós — fizikus, biológus, kémikus, csillagász, stb. — nyilatkozik e témakörben és a tudomány nevében visszautasítja az állítást, mely szerint vallás és tudomány szembenállnának (J.C. Monsma: The Evidence of God in an Expanding Universe, New York, 1958). Több hasonló szenzációt keltő mű látott napvilágot az utóbbi időben, melyekben ugyancsak a legnevesebb tudósok szólalnak meg, illetve amelyekben az ő nyilatkozataikat vizsgálják a szerzők. (Pl. az athéni csillagász Kotsakis műve: Hé episztémé homilej, Athén, 1949; vagy H. Muschalek több kiadást megért műve, amelyben 6-7 — a legnagyobbak közé tartozó — természettudós nyilatkozatát gyűjti össze a szerző: Gottbekenntnisse moderner Naturforscher, Berlin, 1960[3]). Eredményüket *M. Planck*-kal, korunk egyik legnevesebb fizikusával így foglalhatjuk össze: „A vallás és tudomány összeférhetősé-

gének nyilván legközvetlenebb bizonyítéka... az a történelmi tény, hogy éppen *minden idők legnagyobb* természetkutatóit mély vallásosság hatotta át" (Vorträge und Erinnerungen 332).

Valójában a természettudomány múltjának vagy jelenének legnagyobb alakjai túlnyomó többségükben istenhivők. Ilyenek *Kopernikus, Galilei, Volta, Ampère, Newton, Farady, Maxwell,* vagy a mi korunkban: *M. Planck, A. Einstein, W. Heisenberg, E. Schrödinger, N. Bohr,* továbbá pl. a két magyar Nobel-díjas, *Kármán Tivadar* és *Szentgyörgyi Albert.* — Ha pedig a legnagyobb tudósok nagy többsége istenhivő, akkor semmiképpen sem lehet tudománytalan az istenhit. Mert a legnagyobb tudósokról talán csak nem akarja valaki azt állítani, hogy tudománytalanok?

Hiszek, és hitem súlyos és kemény.
Nem tünde tan, nem pille vélemény.
Nincs benne így-úgy, bárcsak és talán:
Igen *és* nem, *kereken, magyarán.*
Semmi csűrés és semmi csavarás,
Inyeskedés és köntörfalazás:
Hiszem és vallom, szeretem és élem,
Amit az Egyház hinni ád elébem.
Ebben a hitben élek és halok:
Katolikus vagyok.

Élő hitemmel vagyok én szabad.
Mankó helyett kötöttem szárnyakat.
Ami akad a földön emberi,
Gazdag szívem testvérnek ismeri.
És ami túl az emberkörökön,
A végtelenség: ígért örököm.
És mikor üt a boldogságos óra,
Hogy befogadjon koporsóm gubója:
Hitem gyertyája utolsót remeg,
(Sík Sándor: Hiszek) *És Istennek ajánlom lelkemet.*

II. ISTEN

A Végtelen Szeretet és Igazság

1. VAN-E ISTEN?

(Tudósok, rend, törvény, dialektika)

A természettudósok a legkülönbözőbb és koronként változó érvek és levezetések alapján jutottak el Isten létének felismeréséig. A régebbi *mechanisztikus világszemléletű korok* tudósai többnyire egy — a hétköznapi gyakorlatban ma is használt — következtetést végeztek, amely *Galilei* összefoglalásában így hangzik: Rendet csak értelmes valaki csinálhat. Márpedig a világmindenségben végtelen értelmesség, rendezettség, nyilvánul meg. Ebből következik, hogy mindezt csak egy végtelenül bölcs Valaki hozhatta létre (Dialógus a két fő világrendszerről — első nap. Id.: W. Heisenberg: A mai fizika világképe, Budapest, 1958, 60).

E következtetést az alábbiakhoz hasonló példákkal világították meg: Képzeljünk el egy többezer színes kőkockából álló mozaikot. Elgondolható-e, hogy ha egyszerűen csak kevernénk a padlón rendszertelenül fekvő kockákat, egy idő után magától kialakuljon a kívánt kép? Vagy ha egy 32 lapos kártyát kezdünk keverni, elképzelhető-e, hogy véletlenül sorbaállnak a lapok? Vagy lehetséges-e, hogy a nyomdában egy többezer betűs szöveg betűi, hosszú ideig tartó rázás után véletlenül pont a megfelelő rendben álljanak össze? — Az élet legtermészetesebb tapasztalatai közé tartozik, hogy ahol rendet találunk, ott fel kell tételeznünk, hogy egy gondolkodó valaki tervezte azt. Az anyagvilág pedig számtalanszor nagyobb rendezettséget tud felmutatni, mint bármely gép. Ilyen értelemben mondta egyszer *Linne,* a növénytani kutatás egyik legjelentősebb úttörője: ha egy kis növényt, egy búzaszálat, vagy útszéli gazt látok, Isten nagyságát érzem mögötte, s leborulok e hatalom előtt. Mert bármely növény „szerkezete" csodálatosabb a világ valamennyi gépénél. (Egy gép sem képes táplálkozásra, növekedésre, szaporodásra.)

Amikor az újabb kor felfedezte az anyagban rejlő törvénye-

ket, sokan azt hitték, hogy ettől kezdve az anyagvilág már elegendő módon megmagyarázza önmagát: Hiszen ha az anyag magában hordozza a törvényeket, akkor nem szükséges feltételeznünk egy „végtelen Gondolatot", egy „külső irányítót" — aki ti. a világ rendezettségét „eltervezte", és aki „irányítja" a világot —, mert akkor az anyagi törvények elegendő módon megokolják a világ mai rendezettségének létrejöttét.

A *dialektikus materializmus* kialakulása után még inkább úgy tűnt annak elfogadói számára, hogy az anyag az evolúció folyamán saját — azaz az anyagi törvények — erejéből halad az egyre nagyobb elrendeződés felé: Hiszen a dialektikus materializmus tanításának az a lényege, hogy egyrészt az anyag magában hordozza a mozgástörvényeket, amelyek szükségképpen fejlődésre „késztetik" az anyagot, másrészt a fejlődésben, az evolúcióban *ugrások* vannak — a mennyiségi változások minőségi változásba csapnak át —, s minden ugrás alkalmával valami lényegileg új: az anyagvilág magasabbfokú rendezettsége jelenik meg.

Valójában azonban e szemléletváltozás csupán némileg módosította a korábbi századok tudósainak kérdésfeltevéseit. Korunk istenhivő tudósai ui. — pl. egy *Einstein, Schrödinger* vagy *Heisenberg* — arra mutatnak rá, hogy a világ csodálatos rendjét létrehozó, illetve az evolúciót irányító *törvényeket is egy végtelenül értelmes valakinek kellett létrehoznia, elgondolnia.* Vagyis az anyag nem okolja meg önmagát, mert az *értelemmel nem rendelkező anyagnak nem lehet az a legfontosabb tulajdonsága, hogy a legmagasabbfokon „értelmes" rend létrehozására képes legyen.*

Az a tény, hogy a világ rendezettsége nem jöhet létre magától — amint azt a mechanikus materializmus képzelte —, ma *egyetlen tudós előtt sem kétséges.* E megállapítás megvilágításának kedvéért vegyünk egy példát: Vizsgáljuk meg az élővilág legkisebb összetevőjét, a fehérjét! A fehérje általában több százezer pontos rendben elhelyezkedő atomból áll. Vajon az élőknek ez a legelemibb alkatrésze „összeállhat"-e véletlen folytán? — A valószínűségszámítás alapján kimutatható, hogy mennyi esélye

van a mozaik, a kártya, a betűk vagy a fehérje „véletlen" elrendezésének; azaz mennyi idő – hány „kísérlet" – után van valószínűsége létrejöttének. Valaki azt mondhatná, hogy végeredményben elképzelhető az is, hogy véletlenül az első alkalommal létrejön a kívánt rend. – Ez igaz, de az élet keletkezésekor nem egyetlen „véletlenül" létrejött fehérjével kell számolnunk, hanem fehérjék milliárdjaival. Ily nagy tömeg véletlen kialakulása pedig éppen a tudományos valószínűségszámítás alapján egyszerűen lehetetlen. Ilyen értelemben írja a kérdés ismert kutatója, a szovjet *Oparin* is, hogy: „a fehérjék felépítése igen bonyolult... belső „célszerűség" jellemzi... Ennek a „célszerűségnek" véletlen kialakulása éppúgy lehetetlen, mint ahogy nem jöhet létre véletlenül, elemi, spontán módon egy bizonyos termék előállítására alkalmazott üzem" (A.I. Oparin: Az élet keletkezése a földön, Budapest, 1960, 219). De éppen ilyen értelemben kell ismét feltennünk a kérdést: Ha az anyagvilág oly „célszerűen" elrendezett, hogy semmiképpen sem jöhet létre véletlen folytán, akkor azokat a törvényeket, amelyek az értelemmel nem rendelkező anyagból ilyen csodálatos rendezett „szerkezeteket" illetve szervezeteket hoznak létre, nem kellett egy rendkívül értelmes valakinek elterveznie, elgondolnia?

Gyakran halljuk, hogy rövidesen előállítják az életet, s akkor be lesz bizonyítva az, hogy kialakulhatott magától. Ez azonban nagyon következetlen állítás. Az autót, repülőt, vagy az említett mozaikot is meg tudják csinálni, de ez távolról sem bizonyítja, hogy magától, véletlenül jöttek létre! Ellenkezőleg! Létük, rendezettségük éppen azt bizonyítja, hogy gondolkodó valakitől származnak.

2. SZÜKSÉGEM VAN-E ISTENRE?

(A Végtelent kereső ember)

„Talán az atomfizika Isten legfényesebb bizonyítéka korunkban" – hangzott el a „Tudomány Haladásának Brit Társulata" ülésén. (Id.: Természettudományi Közlöny, 1963/1, 5). – Igen,

a mai tudomány — a Planck-féle kvantumelmélet vagy a Heisenberg-féle határozatlansági reláció — sok tudós állítása szerint tudományos eszközökkel érzékeli egy anyagfeletti Lény létét: „A mai fizika észrevehetően elmozdult Demokritosztól Platón irányában" — azaz a materializmustól, az anyagtól független világ létét is vallók irányába — hangsúlyozta *Heisenberg* az Eötvös Loránd Tudományegyetemen díszdoktorrá avatásakor. (W. Heisenberg: Válogatott tanulmányok, Bpest, 1967, 237).

Mindez azonban egyáltalában nem elégít ki engem, aki közelebbit szeretnék tudni Istenről. Az igazi egzisztenciális kérdés az: Vajon az én életemhez van-e köze ennek a végtelen szellemi Lénynek? Vajon *nekem* szükségem van-e Istenre?

a) Mi tesz bennünket emberré?

Hogy választ tudjunk adni a kérdésekre, saját emberi természetünket kell nagyító alá tennünk. Először is el kell gondolkoznunk azon, hogy *mi tesz bennünket emberré.* (Nem filozófiai meghatározásra gondolunk elsősorban, hanem egészen életszerű szempontokra.) Melyek azok a tulajdonságok, amelyek egész emberéletünket irányítják? Melyik az a tulajdonság, amelynek birtokosára azt mondjuk, hogy jó úton halad a teljesebb emberiesség és így a boldogság felé? Bizonyára válaszolhatnánk azt, hogy az emberélet nem más, mint egy nagy *keresés.* S az embert meghatározhatnánk úgy is, hogy az ember *kereső lény* (ti. sajátosan emberi formában kereső). Életünkhöz tartozik a pénz, a kényelem, az élvezet keresése, de mindannyiunk számára kézenfekvő, hogy vannak ezeknél sokkal „magasabbrangú" tulajdonságaink: talán elsősorban az igazság-, szépség-, és szeretetkeresés. — Ha valaki feladta, abbahagyta a keresést e területeken, azt aligha nevezhetjük — a szó értékelő értelmében — embernek. És minél inkább szerelmese valaki az igazságnak, a szépnek, a szeretetnek, annál fiatalosabb, annál tüzesebb, annál emberibb Ember.

b) Mikor teljesülnének az ember vágyai?

Ezeknek a különböző irányú kereséseknek van egy közös tulajdonsága. Egy példa megvilágítja, melyik az: Ha jegyeseket megkérdeznénk mikor lesznek egészen boldogok, bizonyára először azt válaszolnák: Ha megházasodtunk és lesz saját lakásunk. De a lakásba bútor is kell! Aztán jó volna egy autó is! — Később egy jobb márka! — És a vágyakat a végtelenségig sorolhatnánk... Vajon van-e olyan gazdagság, amelynél már nem vágyik többre az ember? — Eszünkbe jut az orosz népmese a halász feleségéről, akinek a csodahal minden kívánságát teljesíti. Az asszony előbb csak dagasztóteknőt kér, aztán házat, grófságot, királyságot, császárságot, — s végül Istenné akar lenni... — Valahogy így vagyunk mi is! Mert van-e olyan ember, aki — ha felszólítanák, hogy kérjen amit akar, s minden anyagi természetű kívánsága teljesül — ne állna elő egy sereg kéréssel? ! Pedig a *pénzvágy* tulajdonképpen a „legalacsonyabbrendű" keresés. Még sokkal teljesíthetetlenebb a tudás-, vagy a szeretet-vágy: Az értelmes ember *tudni akar,* mindig többet! Iskolába jár, utazik, olvas. Aztán továbbképzi magát és sokat gondolkozik. De minél többet tud, annál jobban látja, hogy mennyi ismeret van, amit nem sajátított még el. Minden könyvben, amelyet elolvas, száz új kérdés vagy utalás szerepel, amelyeknek még utána szeretne nézni. — *W. Thompson*-nak a neves fizikusnak élete elgondolkoztató példa a tudásszomj kielégíthetetlenségére. Kora legfelkapottabb tudósa volt. Dúsgazdagság, elismerés és nagy tudományos siker övezte. Élete vége felé — bár teljes szellemi erőben volt, és szinte évről-évre új találmánnyal fordította magára a világ figyelmét — mégis így írt: „Egy szó jellemzi azokat az erőfeszítéseket, amelyeket ötven éven keresztül a tudomány kifejlesztéséért tettem. Ez a szó így hangzik: balsiker. Ma sem tudok többet az elektromos és mágneses erőkről... (itt felsorol több problémát, amelyeket nem sikerült megoldani) ...mint amennyit kezdő tanár koromban. A balsiker nyomában pedig szükségképpen a szomorúság jár" (Id.: Novobátzky K.: A fizikai

megismerés úttörői, Budapest, 1959. 91). Tehát egy igazán sikeres-, tudományos kutatásokban gazdag élet sem oldja meg az ember tudásigényét, sőt inkább fokozza azt. — S bár az átlagemberben gyakran talán nem ilyen megfogalmazottan él e vágy, valójában ott él mégis mindannyiunkban. Ha nem is merjük kimondani, mégis az az igazság, hogy mi is szívesen tudnánk *mindent.* Pl. Ugye milyen szívesen beülnénk egy mesebeli űrhajóba (az utazásból természetesen minden veszély ki volna zárva), és járnánk be a világűrt, szembenézve a csillagrendszerek és fényévek távlataival és titokzatosságával? Vagy milyen jó volna beutazni akár csak Földünk csodás tájait: havasokat, őserdőket és tengereket! Izgalmas volna belelátni az atomok belső titkaiba, vagy a fehérjék, a sejtek, a szövetek rejtett életébe. Igen, ahogyan *Babits* írja — „a mindenséget vágyom versbe venni" (A lírikus epilógja) — úgy mi is tudni, látni, ismerni szeretnénk *mindent.* Hiszen érdekelnek nemcsak a tájak, de a gépek vagy a zene, az atomfizika vagy az irodalom is.

A legszebb és legemberibb vágyunk azonban még a tudásvágynál is jelentősebb! Ha megkérdezzük magunktól, mit tartunk az ember legértékesebb tulajdonságának; mire irányul *legerősebb vágyunk* és keresésünk, bizonyára azt kellene válaszolnunk: a *szeretetre.* Minden életkor leglényegesebb szükséglete ez. Már az öntudatlan csecsemő is igényli az anyai mosolyt, olyannyira, hogy ennek híján — hiába kap tökéletes ellátást — visszamarad a testi fejlődésben. A gyermek egész bizalmával csüng szülein, és semmi kincsért nem adná oda őket. A serdülő barátot, barátnőt keres magának, aki megérti. S a felnőtté vált ifjú? Magában hordja már a kialakult egyéniség magányát, de annál nagyobb hévvel vágyik valakire, akinek egészen feltárhatja egyéniségét, akitől teljes szeretetet és megértést remélhet. A szerelemnek van egy szorosan vett ösztönös, biológiai oldala. De emberivé éppen a másikat véglegesen elfogadó és önmagát visszatartás nélkül odaadni akaró szeretet által lesz.

Most ismét tegyük fel a kérdést! Milyen megértésre, *mekkora*

szeretetre vágyunk? — Sehol nem tapasztaljuk, annyira a *teljesség igényét,* mint itt. Azt szeretnénk, hogy lelkünk legtitkosabb rezdüléseit, örömeinket és bánatainkat egyaránt megoszthassuk. S vajon lehetséges ez? Egy bizonyos fokig igen: az igazi házastársi szeretet az anyai szeretet mellett a legmélyebb, legtökéletesebb emberi találkozás. De valójában távolról sem olyan tökéletes, mint amilyenre az ember vágyik. — Csak az érthetne meg egészen, aki teljesen olyan volna, mint én, vagy aki egészen belém látna. Mindkettő lehetetlen.

Hányszor éreztük mindannyian, hogy most úgy vágyom arra, hogy valaki megértsen, úgy el szeretnék mondani valamit, ki szeretném önteni a szívemet... S a válasz annak részéről, akitől a megértést vártam, csak egy vállrándítás, vagy esetleg egy jóakaratú, de — jaj de éreztem — megnemértést takaró mosoly volt.

Már a fiatalok, a tizenévesek is de sokszor így panaszkodnak: Nincs keservesebb, mint az, amikor el szeretnék mesélni valamit szüleimnek — örömet, hogy legyen akivel együtt örülök, vagy bánatot, hogy legyen akivel együtt sírok —, és nem értenek meg. És akkor egy baráthoz, vagy barátnőhöz fordulok. Elmesélek neki valamit, ami nagyon sokat jelent számomra, s ő lebiggyeszti ajkát, mert számára semmit sem jelent. S az ember így lassan becsukódik: rájön, hogy egyedül van...

A lélektan sokszor feneketlenül mély kúthoz hasonlítja az ember személyiségét, amely telve van rejtélyekkel. A kívülálló betekinthet e kútba, de csak a víz felszínét láthatja. Sőt még sajátmagam sem láthatok személyiségem, énem legbensejébe, hiszen beláthatatlan mélységek, ismeretlen titkok rejlenek benne.

A legfélelmetesebb azonban mégiscsak az, amikor a „kút" felkavarodik, s mindenféle iszap, meg piszok hányódik fel a mélyből... Mindannyian átéltük már azt az állapotot, amikor ijedten, s talán megborzadva álltunk meg önmagunkkal szemben, s nem értettük, mi történt. Az ember ilyenkor megkérdezte magától: Hát ez én vagyok? Honnan jöttek most elő bennem ezek az

eddig alig ismert háborgások? Egyáltalában mi történt velem? — ilyenkor értettük meg igazán egyéniségünk mélységét, és azt, hogy ha sokszor magam sem értem magamat, akkor lehetetlen volna az, hogy valaki más egészen megértsen. (Pedig soha nem vágyunk oly nagyon a megértésre, mint éppen ilyenkor, amikor magunk sem értjük magunkat!)

Az ember legkínzóbb megoldatlansága tehát: *teljes szeretetre, megértésre vágyik,* noha természete szerint *megérthetetlen.*

A szerelem, a viszonylag legteljesebb megértettség hónapjaiban érzi ezt a megoldatlanságot az ember talán legkevésbé. De az előzők alapján bizonyára világos az, hogy a legjobb házasságban sem lehetséges abszolut megértés. (A szeretet feladata, hogy áthidalja a szakadékot. Az igazi szeretet által tudja valaki elfogadni házastársát akkor is, ha nem egészen érti őt meg). — A lélektan és saját tapasztalatunk alapján azt kell megállapítanunk, hogy *egyetlen ember sem érthet meg. Pedig mi nemcsak egyetlen ember szeretetére vágynánk!* Nem véletlen, hogy Ady felkiáltása — „Szeretném ha szeretnének" — oly mély visszhangra talál bennünk: mert, ha egy közösségben mindenki szeret, csupán egyetlen ember gyűlöl, az is fáj, s hiányérzetet támaszt bennem. Igen, mi is — legalábbis elméletben — mindenkitől teljes szeretetet és megértést igényelünk. A teljes megnyugvást ez jelentené számunkra.

Az eddigieket összefoglalva: láttuk, hogy az emberi természet lényegéhez tartozik a keresés, a többé-válni-akarás. Ha meg akarjuk határozni *keresésünk „irányát",* azt kell mondanunk, hogy valahova a *végtelenbe, pontosabban az anyagon „túlra" mutat:* az abszolut jó, szép, igaz, az abszolut szeretet és megértés felé. Ezekre vágyunk, s *embervoltunk lényegéhez tartozik,* hogy tudunk róluk álmodni.

c) A kérdés filozófiai oldala

A probléma most válik — egzisztenciális voltán túl — *filozófiai kérdéssé:* Ha emberségünk lényege az, hogy csupa ilyen dologra vágyunk, amit az anyag (az ember-élet) határain belül nem talál-

hatunk meg — ti. az abszolut igazat, -szépet, -szeretetet —, vajon elképzelhető-e, hogy ember-voltunk csupán az anyag terméke? Lehetséges-e, hogy az „anyag legmagasabb fejlettségi foka", az anyag „legmagasabb terméke" olyan célra irányuljon, amely nem is létezik? — *Az anyag csak olyan vágyakat hozhat létre, amelyeknek megoldása az anyagon és az emberi természeten belül elképzelhető!* — Gondoljunk arra, hogy a szomjúság legalábbis utal a víz létére; s ha a burgonya csírái nőni kezdenek valamerre, tudjuk, hogy arra napfénynek kell lennie. A növényi tulajdonságoknak éppúgy céljuk és megoldásuk van, mint az állati ösztönöknek. Csak az ember volna kivétel? — Ortega y Gasset az ismert filozófus szerint az „ember éppenezért beteg állat"; mert minden állat eléri természetadta célját, csak az embernek vannak olyan vágyai, amelyeket soha el nem érhet...

Igazoljuk, most kicsit részletesebben, *hogy vágyaink valóban túlmutatnak az anyagvilágon!*

Lássuk először is, mit jelent az, hogy *mindig több tudásra vágyunk,* hogy *tudásvágyunk a mindent-tudás felé mutat?* — Azt jelenti, hogy mindig többet, és végső soron mindent — mindennek mindennel való összefüggését — tudni szeretnénk; hogy tudásvágyunk *csak a mindent-tudásban nyugodna meg.* — De ahhoz, hogy mindent tudjunk, végtelen értelemmel s következőleg végtelen aggyal kellene rendelkeznünk. Értelmi megismerőképességünk ui. arányos az agy térfogatával, ill. annak barázdáltságával. A végtelen anyagvilágot (hiszen a materializmus tanítása szerint az anyagvilág végtelen) *csak egy végtelen agy ismerhetné meg.* — Másrészt ebben az esetben *nekünk magunknak kellene lennünk* a *Végtelen Értelemnek,* annak akit a filozófia történetében Világszellemnek, vagy Abszolutumnak neveznek (Pl. Hegel). Az Abszolutum léte azonban a materializmus szerint *önellentmondás.*

Lássuk továbbá, mit jelent az, hogy az abszolut szeretet és megértés után vágyunk. Ha e vágyra gondolunk, világosan érezzük, hogy keresésünk tárgya nem csupán valamilyen személy-

telen Abszolutum (ez legfeljebb csak ismeretvágyunk célja), hanem egy végtelen *Valaki:* a Személyes Végtelen. Hiszen *szeretetre és megértésre csak személy képes.* — Viszont ha csak anyag van, akkor e végtelen Személy léte ugyancsak *elképzelhetetlen.*

Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy ahhoz, hogy a mindig több-, a teljes tudás felé mutató vágyunk, vagy a teljes szeretetre, az abszolut szépségre, jóságra, harmóniára, az örök életre való *vágyaink teljesüljenek,* magával a Végtelen Tudással, -Szeretettel, -Széppel, -Jóval, -Élettel — azaz *magával a Végtelen Személlyel — kellene találkoznunk* (vagy belőle kellene részesednünk!).

Kérdésünk tehát ismételten így hangzik: létrehozhat e az anyag olyan tendenciákat, amelyek „túlmutatnak" önmagán? — S ha az ember kizárólag anyagi fejlődés terméke, ha mindenestül az anyagból alakult ki az evolúció során, akkor *elképzelhető-e az, hogy az emberi létnek lényegi rugóit alkotó keresések, vágyak olyan „irányba", illetve olyan cél — a Végtelen Személy — felé mozgassák az embert, amely nem is létezik, sőt amelynek léte is önellentmondás?*

d) Mi, vagy Ki lehet elégséges oka keresésünknek?

Mi következik mindebből? — Ha valahol egy rejtett erő hat, azaz ha magát a kiváltó okot nem láthatom, csupán hatását érzékelem, a *hatásból tudok következtetni az okra.* Ha egy doboz tetejét egy, a zárt dobozban bent lévő rugó nyomja kifelé, a rugó erejét magának a rugónak ismerete nélkül is meg tudom állapítani a doboztetőre gyakorolt nyomás mérése által. — Hasonlóan, ha azt tapasztalom, hogy az embert rejtett „benső" erők mozgatják a Végtelen Szeretet és Igazság felé, akkor arra a következtetésre kell jutnom, hogy ezeknek az *erőknek oka csupán egy velük arányos ok lehet.* — Végeredményben tehát meg kell ismételnünk előző megállapításunkat: Az anyagból csak olyan vágyak fejlődhetnek ki, amelyek az

anyagi világon „belül" megtalálhatják megoldásukat. Ha csak anyag létezne, akkor elképzelhetetlen lenne, hogy az anyag legmagasabb fejlettségi fokán (az emberben) csupa olyan célokra irányuljon, amelyek nem is léteznek.

Ki lehet tehát az elégséges oka annak a keresésnek, amely a mindig több, az abszolut Igazság felé hajt bennünket? — Csak maga az Abszolut Igazság. S a végtelen szépség, az abszolut szeretet és megértés utáni vágynak pedig csak maga a Végtelen Szépség. Szeretet és Megértés lehet a létrehozója, „elültetője". *Létezik tehát Valaki, aki maga* a *Végtelen Szépség, Igazság, Szeretet és Megértés.*

Itt szoktak egy *ellenvetést* tenni: Az a tény, hogy fogalmat alkotunk a Végtelen Igazságról és Szeretetről, még egyáltalában nem igazolja annak létét. Egy hétfejű sárkányt, kacsalábon forgó várat, vagy egy aranyhegyet is el tudok képzelni, de ez nem fogja igazolni ezek létezését. — Valóban, ha valamit el tudunk képzelni, az nem igazolja, hogy ez létezik is. Mi azonban nem csupán fogalmakkal rendelkezünk a Végtelen Valakiről, hanem — amint láttunk — *egész létünk* a végtelen igazság és *szeretet felé van beállítva;* A Végtelen Igazság és Szeretet keresése emberségünk lényegét alkotja. *Nem elvont fogalmakról,* fantázia-képekről, hanem valóságos tényekről — végtelen felé mutató *emberi természetről* — van tehát szó. Létező dolgot pedig csak vele arányos létező ok hozhat létre. Az anyag nem hozhat létre olyan irányulást, amely többre törekszik, mint maga a matéria.

Azt is fel szokták hozni, hogy az ember vágyai azért ilyen végtelenek, mert *ez szükséges a társadalom, a történelem fejlődéséhez.* Az állandó kielégületlenség sarkallja az embert a kutatásra, és nem engedi, hogy megálljon a haladás. — Ez kétségtelenül így van. De ezzel még egyáltalán semmit sem válaszoltunk arra a kérdésre, hogy vajon az anyag *létrehozhatja-e* ezt az anyagi világon túlmutató történelemmozgató vágyat!

3. SZEMÉLYES TALÁLKOZÁS A VÉGTELEN SZERETETTEL
(Az imádság)

Az imént kifejtettek után válik érthetővé, mit jelent számunkra az imádság. Nem gyerekes versfelmondás ez, hanem találkozás a Végtelennel. Alaphangulata az ember részéről az az öröm és biztonság, amely a *Végtelen Szeretet és Megértés tekintetét érzi magán.* Az imádság ott kezdődhet, amikor tudatosítom, hogy szeretet- és megértésvágyam — és általában egész végtelen-keresésem — csak egy Végtelen Valakitől származhat, és feléje irányul. E megállapításon gondolkodva azonban szükségszerűen egy további lépést kell tennem: rá kell jönnöm, hogy a Végtelen Szeretet nem lehet egy távoli elméleti valóság, hanem csak olyan Valaki, akinek köze van egész létemhez, sőt aki életem minden pillanatában személyes szeretettel gondol rám, „néz" engem. Ha ui. a Végtelen Szeretet létrehozta bennünk az olykor kínzó végtelen utáni vágyat, akkor lehetetlen, hogy ok illetve cél nélkül tette volna azt. — Ez utóbbi esetben már nem volna a Végtelen Szeretet.

Természetesen nem szabad azt képzelnünk, hogy a Végtelen Valaki csupán azért van, hogy az ember vágyait megoldja. Nyilvánvaló, hogy az ő léte teljes egészében felette áll az anyagi világ létének. Annál megrendítőbb azonban számunkra a gondolat, hogy végtelen vágyaink egyenesen feléje irányulnak, illetve hogy ő maga helyezte belénk e vágyakat, ő maga akarta, hogy keressük és megtaláljuk őt.

S most a további filozofálás helyett egy kis csendben éljük át vágyainkat, keresésünket. Éljük át énünk végtelenbe nyúló magányát és megértésvágyát. Éljünk át mindent, amiről az előbbiekben elgondolkoztunk: elsősorban a lélektannak azt a megállapítását, hogy az ember olyan, mint a feltárhatatlan, titokzatos mélységeket rejtő kút. Idézzük fel ismét azokat a pillanatokat, amikor a „kút" felkavarodott bennünk, s oly félelmetes módon nem értettük magunkat... — S ebben az önmagunkkal való őszinte szembenézésben fogjuk először megérteni,

hogy kicsoda számunkra Isten: ti. a Végtelen Szeretet és Megértés, aki *énünk legbensőbb titkáig lát.* A végtelen Tudás, aki a felkavarodott „kút" beláthatatlan örvényeit is ismeri és megérti: megérti akkor is, ha mi magunk sem értjük magunkat.

Oh boldog az, kinek van Istene – írja *József Attila* –
...mert rajta van a Mindenség szeme
s elnézi őt, az öröklét lakosát. (Oh, boldog az)

Az imádkozó emberben ez a legnagyobb emberi nyugalom és boldogság él: A mindenséget kezében tartó Végtelen Valaki törődik velem, „rajtam tartja szemét", szeret és megért engem. Ez a nyugalom csillan fel pl. *Tóth Árpád* költészetében élete vége felé. A sírásnak és szomorúságnak költője ekkoriban már életének jelentős részét tüdőszanatóriumban tölti, s tisztában van közeli halálával. Verseiben mégis ekkor jelenik meg egy egészen új szín: a nyugalom és derű, mert ekkor ébred rá, hogy Valaki „néz" rá is, hogy Valaki, aki mindenkinél hatalmasabb, kezében tartja sorsát. – „Fekszem megadva békén, resten" – írja a szanatóriumban, és rögtön meg is okolja eddig ismeretlen nyugalmát: – „Néz rám a végtelen esten – Tünődve sorsomon az Isten" (Új tavaszig vagy a halálig).

Az imádságban tehát először azt tudatosítjuk, hogy *Ő néz engem,* de ebben már az is benne van, hogy *én „visszanézek",* hogy én is nézem Őt. S itt – bizonyára önként – meg kell indulnia a párbeszédnek.

Aki először imádkozik talán úgy beszélhet mint a francia költő, *J. Superville:*

„Lám azon kapom magam, hogy hozzád intézem szavam
én Istenem, aki azt sem tudom még, hogy vagy-e,
és suttogó templomaid nyelvét nem értem...
...Nem hiszek benned Istenem, mégis szeretnék
beszélni veled". (Imádság az Ismeretlenhez)

Vagy talán ilyenkor már ne azt mondjuk, hogy „nem hiszek"! Inkább így kellene beszélnünk: „Most már tudom, hogy létezel... Azt is tudom, hogy szeretsz engem. De nagyon nehezemre esik

szólnom Hozzád, mert eddig azt sem hittem, hogy vagy. Most ellenben taníts meg engem arra, hogy tudjak beszélni Veled. Segíts, hogy ezentúl napról napra újra gondoljak Rád; Rád, aki állandóan gondolsz rám, állandóan „nézel rám"...

Az ilyen akadozva induló ima már a legigazibb imádságok közé tartozik. S aki egyszer elkezdte a párbeszédet, az rövidesen megtalálja a hangot, s annak csakhamar egész élete megtelik egy új színnel és gazdagsággal, mert minden esemény mögött megérzi a személyes szeretet sugárzását. — „A sivatag is szép — írja a mélyen vallásos *S. Exupery* a „Kis herceg"-ben — mert valami csöndesen sugárzik... Az teszi széppé a sivatagot, hogy valahol egy kutat rejt... Igen, akár egy házról van szó, akár a csillagokról, akár a sivatagról; ami széppé teszi őket, az láthatatlan." — Az imában e láthatatlan világgal találkozik az ember; — a szeretet világával: magával a Szeretettel. Ez a szeretet tudja az élet legsivárabb sivatagait is sugárzóvá tenni...

Aki tehát addig eljutott, hogy elfogadta a Végtelen Igazság és Szeretet létét, annak nem szabad megállnia. Tovább kell lépnie, bármilyen nagynak és merésznek tűnik is e lépés. Tudnia kell, hogy az elindulás mindenkinek ilyen nehéz volt. De nem felejtheti el, hogy a Végtelen Szeretet néz rá, és várja válaszát...

De én nem látom, nem tapasztalom e Végtelen Szeretetet — mondja ilyenkor az ember... — Gondoljunk arra, hogy mit jelent számunkra a szülői, baráti vagy házastársi szeretet. Milyen öröm tudnunk azt, hogy valaki szeret. — Képzeljük el, hogy egy szobában ülünk valakivel, akit szeretünk, de távol egymástól. Nem szólhatunk egy szót sem, nem érinthetjük és — sötét van — nem is láthatjuk egymást. Ennek ellenére vajon nem jelent-e sokat maga a tudat, hogy a szobában van az, akit szeretek? Vagy nem tud az ember sokszor egy tekintettel többet elmondani, mint ezer szóval? Milyen sokat mond pl. ha egymást szerető fiatalok szembenéznek egymással! Így értjük meg, mit jelent az, hogy Isten állandóan rajtunk tartja szerető tekintetét; — mit jelent, hogy időnként — az imádságban, majd lassacskán egész életünkben — mi is egész szeretetünkkel felé fordulhatunk

és kitárhatjuk feléje, a Végtelen Megértés felé belső titkainkat: azokat a titkokat és mélységeket, amelyeket más már nem ért, sőt azokat is, amelyeket mi magunk sem értünk.

Annak az olvasónak, *aki még nem imádkozott, vagy már régen abbahagyta az imádságot,* mert gyerekesnek tartotta azt, e sorok olvasása után meg kell állnia, hogy — amennyiben az előzőket elméletileg érthetőnek és elfogadhatónak találta — valóban megkísérelje az igazi felnőtt imádságot. Elsősorban ne régen elfelejtett imaszövegeket próbáljon felidézni, hanem amint mondtuk, próbáljon elcsendesülni, átélve azt, hogy „Ő néz engem"; izlelgetve azt a gondolatot — amelyet elméletben elfogadott —, hogy a Végtelen Szeretet és Megértés itt van, jelen van. — Ezt az elcsendesült „szembenézést", amely már valódi imádság, mostantól fogva meg kell ismételnie minden este. Van akinek első próbálkozás után, másoknak csak egy-két hét múlva fakad fel aztán szívében az igazi öröm és hála; a hála azért, hogy a Végtelen Szeretet jelen van most, és jelen volt — és lesz — egész életemben. E hála és köszönet örömét érezzük meg *Ady* versében, illetve imádságában, amelynek csak ezt a címet tudta adni: „Köszönöm, köszönöm, köszönöm!"

Napsugarak zúgása, amit hallok,
Számban nevednek jó íze van
Szent mennydörgést néz a két szemem,
Istenem, Istenem, Istenem,
Zavart lelkem tegnap mindent bevallott;
Te voltál mindig mindenben minden,
Boldog szimatolásaimban,
Gyöngéd simogatásaimban
S éles, szomorú nézéseimben.
Ma köszönöm, hogy te voltál ott,
Hol éreztem az életemet...
...Könnyebb a lelkem, hogy most látván vallott,
Hogy te voltál élet, bú, csók, öröm
S hogy te leszel a halál, köszönöm.

4. NÉHÁNY ALAPVETŐ FOGALOM TISZTÁZÁSA

Az előzőkben kifejtett helyes istenkép fényében továbbá világossá lesznek számunkra a vallás sokszor félreértett fogalmai és tényei. Említsünk meg néhány legfontosabbat ezek közül.

Egy igazán emberies gondolkodású valaki azt mondaná, hogy az *élet végső célja* az igazság, a szépség, a szeretet keresése, és a *bűn az,* amikor ezekkel szembefordulunk. — De hiszen a kereszténység sem mond mást! Amikor Istent tartja az ember végső céljának, és az Istennel való szembefordulást a bűnnek, akkor a legemberibb dolgot tanítja, hiszen Isten maga az Igazság, Szeretet, Szépség. Vagyis a bűn nem valamiféle „külső" vallási parancs megszegése, hanem szembeszegülés az igazság és szeretet bensőnkbe írt törvényével. (Igy minden ember követhet el bűnt, vallásosságától függetlenül!) A vallási parancsok pedig éppenséggel a bensőnkből, emberségünkből fakadó életszabályokat próbálják rendszerezni.

És mi a mennyország? Semmiképpen sem szentképek aranymázos angyalkáival telt felhőbirodalom, ahol az emberek unalomig hozsannázzák körül az „öregember-istent". — Ellenkezőleg. Találkozás a Végtelen Szeretettel, Igazsággal, Szépséggel, és mindazzal, amire igaz emberségünk vágyott. Találkozás az álmunkkal. Beteljesülés. Az élet befejezetlenségének befejezése. A disszonanciák végén harmónia. — Minden ember erre vágyik, ha sokszor nem is hisznek a befejezésben. Ezért az emberi természet egyik legmélyebb követelményét, igényét szólaltatja meg *Juhász Gyula:*

Valahol lenni kell egy lakomának,
Hová hivatalos, kit idelenn
Halálba űzött az éhség, a bánat,
A reménytelen szerelem.

Valahol lenni kell egy palotának,
Hová bejáratos, kit idelenn
Minden örömből és fényből kizártak,
S elhullt a rögös útfelen.

Valahol lenni kell egy orgonának,
Melyen majd egyszer befejezhetem
a dallamot, mely itt halálba bágyadt,
S mely az élet nekem. (Szimpozion)

A keresztény ember meg van győződve arról, hogy *minden igazságkereső, szeretetben élő ember eljut a beteljesülés állapotába,* a Végtelen Szeretet és Igazság „országába". Hiszen aki az igazságot és szeretetet keresi, Őt keresi, függetlenül attól, hogy vallásos-e az illető, vagy nem. („Aki szeretetben él, Istenben él, és Isten őbenne", mondja a Szentírás — 1 Jn. 4,16.) — Természetesen ha valaki megtalálta a vallásban az igazságot, annak kötelessége tovább keresni ezen az úton. Aki viszont nem jutott el eddig a pontig, annak saját belátása szerint kell kutatnia az igazság után. Végül mindketten aszerint „lesznek megítélve", hogy önmagukhoz viszonyítva (!), adottságaikhoz képest mennyire keresték az igazságot, mennyire élték a szeretetet.

Ezekután érthető *a pokol* fogalma: Az olyan ember, aki életében szembefordult az igazsággal, szeretettel, annak — negatív értelmű — beteljesülése az, hogy olyan állapotba kerül, ahol a szeretet, a szép, a jó és igaz — vagyis Isten — teljes hiányában kell élnie. Ennél nagyobb kín nem képzelhető el, de szabad akaratával az egyén maga döntött így. — Amikor *Sartre,* a „Zárt Tárgyalás" c. drámában azt mondja, hogy a „pokol a többiek" — célozva a többiek gyűlöletére — megközelíti az igazságot. Mert ha Isten és a mennyország lényege a szeretet, akkor a pokol lényege a szeretet hiánya.

III. JÉZUS

A Végtelen Szeretet Válasza az emberi keresésre

1. ÉLT-E JÉZUS?

Bár komoly történetíró ma már nem vonja kétségbe Jézus történeti létét, röviden kitérünk erre a kérdésre is. — Egy történeti alakról akkor hisszük el, hogy élt, illetve egyáltalán akkor tudunk róla, ha a történetírók megemlítik. A Jézus korában, vagy röviddel utána élő történetírók írnak Jézusról. Nemcsak a keresztények, pl. *az evangélisták,* hanem a latin és zsidó írók is, pl. *Tacitus, Plinius, Suetonius,* vagy *Josephus Flavius,* továbbá ismételten emlegeti őt az ún. *rabbinikus irodalom.* Ha pedig valaki ezután is hitetlenkednék, akkor nyugodtan azt mondhatjuk, hogy akkor Augusztus császár, Néró, István király vagy Mátyás létét se fogadja el, mert róluk is csak a történetíróktól tudunk.

2. JÉZUS ISTENSÉGE VALÓSÁG?

Sokkal vitatottabb Jézus csodáinak, istenségének kérdése. Vajon természettudományosan gondolkozó ember egyáltalán elfogadhatja-e a csodákat? A problémát távolabbról kell megközelítenünk.

a) Az ember első kérdése mindig az: Vajon elképzelhető, vajon **észszerű-e** az, **hogy Isten emberré legyen?**

Szembenéztünk már a Végtelent kereső emberrel és a Végtelen Valakivel, aki beleplántálta az emberbe a keresést. Az emberiség egy történelmen át kereste az Abszolutummal való találkozást. A legkülönbözőbb vallások voltak hordozói a keresésnek. De a vallások többnyire csak mintegy vak sötétben tapogatóztak, s ezáltal olykor olyan ostoba, babonás gondolatokhoz is eljutottak — sok jó meglátásuk mellett —, amelyek által csak félrevezették tagjaikat.

Az ember általános istenkeresését talán *József Attila* fogal-

mazta meg legmélyebben a magyar irodalomban, amikor így írt:

Keresek Valakit, s nem tudom ki az?
A percek robognak, tűnik a Tavasz
s nem tudom, ki az

Csüggedő szívvel loholok egyre,
Keresek valakit a Végtelenbe,
loholok egyre.

Könnyeim csorognak, — majd kiapadnak:
Vágyak magukkal messzebb ragadnak —
Majd kiapadnak!

Lelkem elröppen a Végtelenbe,
Tovább nem vágyom arra az egyre,
a Végtelenbe. (Keresek Valakit)

Találkozni a Végtelennel, a Lét Megoldásával! — Ez volt minden kor emberének kifejezett, vagy ki nem fejezett vágya. — Az emberiségnek ezt a legmélyebbről fakadó igényét végiggondolva értjük meg annak „észszerűségét", hogy a Végtelen Szeretet emberi testet öltve személyesen adott választ az emberiség kérdéseire, keresésére.

A száraz filozófus számára ez érthetetlen, de számunkra érthető. *Ha a Végtelen Szeretet belénk ültette a Végtelenre irányuló keresést, akkor Hozzá illő, hogy választ is adjon e keresésre.* A Végtelennel való találkozásra irányuló vágy legteljesebb megoldása pedig maga a Végtelennel való találkozás.

b) Érthető tehát, ha a Végtelen Szeretet az ember világába lép. De vajon **bizonyítható is ez? Bizonyítható-e valamiképpen Jézus istensége?** — Válaszként most a sok közül csak egy rövid és kézzelfogható szempontot emelhetünk ki: Nézzük meg, *mit mond a történelem.*

Az első keresztény századok tanulmányozása megdöbbenti az embert. A római birodalom cirkuszaiban, ahol valamikor gladi-

átorok élet-halál harca szórakoztatta a nézőket, a Krisztus utáni évtizedekben sokkal olcsóbb szórakoztatásnak bizonyult a keresztények kínzása. Ezrével végezték ki őket a legszörnyűbb „módszerekkel". — Élve megégetés, rostélyon megsütés, megcsonkítás vagy állatok általi széttépetés, szétfűrészelés vagy keresztrefeszítés mindennaposak voltak. A kivégzettek közt találunk szegényt és gazdagot, fiatalt és időset, férfit és nőt. — Ha az üldözés oka után kezdünk kutatni, a legfőbb okot nagyon érdekesnek és kérdésünket illetően jelentősnek fogjuk találni: A római császárok tudvalevően istennek tartották magukat, és az isteneknek kijáró tiszteletet követelték meg alattvalóiktól; a keresztények viszont megtagadták ezt a hódolatot, az imádást. A történelmi forrásokból kiviláglik visszautasító magatartásuk oka is. Azt mondták, hogy ők csak egy Istent ismernek, Jézust. A császár haragja érthető: tekintélyét féltette. — A keresztényüldözés fő oka tehát a felségsértés vádja volt: nem adják meg az „isteni császárnak" kijáró tiszteletet. — A kivégzettek száma oly nagy volt, hogy rövidesen a bírók ismételt utasítást kaptak arra, hogy azon legyenek, hogy minél kevesebb vádlottat kelljen elítélniök. Számtalan esetről tudunk, amikor a bíró mindent elkövetett, hogy a kereszténységgel vádolt személyt Jézus istenségének megtagadására bírja, mert ez esetben szabadonbocsájthatná. Ennek ellenére keresztények ezrei vállalták a kínhalált; *életükkel bizonyítva, hogy hisznek Jézus Istenségében.*

Fel kell tennünk magunkban a kérdést: Elképzelhető-e, hogy egy hazugságért, vagy kétes elbeszélésért ezrével halljanak meg? Gondoljunk arra, hogy a nagyarányú üldözés már *64-ben, Néró császár uralkodása alatt* elkezdődött. Az akkori *vértanúk még kortársai voltak Jézusnak.* Legendaképződésről tehát nem lehet szó: — Éljük át egy akkori keresztény helyzetét: Halálraítélés, szörnyű kínok várnak rám, ha keresztény maradok. Esetleg meginog a hitem: „Hátha mégis tévedésben vagyok? Hogy tudnék bizonyságot szerezni? — De hisz élnek azok, akik látták

Jézust, csodáit! Ezekkel kell beszélnem! Elmegyek ezekhez! — Vagy elutazom Palesztínába. Ott az egész nép ismeri Őt. Ők majd megmondják, hogy igazak-e ezek a csodák, s mindaz, amit Jézusról tudok!" — A korabeli rómaiak látták ugyan az apostolok csodáit is, de nem volt lehetetlen számukra a Zsidóországba utazás sem, ahol Jézus közvetlen ismerőseitől, esetleg a feltámadt Lázártól, vagy a vakonszületettől hallhatták az eseményeket. A történelemből ui. tudjuk, hogy a kivégzettek közt sok gazdag és művelt ember is volt, akik megengedhettek volna maguknak egy ilyen utazást, ha enélkül nem lettek volna bizonyosak hitükben.

Kortársaknak nem lehet egy korabeli eseményről meséket mondani. — Mit tennék pl. én, ha azt mondanák, hogy 30 éve élt itt községünkben vagy városunkban egy ember, aki csodákat tett, halottakat támasztott, stb.? Ha nem is éltem volna 30 évvel ezelőtt, megkérdezhetném szüleimtől, idősebb ismerőseimtől. S ha az egész csak kitalálás lenne, akkor dehogy hinném el, s akkor nem lehetne azt egy országgal, még kevésbé egy világgal elhitetni. Sokan jelentkeznének, s ezt mondanák: „én éltem, és ott voltam 30 évvel ezelőtt, de ilyen csodákról nem hallottam."

Jézus istenségében vetett hitükért ellenben ezrével haltak meg. Nem egy perről tudunk, amelyben a vádlott — a történelem tanúsága szerint — félreérthetetlenül ki is fejezte hitét: „Hiszek, mert láttam az ő erejéből történt csodákat!" — Valóban, csodák nélkül ki hitte volna el, hogy Jézus Isten? — Most értjük meg, hogy ha Isten a világba lép, akkor igazolnia is kell istenségét. És így már nem is olyan érthetetlenek, inkább *szükségszerűek* számunkra *Jézus csodái.*

Rómában ma is állnak a *Circus Maximus* vagy a *Colosseum* romjai, amelyeket a keresztény vértanúk vére öntözött. Ma is megtekinthetők a *katakombák,* ahová a keresztények menekültek. Ez utóbbiak történelmi jelentősége rendkívüli. Egyrészt, mert az itt eltemetett vértanúk sírjára gyakran rávésték a vér-

tanúság rövid történetét, s így erről pontos adataink vannak. Másrészt, mert a katakombák falain még láthatók az akkori keresztények vallási tárgyú festményei. Ezek ékesen bizonyítják, hogy a kereszténység nem századok folyamán fejlődött ki, a legendák, mítoszok módjára. Ellenkezőleg, az első keresztények ugyanazt hitték és azért haltak meg, amit mi ma hiszünk. A kereszténység legfőbb igazságai, tanításai ui. szinte kivétel nélkül szerepelnek e festményeken.

Elterjedt *ellenvetés* a vértanúknak Jézus istensége melletti bizonyító erejével szemben, hogy más világnézeteknek is voltak vértanúi. — Ezt nem is tagadtuk. De azok is olyan tanításokért haltak meg, amelyekben hittek. Vagyis az ő haláluk is bizonyíték amellett, hogy az ember csak olyan eszmékért hal meg, amelyekben hisz. A keresztény vértanúkról sem akartunk többet állítani, legfeljebb még annyit, hogy ők nem egy elméletért, vagy a reménybeli jövőbe vetett hitükért haltak meg, hanem egy *konkrét személyért,* illetve eseményért, akiről, illetve amelyről mint *kortársak* személyes tapasztalatot szereztek.

3. KI NEKÉM JÉZUS KRISZTUS?

Az előző, megalapozó kérdések után most újra egy egészen közvetlenül önmagunk felé irányuló kérdést kell feltennünk: „Kicsoda számunkra Jézus Krisztus?" — Hiszen az a tény, hogy ő élt, vagy akár az a másik, hogy isteni tetteket művelt és tízezrek meghaltak istenségéért, még mindig nem hozza őt életközelbe számomra; számomra mai ember számára, aki azt szeretném tudni, hogy van-e Jézusnak valami kifejezetten *nekem szóló mondanivalója.*

„Ki nekem Jézus?" — Szerte a világon és Magyarországon is sokan és sokaknak feltették a kérdést az utóbbi időben, és megdöbbenve kellett újra és újra tapasztalnunk, hogy az a Krisztus, akinek sokan még létét is megpróbálták kétségbevonni, nemcsak szép emlékként, emberideálként él ma is százezrek és milliók szívében, hanem *él mint valóságos személy, mint barát,*

mint valaki, aki „közelebb áll hozzánk, mint önmagunk". — Igen. Jézust ugyan kétezer éve és ma is sokan elutasítják, de ugyanakkor a kétezer év folyamán nemcsak a művészi alkotások — zeneművek, festmények, szobrok, vagy építészeti remekművek — legnagyobb ihletője ő, hanem olyan valaki, akit kétezer éve és ma is sokan életük központjának tartanak, s ha kell éltüket adnák érte. Nem mint valamiféle „egyszer volt, hol nem volt" hősért vagy vallásalapítóért — ki adná egy ilyenért életét —, hanem mint valakiért, aki él, és a mindent jelentheti a mai ember számára is.

Hazánkban széleskörű meglepődést váltott ki, amikor olyan közismert személyiségek mint pl. *Kodály Zoltán vagy Bárdos Lajos, Ignácz Rózsa vagy Mensáros László, Tolnay Klári, Vass István, Weöres Sándor vagy Juhász Ferenc* vallottak arról, hogy számukra Krisztus a legszemélyesebb, legéletalakítóbb valóság. — *Tolnay Klári* pl. a nő intuitív stílusában próbált válaszolni: „A kérdés számomra túlságosan frivolnak tűnik. Zavarba hoz; hogyan lehet a választ úgy megfogalmazni, hogy pontosan feddje azt, amit őrzök és élek magamban. — Azért csak néhány szót tudok mondani, de mögötte világok vannak, vízesések és szakadékok, Északi-sark és Egyenlítő. Jézus a titkom, erőm, bűntudatom, kegyelmem és feltámadásom." — *Weöres Sándor* szavaiban inkább a férfi elkötelezettségét érezzük meg: „Számomra csak egy ember létezik: Jézus. Jézus létezik — és ő létezik mindazokban, akik benne és általa léteznek. Azért írok, mert jobban, pontosabban ki akarom fejezni az azonosságot Jézussal bennem és másokban... Egyetlen célom: egy fokkal közelebb vinni a jóakaratú, érzékeny olvasót ehhez az azonossághoz, a Jézussal való egységhez" (idézve: Vigilia, 1970. 861-62).

Lássuk most röviden mi az az egyedülálló jelentőségű esemény, amit Jézus az emberiség számára jelent! Áttekinthetőség kedvéért szétválasztjuk egyrészt Jézus életének és halálának, másrészt Jézus tanításának — szavainak és életpéldájának — jelentőségét.

A.) Jézus a megváltó

Az Isten létét elfogadó emberiség legnagyobb kétsége az volt — amióta csak emberről tudunk —, hogy vajon a végtelen Isten leereszkedik-e hozzá, egyáltalán szóbaáll-e teremtményével, figyelemre méltatja-e őt. Az emberiség kétségét növelte az a tudat, hogy amíg Isten a végtelen tisztaság, jóság, igazság, addig az ember számtalan bűnben botladozik, és így újra és újra megsérti Isten szép világrendjét, törvényeit. Krisztus választ akart adni az emberi lét kérdéseire. E küldetésében központi jelentőségű az a tény, hogy megtanította az embert arra, hogy Isten szereti őt; illetve hogy újra megteremtette Isten és ember megsérült szeretetkapcsolatát. (Szorosanvéve ezt a tettét nevezték általában a hittankönyvek megváltásnak.) — Hogy *miért volt* szükség megváltásra? Mert az igazságot és szeretetet megtagadó emberi gonoszság — a bűn — által az emberiség az Igazság és Szeretet Istenével fordult szembe. Mivel pedig az ember egy bizonyos társadalomba születik bele, és az emberi természetből következően annak magatartásformáit ölti magára, a társadalomba beleszülető új generációk is felvették ennek az Istennel szembenálló közösségnek magatartását. Igy rövidesen valamiképpen *az egész emberiség szembefordult Isten* törvényeivel.

Az emberiség az igazság és szeretet ismételt megtagadása által fordult szembe Istennel; Jézus az igazsággal és szeretettel való azonosulás által jóvátette az emberiség Istennel való szembefordulását. — Krisztusnak már személyében is találkozott Isten és ember, hiszen ő Isten és ember egy személyben. Az Isten akaratával — az igazsággal és szeretettel — való azonosulásban egyúttal elégtételt adott a Végtelen Igazságnak az emberiség szembefordulásaiért.

Az ember a bűnben „nemet" mondott Istennek, Krisztus egész életével „igent" mondott. — Az emberéletben a legtöbb káromlás, a legtöbb tagadás és „nem" az élet nehéz helyzeteiben hangzik el; Krisztus a lét legsúlyosabb megpróbáltatásait is vállalta — egy félremagyarázásokkal telt életet, majd ennek

csúcspontján a teljes elhagyatottságot és a kereszthalált —, hogy ott is kimondja az „igent", kimondja: „Atyám legyen meg a Te akaratod". (Gyermeknek az „igazság mérlegével" szemléltetjük a megváltást, Krisztus elégtételadó művét: Ha a mérleg egyik serpenyőjébe kerül a gonoszság, akkor csak a másik serpenyőbe kerülő jóság, vagy a büntetés tudja helyrebillenteni az egyensúlyt. Az emberiség bűneit Krisztus tette jóvá életével és halálával.)

Jézus tehát megváltó életével és halálával lehetővé tette, hogy az ember ismét Isten elé álljon, mint Atyja elé a gyermek. De Jézus nemcsak a lehetőséget teremtette meg, hanem meg is *tanította az embert a teljesebb emberi életre,* Isten gyermekeinek életére; arra az életmódra, amelyben a teljes emberség, az értelmes, megoldott emberlét megvalósulhat. A következőkben tehát *Jézus tanításának jelentőségéről* szeretnénk szólni.

B.) JÉZUS a Válasz az ember kérdéseire — életünk személyes értelme

Az a félelmes bennünk emberekben, hogy nemcsak a *legellentétesebb vágyaink,* igényeink vannak, hanem gyakran magának a létnek törvényei állnak szükségszerű ellentétben álmainkkal: Álmodunk, könyveket írunk és szónoklunk, a szeretetről, a humanizmusról, másokért élésről, de saját érdekeink, előmenetelünk „jogos védelme" rövidesen többnyire szembekerül emberszeretetünkkel. Vágyunk „nagy tettekre" de a hétköznapok taposómalmában az emberek nagy többsége rövidesen elfásul, elfelejti a „kamaszos lelkesedéseket", és beletörődik, hogy a „nagy tettek" egy elenyészően kis réteg privilégiumát képezik. Derűre és békére vágyunk, és senki sem kerülheti el a szenvedést és a disszharmóniát. Életre vágyunk és minden embernek szembe kell néznie a halállal — „halálra vagyunk ítélve".

A legkülönbözőbb *filozófiák és vallási rendszerek próbáltak választ adni az ember kérdéseire,* de gyakran mély mondanivalójuk ellenére is mindig *egyoldalúak maradtak.* Egyszer az anyagi lét oldaláról közelítették meg a kérdéseket, s nem jutott hely

rendszerükben az ember anyagon túlmutató léte, vágyai számára, máskor az anyagon túli világ valóságáról beszéltek, és az anyagi lét realitását felejtették el. Egyszer a közösség szempontjait hangsúlyozták, s elfelejtkeztek az egyén nagy kérdéseiről, máskor fordítva: a közösség érdekei szorultak háttérbe. Stb... És — ami a szeretetet illeti — ha ismételten voltak is olyan eszmerendszerek, amelyek azt tanították, hogy érdemes másokért élnünk, *egyikük sem tudta úgy motiválni* állítását, hogy az megmozdítsa akaratunkat. „Szép dolog másokért élni — válaszolta az ember lelke mélyén —, de egyetlen életem van, és ezalatt elsősorban önmagammal kell törődnöm!" Igy az ember megmaradt önzésében, mert nem látta „kifizetődőnek" azt, hogy lemondjon saját életéről mások javára... — Hosszan sorolhatnánk az ember, illetve a lét ellentmondásait, hogy mindegyik után elmondhassuk; Krisztus erre is megoldást hozott!

Krisztus a *Válasz* az emberi lét kérdéseire. Nem-remélt válasz: mert az ember soha nem remélhette, hogy *legellentétesebb elképzelései egységesülhetnek,* hogy ideáljainak és ösztönös igényeinek ellentéte megoldódhat, hogy *léte mindenestül beteljesülhet:* nemcsak a ködös homályba vesző jövő emberiség számára, hanem minden konkrét ember életében.

Nem egy esetről tudunk, amikor valaki — köztük nagy gondolkodók, filozófusok — azáltal jutott el Krisztus emberfeletti valóságának (istenségének) elfogadásához, mert megismerve életét és tanítását, azt a következtetést vonta le, hogy az, aki ily módon egységesíteni tudja az ellentéteket, aki ily váratlanul megoldja a megoldhatatlannak tartott és emberi erővel valóban megoldhatatlan kérdéseket, egyszóval *aki az emberi lét — egyén és közösség — minden kérdésére megnyugtató, felszabadító választ tud adni, annak tanítását igaznak — több, isteninek — kell elfogadnunk.*

+ + +

Jézus tanításának alapvető pontjait tulajdonképpen megismertük már az előzőkben, hiszen Jézus volt az, aki saját megjelenésével, életével igazolta, hogy Isten elsősorban nem a végtelen abszolut Fenség, Bölcsesség, Igazság, hanem több: *Isten lényege a szeretet;* ezért is szólíthatjuk őt Jézus óta Atyánknak. Ő tanította, hogy Isten szeretete valóban átöleli a világot, hogy életünk folyamán folytonosan az ő szeretetének tekintetét érezhetjük magunkon. Tőle tudjuk, hogy — bármily nehéz is ezt néha belátni — életünk minden eseménye által Isten szól hozzánk, s ezért a meg nem értett helyzetekben is kimondhatjuk a gyermeki bizalom szavát: „Legyen meg a Te akaratod". (A bizalomból, a gyermek biztonságából pedig szükségképpen az öröm fakad.) Jézus igazolta véglegesen számunkra, hogy az örök beteljesülés — amelyre mindannyian vágyunk — létezik, s az odajutás feltétele a szeretetben és igazságban való élet... — Vannak-e az embernek nagyobb kérdései, vágyai, mint a személyes biztonságra, a világot átölelő szeretetre, az örök életre, boldogságra való vágyak? S bekövetkezhet az emberiség életében nagyobb fordulat, mint az, amikor e kérdésekre választ kap?

Ha *Jézus tanításának lényegét* össze akarnánk foglalni az ember szempontjából, azt mondhatnánk, hogy Jézus legnagyobb mondanivalója az volt az emberiség számára, hogy *„van értelme!"* Van értelme a történelemnek és van értelme a hétköznapok szürkeségének; van értelme a szenvedésnek és van értelme a szeretetnek, a másokért adott életnek; van értelme az életnek akkor is, ha látszólag már teljesen értelmetlenné vált. — A *pszichológia szerint* az ember lelki-személyes egyensúlyának egyik legalapvetőbb és elengedhetetlen feltétele az, hogy lássa tetteinek értelmét, eredményét. Az ún. *sikerélmény* a pedagógiának is kulcsfogalma. Amikor tehát Krisztus megtanított bennünket arra, hogy „van értelme", megteremtette a kiegyensúlyozott élet — az emberi élet — feltételeit. „Olyan volt ez, mint az ember új születése", írja a megtért *R. Garaudy.*

a) Van értelme a létnek

Az emberiség legősibb megoldatlanságai közé tartozik az, amin vagy 4600 éve a *Gilgames eposz* is kesergett:

Ami teremtetett, elmúlik
Halál az élők büntetése
Még alighogy világra jöttek
S már el is kell menniök innen.
Nézd a karám apró gidáit,
amint a fényben tántorognak:
szűrükről a születés lucskát
az erős nap még föl sem szívta
s te már tudod, mi végre nőnek!
Igy van minden halálra szánva.
... ...
S én? ez a sors vár rám is?
Igen. Ez a sors vár rám is.

A probléma azóta is szünet nélkül kínozza az embert. „Nem vagy! Nem vagy? — Nem hiszem el sosem" — jajdul fel *Szabó Lőrinc* szerelme halálakor. *Illyés Gyula* meg az emberiség nevében tiltakozik:

Egész szívemmel dohogok
és forrongok és pörölök...
...isten-jussunkért emberek:
ne haljon sose meg,
ki egyszer a világra jött!

(A tél ellen örök forradalomban)

Jevtusenko ismét a szerelemmel szembenézve döbben rá:

Úgy félek, hogy elmúlik egyszer...
...Tudom maga a szerelem
ez a rettegés...
Gúzsba kötöz a rettegés.

(Mikor feltündökölt az arcod)

De ugyanerre a kérdésre keresik a választ még korunk slágerei is:

Valaki mondja meg a hosszú évek
mért tűnnek el, mint egy pillanat!
Valaki mondja meg mi az, hogy elmúlt,
Valaki mondja meg hol maradt? (Képzelt riport...)

— *Krisztus feltámadása óta* a lét nem „halálra-szánt-lét" többé, ahogy az egzisztencialisták nevezték, hanem teljes egészében életre, „örök-életre-szánt-lét". A feltámadás „rést tört az emberiség látóhatárán" írja *R. Garaudy,* végtelen távlatokat, lehetőségeket nyitott meg az emberiség számára. — hogy a *feltámadás észszerűtlen?* — Ha csak anyagról tudunk, akkor bizonyára az. De ha tudunk az emberről, az embernek nemcsak előbb említett örökélet-vágyáról, hanem egész végtelenre nyitott létéről, akkor távolról sem oly valószínűtlen, mint ahogy talán első pillanatra látszik. A feltámadást akkor nem tudnánk eleve elfogadni, ha nem hinnénk, hogy

a jó győz a rossz felett
a szeretet győz a gyűlölet felett
a fejlődés győz a pusztulás felett
(az evolúció az entrópia felett)
az élet győz a halál felett.

Amikor a feltámadásban hiszünk, mi mindebben hiszünk. *Hiszünk a fejlődés pozitív irányában, hiszünk a lét értelmességében* és a célszerűségében, hiszünk az életben.

A feltámadásba vetett hitből továbbá az is következik, hogy *van értelme a történelemnek és az emberi alkotómunkának,* mert ezek gyümölcsei is részesülnek a végső beteljesülésben. Ezért írja ugyancsak *Garaudy,* hogy a „kereszténység megszületésével az emberiség egy új küszöböt lépett át, hasonlót ahhoz, mint amikor az élettelen anyagból élő, az állati létből tudatos élet lett... Hiszen minden alkotó vagy szabadító jellegű cselekvés magában foglalja a feltámadásba vetett hitet és tanúságot tesz mellette" (idézve: Valóság, 1973. 116).

b) Van értelme a szürke hétköznapi munkának — egy becsületben feltünés nélkül leélt életnek?

Minden ember igényli a sikert, a végzett munkával arányos elismerést. Az élet nagy és megoldhatatlannak tűnő igazságtalanságai között talán a legtöbbeket érint a sikerek és elismerések osztogatása. — A versenyeken sok a versenyző, de csak egyet ünnepelnek, a nyertest; az iskolában a legjobb tanulók kapják a dícséretet; a munkahelyeken a magasabb beosztásúakat éri több elismerés stb. — De hol maradnak akkor azok, akik talán éppoly becsülettel dolgoztak, mint a „nyertesek", csupán esetleg *nem volt szerencséjük,* vagy egyszerűen saját hibájukon kívül nem volt elég adottságuk a győzelemhez? Igazságos-e, hogy ők nem részesülnek dícséretben? Általában igazságos-e, hogy aránytalanul kevés elismerést kap a társadalom részéről (az embertársak részéről) a hétköznapok jelentéktelen munkása — egy édesanya, egy becsületes de közepes tanuló, egy utcaseprő, technikus vagy ápolónő — aki pedig teljes odaadással, minden adottságát latbavetve végzi munkáját?

Minden ember szeretne sikeres életet élni, s mivel a siker kevesek osztályrésze, sokan állandó belső kielégületlenségben élnek. — Mások, mivel úgy tapasztalják, hogy a becsületes munka nem feltétlenül vezet sikerekhez, elismeréshez, inkább lelépnek a becsület útjáról, csak hogy több pénzhez, hatalomhoz, tekintélyhez, s ezáltal sikerélményhez jussanak.

Mi az oka e kettősségnek, és mi az oka annak, hogy az *emberek más mértékrendszerben mérik a becsületet és a sikert?* — A szemléltetés kedvéért ábrázoljuk a „sikeres életet" egy koordinátarendszerben: a függőleges tengelyre a sikeres élet mutatóit írjuk, míg a vízszintes tengelyen az idő múlását jelezzük. — Mit tart az emberek átlaga — és közvetlen környezetünk — elismerésre méltónak, illetve mit tart sikernek? Milyen mutatókat kell a függőleges tengelyre írnunk, ha az ő véleményüket követjük? Bizonyára ezeket: Okosság-iskolai végzettség; fizetésemelés-vagyon; tekintély-előléptetés; és általában: *kiugró*

teljesítmény-hírnév. Az életben többnyire azoknak tapsol a közvélemény, akik előrehaladnak az iskolai végzettség, a rang-tekintély, a vagyon vagy a hírnév terén. — De ismét csak az a kérdés, *mi lesz ebben a szemléletben a hétköznapok embereivel?* Akik talán sokkal becsületesebbek, sokkal emberebbek, mint a „híres" személyiségek? Egyáltalán volna e mód arra, hogy a becsületes hétköznapi életet jutalmazzák? Hiszen egy külső tett — pl. egy verseny megnyerése — mérhető, de az igaz élet az ember benső ügye, amelyről csak akkor ítélhetne valaki, ha a lélekbe látna.

Hogy mennyire áthat mindannyiunkat ez a siker-szemlélet, Azt abból láthatjuk, hogy mindannyiunkkal ismételten megtörtént már, hogy este valami nagy keserűséggel és eredménytelenség-tudattal kellett nyugovóra térnünk, mondván: „Ma ismét nem sikerült semmi; annyi mindent elterveztem, és minden balul ütött ki!" — Pedig esetleg saját hibánkon kívüli okok következtében értek a balsikerek... S hányan hordozzák egy életen át a sikertelenség egyre jobban elgennyesedő tüskéit lelkükben: „Saját hibámon kívül nem tudtam továbbtanulni, és semmi sem lett belőlem, míg nálam tehetségtelenebb emberek sokra vitték" — panaszkodik az egyik. „Igazságtalanul nem engem léptettek elő, nem én kaptam fizetésemelést" — hánytorgatja fel a másik. „Nagy ember lehettem volna, de közbejött ez és ez" — halljuk ismét másoktól.

Kevés örvendetesebb esemény volna az ember számára, mintha valaki azt mondaná neki, hogy „te *minden nap teljesen sikeres életet élhetsz!*" — S Krisztus ezt tette. — A krisztusi siker-koordinátarendszer függőleges tengelyén ui. más fogalmak szerepelnek, mint a köztudatban élő siker-mércén. Krisztusnál a *siker kizárólagos mértéke a szeretet és az igazság.* A Krisztusban élő ember tudja, hogy lehet látszólagos balszerencséje a pénz, a tekintély, az iskolai végzettség terén; lehet kevesebb adottsága az okosság vagy az ügyesség szempontjából, de adottságaitól és szerencséjétől függetlenül abszolut sikeres életet élhet, ha tőle telhetően — és ott ahová az élet állította — becsületben és szere-

tetben él, s végzi a reá eső feladatot. Az Istennel való kapcsolatnak és az örök életbe nyúló sikereknek egyedüli mértéke ez. (Igy Krisztus rendszerében egy segédmunkás éppoly sikeres életet élhet, mint egy miniszter, egy iskolásgyermek éppoly kedves — vagy akár még kedvesebb — lehet Isten előtt mint a pápa.) — A krisztuskövető ember számára tehát nincs sikertelen nap: Mert előfordulhat, hogy a közhasználatú sikermérce szerint balszerencse érte aznap — hogy semmit sem tudott teljesíteni mindabból, amit szeretett volna —, de tudja, hogy mivel szeretetben élt, abszolut biztonsággal haladt előre az igazi siker útján, a Végtelen Szeretet és Igazság felé vezető úton.

Itt tehát ismét egységre, megoldásra talált az ember. S ezáltal a *leghumanistább* magatartásra kapott ösztönzést: Ennél többet és humánusabbat aligha mondhatnánk a hétköznapok szürke munkáját végző embermilliónak. *S ennél nagyobb biztatást sem kaphatnának* az élet becsületes, derűs vállalására...

c) Van értelme a szenvedésnek

Az emberi lét másik nagy megoldatlansága a szenvedés. S ha a testi szenvedéseket csökkentheti is az orvostudomány, a lelki szenvedések ellen aligha képzelhető el gyógyszer (ha a kábítószert, alkoholt és hasonlókat nem tartjuk gyógyszernek). — A szenvedésben az a legrosszabb, hogy ennek aztán *semmi értelmét sem látjuk.* Hiszen ha azt mondanák egy fogfájás alkalmával, hogy óránként (vagy percenként) 1000 Ft prémiumot kapunk, amíg a fájdalom tart, akkor — bár sokan bizonyára változatlanul nem örülnének neki — volna valami komoly vigaszunk. Hát még ha lehetne más helyett szenvedni, vagy át lehetne vállalni a szenvedést mástól. Pl. ha megtörténhetnék az — amit a népmesék oly sokszor megálmodtak —, hogy egy anya átvállalja magára gyermeke helyett a betegséget... Hányan — és milyen örömmel — vállalnák ilyen feltételek között a szenvedést! Igen, mert így a kín *elvesztené értelmetlenségét.*

A keresztény ember tud arról, hogy Krisztus élete, szenvedése és halála azért volt oly mérhetetlenül „értelmes", mert „ez áron"

váltotta meg az emberiséget: mert valamiképpen magára vállalta az emberiség nyomorúságát, bűneit, büntetését, s az emberek helyett szenvedett. „Betegekért, betegültél" énekli a régi magyar ének. — Ez a tanítás *nem hihetetlenebb, mint amennyire valóságos az a tény, hogy vágyunk megtalálni a szenvedés értelmét,* illetve hogy mérhetetlenül vágyunk bizonyos esetekben arra, *hogy átvállalhassuk a szenvedést szeretteinktől.*

A szentírás valóban nemcsak arról tud, hogy Krisztus szenvedett másokért, hanem annak a nem remélt vágyunknak beteljesüléséről is beszél, hogy mi is szenvedhetünk mások helyett, hogy igenis segíthetünk másokon lelki bajaikban is. — S ha ez még inkább hihetetlennek tűnik, akkor ismét gondoljunk arra, hogy mit meg nem tenne egy anya azért, hogy pl. rossz útra tért gyermekét visszatéríthesse a helyes irányba. Van-e nagyobb kívánsága ilyenkor, mint az, hogy szinte „belehatolhasson" gyermeke akaratába, és így mozdítsa meg azt? Szemléletesen fogalmazza meg ezt az emberi vágyat *Claude Roy az ateista francia író:* „Ha el is felejtettük, ha már rég nem is mondjuk a szép imádságokat — írja — amelyeket gyermekkorunkban tanultunk, naponta kapjuk rajta magunkat valamin, ami nagyon hasonlít az imádkozáshoz. Ha valaki, akit szeretek beteg, veszély fenyegeti — olyan veszély, amit én egymagam képtelen vagyok elhárítani — nem hiszem, hogy ostoba babona, ha ilyenkor — mint egy litánitá — ismétlem magamban mindazt a jót, amit kívánok neki, ha — mint nap sugarait egy gyűjtőlencse — minden gondolatomat, jókívánságom szálainak sugárnyalábját rá összpontosítom". — Majd így folytatja: „Nincs teljesen haszontalan gondolat, nincs hatástalan szeretet. Ha ezt *imádságnak* nevezik — ám nevezzék. És ezt a függést, amelyben kifejezésre jut, hogy egyek vagyunk a többiek között, és nem téphetjük ki gyökereinket az emberi gyökerek összefonódott, óriási hálózatából — ha úgy tetszik, ám nevezzék *szentek közösségének.*" (Cl. Roy: Napfény a Földön, Budapest, 1973, 42. l.)

Az író a mindannyiunk által tapasztalt emberi vágyat fogalmazza meg, de ennek — olyannyira nem remélt, hogy már

szinte hihetetlen — teljesülését csak Krisztusnak köszönhetjük. Krisztus óta tudjuk, hogy a Végtelen Szeretet *ezt a vágyat sem azért ültette az emberbe, hogy ne lelhessen megoldást.* — A keresztény ember tehát örömmel hiszi el Krisztusnak, hogy amint Jézus szenvedése javára vált sokaknak — az egész emberiségnek —, úgy ő is felajánlhatja szenvedését, egész életét mások javára. Ezért írja szent Pál a kolosszeieknek: örömmel szenvedek, mert értetek, az egyház tagjaiért szenvedek (Kol. 1, 24)!

A fentiek egy másik fontos gondolatot is érintenek, a *keresztények egységének,* illetve az ún. *Krisztus Titokzatos Teste* egységének gondolatát. — Ha ismét vágyaink oldaláról közelítjük meg a kérdést, ez a gondolat sem lesz idegen számunkra. Az ember elemi módon vágyik arra, hogy semmiféle távolság ne legyen képes elszakítani őt szeretteitől. Egy sokgyermekes édesanya örül, ha felnőtt gyermekei boldog, önálló életet kezdenek, sokszor távol az otthontól, — de mégis mindig mindegyikükkel együtt szeretne lenni. Egy nagyon meleg testvéri-baráti kör tagjainak mélyen fáj az elválás: *szeretnék, ha valamiféle valóságos szál kötné őket állandóan össze...* Az ember szeretné tényleges egységben tudni magát minden igaz, jóakaratú emberrel! — Erről az egységről már az ókor filozófusai is írtak, erről ír iménti idézetünkben Claude Roy is, de a vágy beteljesülését újra csak Krisztusnak hihetjük el. A szentírásból tudjuk, hogy valóban összeköt bennünket valami; hogy valóban „egyazon vérkeringés" járja át az igazságban és szeretetben — Krisztusban — élőket, ezt a nagy „Testet", amelyet a szentírás Krisztus Titokzatos Testének nevez. Másutt más képekkel világítja meg Krisztusban való egységünket: azt mondja, hogy úgy össze vagyunk nőve Krisztussal, mint a szőlővessző a szőlőtővel, s mindannyiunkban egyazon életáram, életerő áramlik. Természetesen ezek képek, de megközelítései, szemléltetései annak a valóságnak — emelyre az emberiség mindig vágyott —, hogy nem elszakítva élünk embertársainktól, hanem Krisztus élete — kegyelmi életárama — jár át bennünket, és köt össze mindannyiunkat egymással és Krisztussal. (Tulajdonképpen ebben a krisztusi Test-

ben tudunk segíteni egymásnak; tudunk imádkozni, szenvedni egymásért, sőt egymás helyett!)

Ha a *humanista szempontból* vizsgáljuk e tanítást, megállapíthatjuk, hogy bizonyos, hogy az az ember, aki az emberiséggel való élő egység tudatában él, nyitottabb, teljesebb ember, mint az, aki álmodni sem mer erről az egységről; az az ember, aki úgy dolgozik és szenved, hogy minden tettét áthatja a másokért érzett felelősség és szeretet, és a tudat, hogy valóban mások javára dolgozhat és szenvedhet, — az az ember szeretetben és emberségben napról napra teljesebbé válik; míg az a másik, aki nem tudja elképzelni az emberiség élő egységét, a szenvedés „mások javára fordíthatóságát", könnyen bekeseredik, bezárul a szenvedéssel szemben, mert az ember szükségképpen elveszti életkedvét, ha valaminek nem látja értelmét.

d) Van értelme a szeretetnek

Sokszor beszélünk a szeretetről. Szeretetre próbálják nevelni a szülők gyermekeiket, a pedagógusok a tanulókat. Elismerésnek számít, ha valakire azt mondjuk: „ez már tud áldozatosan szeretni", míg súlyos megbélyegzést jelent, ha valakit önzőnek, egoistának neveznek. — A közfelfogással az *ember belső szeretetösztönével ellentétben* azonban egyes biológusok vagy pszichológusok rögtön szkeptikussá válnak, ha a szeretetről keil szólniuk: A „szeresd felebarátodat, mint önmagadat" elv ellentmond a természet törvényeinek; biológiai szempontból megvalósíthatatlan — nyilatkozott pl. *Selye János* professzor. — „Kimondom nyíltan: én egoista vagyok és ez ellen nem lehet semmit se tenni, mert a *természet egoistának teremtette az élőlényeket:* egyik csak úgy tud megélni, hogy megeszi a másikat" (Köznevelés, 1974. nov. 8., 3. l.). Hasonló véleményen volt korábban *S. Freud,* a pszichológus, bár természetesen mindketten megpróbálták feloldani állításuk embertelennek látszó voltát. (Igy jutott el pl. Selye az „altruista egoizmus" nagyonis ellentmondásosnak látszó fogalmáig.)

Akik megismerik a lélektannak a szeretetre illetve az önzésre

és az ember önközpontúságára vonatkozó megállapításait, azok gyakran megrémülnek, mert nagyonis igaznak — tudományosan igazoltnak — találják azokat, s egyszerre megkérdőjelezve érzik mindazt a szépet, nagyot és emberit, amit eddig — legalábbis ideáljaik világában — az emberiség humanista dondolkodóival együtt a szeretetről vallottak.

1) Nyilvánvalóvá lesz ui. számukra, hogy *szeretni csak az tud akit szeretnek, teljes és feltétel nélkül szeretni pedig csak akkor tudna az ember, ha teljes személyes biztonságban volna része,* ha őt is teljesen és feltétel nélkül szeretné valaki, aki ugyanakkor a teljes személyes *védettséget* is biztosítani tudná számára. — Mivel azonban abszolut biztonsággal senkiben sem bízhatunk meg (még kevésbé kaphatnánk meg egy embertől a teljes „védettséget") és mivel tudjuk, hogy senki sem tud minket teljesen megérteni, folytonosan tudatában kell lennünk a felénk megnyilvánuló szeretet bizonytalanságának. Ebből viszont az következik, hogy nem élhet bennünk a teljes szeretettség biztonsága, s ezért magunk sem tudunk teljesen és feltétel nélkül szeretni.

2) Továbbá a lélektani ismeretek alapján azt is belátjuk, hogy az ember feltétlenül *igényli tetteinek eredményességét,* sikeres voltát, s a siker — az emberi mérték szerint — a szeretet dimenziójában a *viszontszeretet volna.* Az ember akkor szeret, ha viszontszeretik, illetve — amint Selye mondja — azért szeret, hogy viszontszeressék. Ez természetesnek is tűnik első hallásra... Azonban az emberi kapcsolatok sok zsákutcája, félreértése közepette ismételten tapasztalnunk kell, hogy a szeretetet gyakran nem viszonozzák, hogy a szeretet nem termi meg kívánt gyümölcsét, a viszontszeretetet. Igy a siker, az eredmény híján az ember egyre inkább bezárul, beszűkül, s azt a következtetést vonja le, hogy az emberek rosszak, nem érdemes szeretni; — vagy legalábbis azt, hogy semmiképpen sem lehet mindenkit szeretni. Igen ám, de ebben a pillanatban megszületett a gyűlölet is: az ember (a szomszédok perlekedésétől a háborúkig terjedő távlatokban) feljogosítva érzi magát a gyűlöletre.

Mindezek ellenére azonban figyelemre méltó, hogy bár emberek milliói belekeseredtek az eredménytelen szeretetbe, és filozófiai vagy pszichológiai iskolákkal együtt állítják — vagy legalábbis életük gyakorlatával vallják —, hogy „az ember csak farkasa az embernek", s nem barátja — az Emberiség lelke mélyén mégis változatlanul él az igazi — mindenkit elfogadni és egyesíteni akaró — szeretet és testvériség vágya, a *másokért önzetlenül odaadott élet ideálja.*

Ismét egy kínzó ellentéthez jutottunk tehát:

Mert az ember *valóban a szeretet biztonságát igényli,* s csak akkor képes szeretni, ha bebizonyosodnék, hogy van valaki, aki őt is feltétel nélkül szereti (s meg is tudja védeni szeretetével!).

Mert az ember valóban *tetteinek eredményességére vágyik,* és csak akkor volna képes szeretni az emberi viszonzástól függetlenül is, ha biztos volna abban, hogy szeretete gyümölcsöt terem és valóságosan növeli a világban levő „szeretet-energiakészletet" —, akkor is, ha ez most közvetlenül nem mutatható ki.

Mert a „szeresd felebarátodat, mint önmagadat" elv egy Isten nélküli világban valóban nem valósítható meg (ebben ismét igaza van Selyének vagy Freudnak): *Az önközpontú ember* éppoly kevéssé tud a lélektan törvényei szerint saját erejéből kiemelkedni egoizmusából és másokért élővé — altruistává — válni, amint egy mocsárból sem tudja kiemelni az ember önmagát, hajánál fogva. (Ez legfeljebb Münchhausen bárónak sikerült.)

A Krisztussal találkozó ember lelkében viszont éppen ezért támad ünnepi öröm, amikor *Krisztus lehetővé teszi* számára azt, amire lelke mélyén mindig vágyott: a teljes szeretetet, a feltétel nélküli *adást.* — Hiszen a *keresztény ember* (amint láttuk) valóban az *abszolut szeretettség és biztonság tudatában élhet.* Ez a tudat adja meg személyes biztonságát, s ennek alapján tud feltétel nélkül adni. — A keresztény ember valóban a szeretet abszolut távlatainak, *sikerességének tudatában* élhet, ezért tud derűsen, örömmel szeretni, függetlenül a szeretet közvetlen, emberi viszonzásától.

A kereszténységnek talán legsajátosabb vonása az, hogy ilyen szeretetre ad motívumokat, ilyen szeretetre képesít, és erre hív fel. Ez a feltétel nélküli szeretet a *kereszténység „új törvénye"*. Ennek megfogalmazásaként mondja Jézus az őt követőknek: Ha csak azokat szeretitek, akik titeket szeretnek, miben különböztök a többi emberektől, sőt a bűnösöktől? Ti szeressétek ellenségeiteket és tegyetek jót velük is (Mt. 5, 44)!

Hogy ilyen fokon szeretni lehetetlen? — hogy ez már ostobaság?

Ami a lehetetlenséget illeti: aki végiggondolta az előző szempontokat, az be fogja látni, hogy ha valaki valóban elfogadta a korábban kifejezett igazságokat, annak számára ez a fajta szeretet — az egyedüli igazi szeretet — a lélektan törvényei szerint sem lesz megvalósíthatatlan; sőt annak lelkéből inkább szükségképpen ez fog fakadni: Hiszen a szeretettség tudata túlcsorduló örömet és mások felé sugárzó szeretetet szül. (Természetesen a krisztusi szeretetre csak annyiban, és olyan mértékben képes valaki, amennyiben és *amilyen mértékben valóban élő, személyes kapcsolatban van Istennel,* illetve ha ezt követően újra és újra rálép a Krisztusi szeretet — a feltétel nélküli szeretet-adás — útjára. A feltétel nélküli szeretet megélése egy élet feladata. De a kereszténynek megvan a *lehetősége* — az elegendő motívuma — arra, hogy nap mint nap megküzdve érte, ezt az utat járja.)

Ami az ostobaságot illeti: a kép teljességéért hasznos volna megkérdezni, hogy nem feltétele-e minden igazán emberi társadalomnak az, hogy a krisztusi szeretet megvalósuljon? ! Hiszen ha mindenki azt számolgatja, hogy ő mennyit kap másoktól, s arra vár, hogy először más kezdje meg a szeretet-adást, akkor mindörökre megmaradunk önzésünkben, és a szeretet sosem fog megszületni. (Valakinek — valakiknek — el kell indítania a „láncreakciót!")

Hogy ennek megvalósítása mindeddig a keresztények sem voltak képesek? Voltak keresztények — az igazán krisztusi keresztények — akik képesek voltak rá, a múltban és jelenben egyaránt.

S ha sokan nem is tudták ezt az ideált megközelíteni, az nem az ideál valódiságát cáfolja, hanem arra figyelmeztet, hogy következetesebben kell törekednünk annak követésére!

4. KRISZTUS ELFOGADÁSA ÉS A KRISZTUSI ÉLET

A fentieket összefoglalva ismét hangsúlyoznunk kell: előfordulhat, hogy e szempontok irreálisnak tűnnek sokak számára. De ne felejtsük el: *nem irreálisabbak, mint maga az emberi természet.* Ha embervoltunkat nem akarjuk mindenestül letagadni, akkor a fent jelzett vágyakat, tendenciákat — vágyat az abszolut siker, a szenvedés értelmessége, a feltétel nélküli szeretet, vagy az örök élet után — kivétel nélkül felfedezhetjük az emberi természetben. S hogy ezen ösztönös vágyak megoldása mennyire csak a vallásos szférában képzelhető el, illetve, hogy megoldatlansága milyen nagyonis reális következményekkel jár, arra többek között az idegorvos *C.G. Jung,* századunk egyik legnagyobb pszichológusa mutatott rá, amikor azt mondta, hogy 35 éven felüli neurotikus páciensei között eggyel sem találkozott, „akinek végső problémája ne vallási probléma lett volna". — A lélektani alapokról kiindulva is jogos tehát ha azt mondjuk, hogy minél őszintébben nézünk szembe önmagunkkal, annál reálisabban tapasztlajuk az embernek azokat az imént vázolt benső ellentmondásait, amelyeket egyedül Krisztus tudott megoldani. Következőleg *minél mélyebben és őszintébben néztünk magunkba, annál közelebbállónak fogjuk érezni magunkhoz a krisztusi megoldást.*

De a magunkbanézés csak az első lépés; a problémák meglátásának, a krisztusi igazságok felismerésének első feltétele. A továbbiakban *csak az fogja tudni teljes mélységükben megérteni* és elfogadni ezeket a gondolatokat, illetve az evangélium gondolatait, *aki* folytonosan levonja és *vállalja a belátott igazságok életére vonatkozó következményeit.* — Hiszen pl. a szeretet emberi nagyságát és kötelező voltát tagadni kénytelen az, aki maga nem vállalja a szeretet teljességét és kockázatát. Krisztust

pedig — akiben Isten szeretete nyilatkoztatta ki magát, s aki maga volt a legteljesebb szeretet — még kevésbé fogadhatja el az, aki nem vállalja a szeretetet életében.

Éppenezért arra a kérdésre, hogy „kicsoda számomra Krisztus," attól függően fogok válaszolni, hogy mennyire vállalom a meglátott igazságokat, hogy mennyire vállalom a szeretetet. — Számunkra, akik megpróbáljuk életté váltani Jézus tanítását, Jézus nemcsak a legcsodálatosabb tanító, hanem sokkal több annál: Mert Jézus, mint tanító valóban választ adott az emberi lét kérdéseire; valóban egy új, emberibb élet útját mutatta meg, de ennek az útnak lényege az Istennel való szeretetkapcsolat Krisztus által: a legszemélyesebb, legmélyebb én-te kapcsolat; gyermeki viszony az Atyával, baráti-testvéri viszony Krisztussal. — Jézus tehát számunkra a megtestesült Isteni Szeretet (a második isteni személy), aki emberré lett, hogy megváltónk, barátunk, társunk, utunk és életünk lehessen.

Mensáros László, a közismert színész így válaszolt a kérdésre, hogy kicsoda számára Jézus: „Azt hiszem nem használnék semmit az ügynek, ha nem őszintén válaszolnék, hanem szép, bölcs szavakkal megkerülném a kérdés lényegét. Az igazság ugyanis az, hogy bár hívő katolikus vagyok, hosszú idő óta nem foglalkoztatott ez a kérdés. — Jézust elsősorban nem csak történelmi személynek vagy szimbólumnak tartom, hanem egy állandóan bennünk és velünk élő valóságnak, aki megváltja az emberben levő — sajnos sokszor nagyonis elhanyagolt — jobbik ént, s ebben őszintén szólva az én közreműködésem még nem mondható kielégítőnek. — *Köszönöm, hogy a kérdés föltevésével lelkiismeretemet fölrázták,* még akkor is, ha a továbbiakban ez természetesen konfliktusokat okozna bennem" (idézve: Vigilia, 1970. 859). — Bárcsak bennünk is fölrázna valamit e sorok olvasása, és vállalnánk a megsejtett igazság végiggondolásának és életünkbe való átültetésének konflikutsát, hogy ezáltal életünkben is találkozhassunk Vele, aki az Élet.

IV. EGYHÁZ

A Végtelen Válaszának hordozója

1. AZ EGYHÁZ CÉLJA ÉS FELADATA

Miután láttuk Krisztusnak minden emberhez szóló küldetését, természetes lesz számunkra, hogy Jézus az egész történelmen át folytatni akarja művét. E célra alapította a keresztények közösségét, az egyházat. *Az Egyház és minden keresztény feladata* tehát kettős, — *ugyanaz, ami Krisztusé volt:*

a) Szeretetben és igazságban élni, vagyis az élet folyamán egyre tökéletesebben azonosulni az Igazsággal, Szeretettel, Szépséggel. Az ilyen élet nemcsak egy természetes értelemben juttatja egyre jobban diadalra az igazságot és szeretetet a világban, de sokkal többet tesz annál: Mivel ui. az egyházban, az egyház tagjai által *Krisztus folytatja* bűnöket jóvátevő, kiegyensúlyozó *(megváltó) művét,* a szentírás tanítása szerint — amint láttuk — az igazságban és szeretetben élő krisztusi ember és közösség *jóvátheti mások* igazsággal és szeretettel szembeforduló *magatartását,* s ezáltal segítségére lehet embertársainak *(kegyelemszerzés).*

b) Az egyház és a keresztény ember másik célja és feladata az, hogy egész életében tanúságot tegyen az istennel való találkozás szépségéről, Isten igazságáról, és szeretetéről. Krisztus azért jött, hogy a megoldatlan ember keresésére választ adjon, hogy megmutassa az ember helyes útját. Az egyház feladata, hogy a „választ" élje és hirdesse a történelem folyamán: Mindenekelőtt *életéről kell leragyognia,* hogy ő már megtalálta amit a kívülállók keresnek, ti. a létre való választ: hogy számára *van értelme* és megoldása az életnek. Ezáltal szó nélkül is meghívja a világot az isteni igazságban és szeretetben való életre, a kereszténységbe.

Sajnos ma *sokan csak a külsőleges hagyomány hatására keresztények.* Ezek élete, természetesen inkább elriaszt, mint hogy vonzana. A történelemből is ismerünk példákat arra, hogy egyes keresztények, vagy egész keresztény közösségek csak névleg voltak Krisztus követői, mert nem tettek eleget tanúságtevő

küldetésüknek. Ez azonban nem változtat a tan helyes voltán, és azon a feladaton, hogy mi jobban csináljuk.

Az egyház tagjainak történelmi és jelenbeli — nagyonis létező — hibáival kapcsolatban azonban nem felejthetjük el a „másik szempontot" sem, ti., hogy az emberiség történelme — *a kultúra, a tudomány, vagy a haladás — mennyit köszönhet az egyháznak.* Nemcsak az első gimnáziumokat és egyetemeket, de a népiskolákat, iparitanuló intézeteket, vagy esti iskolákat éppúgy az egyház alapította, amint az első kórházakat, lelencházakat vagy öregotthonokat. Évszázadokon át egyedül ő törődött a betegekkel és elhagyatottakkal éppúgy, mint a kultúra és az emberi felemelkedés ügyével. Primitív dolog ismételten csak a Galilei esetre hivatkozva, a „tudománytalanság" átfogó vádjával illetni az egyházat, mert ugyanakkor a világ legjelentősebb tudósai és feltalálói közül számtalan pap volt; — példaként csak a magyar *Jedlik Ányost,* a talán legnagyobb magyar tudóst, a dinamó feltalálóját említjük. Galileinek is éppen több pap-tudós barátja fogta pártját. (Különben bármennyire helytelen is, de melyik az a világnézet, amellyel ne történt volna meg, hogy akadályozta új, még nem véglegesen igazolt tudományos elméletek elterjedését, azért mert úgy vélte, hogy azok ellenkeznek saját jónak tartott elképzelésével?) Mindezzel nem a hibákat akarjuk tagadni, csupán kiegészítjük az egyoldalú képet. — Kétségtelen ugyanakkor az is, hogy az egyház emberekből áll, és mint minden emberi társaság, szükségképpen magán viseli az emberi szűklátókörűség, vagy a hibák korlátait is.

A vallás „eltorzulásával", a jelenben tapasztalt sokszor *üres külsőségekkel kapcsolatban* sokat megmagyaráz az a tény, hogy voltak korok, amelyekben — már csak szokásból is — mindenki kereszténynek mondta magát, élt az egyház szertartásaival, de lelkében távolról sem követte Krisztus elveit. Hála Istennek ez a kor lejárt. A jelenben ezért nem kell megijednünk, a „keresztények" létszámbeli csökkenésétől, mert ez gyakran csak azt jelenti, hogy a csupán hagyományból vallásos emberek elmarad-

nak a templomból. A tisztulás éppen ezáltal valósul meg, mert így csak az igazán meggyőződéses emberek maradnak az egyház tagjai. Egy meggyőződéses, igazságban és szeretetben élő közösség pedig újra vonzó példa lesz.

A jövő kereszténveinek rá kell ébredniök hivatásuk fenségesen emberi és isteni voltára: Van-e magasztosabb életcél, mint az egyház tagjaié? — Szeretetben élni és másokat is meghívni egy ilyen életre!

2. AZ EGYHÁZ HATÉKONY JELEI A SZENTSÉGEK

Az emberélet feladata, hogy eljusson az Igazság és Szeretet birtoklására. A társadalmak és a történelem célja, és feladata, hogy ehhez hozzásegítse az embert. E feladatok megoldásának kulcsa azonban Krisztus közösségénél van, mert ő birtokolja a Végtelen Igazság és Szeretet válaszát. Így az emberi történelem legátfogóbb — végtelenbe nyúló — megbízatásának hordozója az egyház.

— Ha érthetőnek tartottuk, hogy a Végtelen Szeretet válaszol a végtelent kereső embernek Krisztusban, akkor az is érthető, hogy e válasz történelmi hordozója, folytatója, az egyház a *Végtelen Szeretet külön segítségét (kegyelmét) élvezi,* hogy eleget tudjon tenni küldetésének: — éppen az emberiség javára. — Így az is érthető, hogy minél inkább azonosul valaki lélekben és magatartásban ezzel az átfogó küldetéssel rendelkező közösséggel illetve a küldetéssel, annál inkább részesül Isten különleges támogatásában.

Vannak az emberéletben ún. *határhelyzetek.* Ezek részben az élet kimagaslóan jelentős fordulói, mint pl. a születés, felnőtté válás és házasság (vö.: keresztség, bérmálás, házasság). Bár ez életfordulókat gyakran rendkívüli örömöknek — reményeknek és álmoknak — fellobbanásai jellemzik, a kicsit mélyebbre látó emberre ilyenkor a remény ellenpólusaként ránehezedik a jövő bizonytalansága, az emberi képességek korlátozott voltából fakadó hiányérzet is. — A határhelyzetek másik fajtájában — pl. az

olykor követelően jelentkező végtelen-éhségben, a magányban, a bűntudatban vagy halálfélelemben (vö. áldozás, gyónás, betegek kenete) — az ember megoldatlanságai és a lét legnagyobb kérdései válnak tudatossá; kérdések, amelyek minden embert egzisztenciája mélyéig érintenek, s amelyekre kielégítő választ mindezideig egyetlen vallás vagy filozófia sem tudott adni, a kereszténységen kívül.

Krisztusban Isten *választ adott* az emberi lét kérdéseire, megoldatlanságára. Ez a kereszténység öröme, s erről kell bizonyságot tennie. De soha nincs olyan nagy jelentősége a lét megoldottságáról való tanúságtételnek, mint olyankor, amikor az emberi szív a legnyitottabb a lét kérdései iránt, illetve amikor az embernek leginkább szembe kell néznie a lét megoldatlanságával, bizonytalanságával. Ezért érthető, hogy az *egyház lényegéhez tartozik az, hogy a határhelyzetekben kifejezze — tanúsítsa — a megoldásba vetett biztos hitét,* reményét; pontosabban azt, hogy az egyház már önmagában hordozza a megoldást. A szentségek esetében éppen ez történik: *Az egyház a szentség kiszolgáltatásával tanúságot tesz arról a hitéről,* hogy Krisztus ebben a konkrét helyzetben is megoldotta a lét megoldatlanságát. Ugyanezt *a hitet jelzik a szentségi jelek,* s ugyanerről tanúskodik *a szentségeket felvevők* magatartása. — Az alábbi példa a keresztség kapcsán szemlélteti a mondottakat, elsősorban a szentséget felvevők tanúságtételét: A gyermek születése feletti örömhöz a szülőkben gyakran nyomban társul a szeretet ikertestvére, a féltő aggodalom. Érzik, hogy gyermekük sorsa, jövője csak kis részben van az ő kezükben, — nagyobbrészt felettük vagy kívülük álló erőktől függ. A keresztény szülők ilyenkor aggodalmaskodás helyett Isten atyai szeretetére bízzák gyermeküket, és Krisztus közösségének tagjai közé ajánlják: kérve számára a krisztusi „új életet". (Ez történik a keresztségben!) E tettükkel egyúttal a világ felé is tanúságot tesznek arról a hitükről, hogy Krisztus választ adott a lét bizonytalanságára, és hogy a krisztusi megoldás és biztonság hordozója az egyház. (Felnőttek

keresztelésének esetében maga a felnőtt szeretne „újjászületni"; új, megtisztult életet kezdeni Krisztus által. A Krisztusban való megtisztulás jele a vízzel való leöntés, „lemosás", az újjászületés jele volt a korábban szokásos vízbe való alámerítés.)

Krisztus illetve egyháza *meghatározott jeleket ír elő* tagjai számára az életfordulókban. E jelek kettős célt szolgálnak. Először — amint említettük — a világ felé *tanúságot tesznek* a keresztény reménységről, másrészt a jellel élők számára *megvalósítják azt a tartalmat, amit a jel kifejez.* Pl. az áldozáskor a testi táplálék — ostya vagy kenyér — csupán a „lelki táplálékot", Krisztussal, a Végtelen Szeretettel való tényleges táplálkozást jelzi. E hatékony jeleket — ti. amelyek meg is valósítják azt, amit jeleznek — nevezzük szentségeknek.

Hogy miért hatékonyak a szentségi jelek?

1. A keresztség esetében kézenfekvő a válasz: Ha Krisztus természetfeletti erővel támogatja egyházát, illetve ő maga él egyházában, avégett, hogy az be tudja tölteni hivatását, úgy érthető, hogy mindazok, akik tagjai lesznek Krisztus közösségének, részesei lesznek a kegyelemnek, a krisztusi életnek is. A krisztusi közösségbe való belépésnek Krisztus által rendelt jele pedig a keresztség. Következőleg aki Krisztus szándéka szerint él e jellel, az részese lesz Krisztus életének, — annak számára a keresztség szentség lesz: jel és megvalósulás.

2. Továbbá megállapíthatjuk, hogy *minél inkább azonosul valaki az egyház küldetésével, annál inkább részesül* a küldetés betöltéséhez és a tanúságtételhez szükséges *kegyelemből.* — A szentséget felvevő, amint láttuk, minden esetben részt vállal az egyház küldetéséből, mindazáltal, hogy él az egyház lényegét jelző jelekkel, mindazáltal, hogy a szentségben elkötelezi magát a tanúságtevő életre, és ehhez kéri Krisztus kegyelmét. Érthető tehát, hogy a szentséget felvevő különös kegyelmekben részesül.

A mondottakból természetesen az is következik, hogy a szentség *nem minden esetben közvetít kegyelmet,* csak akkor, ha a felvevő hittel és imádságos lélekkel veszi azt, és ha valóban részt

akar vállalni az egyház életéből, küldetéséből. — Napjainkban sajnos sokan csak külsőséges szokások kedvéért járulnak a szentségekhez, így ezek nem válhatnak számunkra gyümölcsözővé.

3. Amint láttuk a szentségi jelnek feladata tanúskodni arról, hogy Krisztus kegyelme győzelmesen jelen van a világban; tanúskodni arról, hogy az egyház által imádkozó ember imája meghallgatásra talál; hogy Jézus a legkülönbözőbb helyzetekben egyaránt megerősíti a hozzá fordulót. — Ha tehát ezek a jelek nem közvetítenék azt a kegyelmet a velük élők számára, amelyet jeleznek, akkor hamis *félrevezető szertartások volnának* csupán.

4. Végül e jelek erejét maga *Krisztus szavatolta,* amikor (részben) előre meghatározta őket, és megígérte, azok hatékonyságát.

Az alábbiakban három szentséggel fogunk közelebbről foglalkozni, a házassággal, a bűnbánat szentségével és az eucharisztiával (az áldozással):

a) A házasság

Nagyon jól tudjuk, hogy a házasság sok öröm mellett sok feladatot, áldozatot is tartogat a fiatalok számára. Egy életen át tartó hűséghez, szeretethez, a gyermekek vállalásához és jó neveléséhez gyakran hősiesség kell, amelytől ma sokan visszariadnak. A keresztény jegyesek tudják, hogy sorsuk Isten kezében van. Krisztus szeretetének szellemében adják tehát magukat egymásnak, visszavonhatatlanul. Tudják, hogy amikor Krisztus segítségét kérik új életükhöz, egész házaséletükön át *meg is kapják e kegyelmet.* — Természetesen ez nem azt jelenti, hogy nem lesznek problémáik. De ha Krisztus szellemében indulnak és ebben kitartanak, akkor biztosak lehetnek, hogy el fogják tudni viselni és le tudják majd győzni a nehézségeket. „Hűséges az Isten, aki nem hagy erőtökön felül megkísérteni benneteket" mondja a szentírás; — s ez következik a Végtelen Szeretet lényegéből.

Ugyanakkor a házasságkötés és maga a *házasság jel lesz* a világ számára is! A házasok Krisztusba vetett hitének, és még inkább Jézus bennük működő erejének jele.

b) A bűnbánat szentsége

A gyónás nem valami középkori szertartásmaradvány! — *Ami a lelkületet illeti:* a legnagyobb emberi tett, ha valaki be tudja ismerni hibáját; ha valaki önkritikát gyakorol. Melyikünk az, aki időnként ne fordulna kisebb-nagyobb mértékben szembe az Igazsággal, s akinek ne kellene elhatároznia, hogy mától fogva igazabban, több szeretetben akarok élni! — A gyónás lényege ez a nagy emberi javulniakarás, de egy sokkal személyesebb síkon. A keresztény ui. tudja, hogy az igazság és szeretet rendjének megsértésével (ezt hívjuk bűnnek) az Igazság és Szeretet Istenének rendjét sértette meg. Krisztusnak azért kellett meghalnia, hogy a sértett rendet helyreállítsa. A keresztény bűnbánat tehát mindig maga előtt látja a bűneinkért meghalt Krisztust, a keresztrefeszítettet.

Ami a gyónás formáját illeti: vannak, akik kifogásolják, hogy miért kell a papnak gyónnunk, miért nem elég megbánnunk bűneinket. Hiszen ha nem katolikus ember őszintén megbánja bűnét, ő is bocsánatot kap Istentől.

Válaszunk többrétű:

1. A keresztény embernek *nem elég tudnia Isten megbocsájtó szeretetéről, hanem tanúságot is kell tennie arról* a világ előtt. A gyónás éppen az a szentség, amely a világ előtt jelzi, hogy Krisztus megbocsájtja a bűnt, s a keresztények Krisztus erejében tudnak minden elesésből felkelni és újrakezdeni.

2. Minden tettünk közvetlenül vagy közvetve visszahat a közösségre. *Minden bűn megsérti az egyházi közösséget is:* Egyrészt azért, mert a bűn természetes vonatkozásban is rombolóan hat a közösségre, másrészt azért, mert a tanúságtevő és kegyelemszerző közösség küldetésének lényegével fordul szembe. — Ezért érthető, ha a bűnért az egyház hivatalos képviselője, a pap előtt kérünk bocsánatot Istentől, a pap pedig Krisztus és az egyházi közösség felhatalmazásából mondja ki felettünk a megbocsájtás szavait.

3. Végül ami a bűnök bevallását illeti, nem szabad elfelejtenünk

azt a *lélektani tételt,* hogy az *ember igényli, hogy elmondhassa másoknak nehézségeit,* hibáit, illetve, hogy kikérje mások véleményét, tanácsát. — Figyelemreméltó, hogy külföldön már gyárakban is alkalmaznak pszichológusokat, akiknek nincs más dolguk, mint végighallgatni a dolgozók gondjait, és néhány szóval segítségükre lenni. — Éppen ezért a gyónás lélektani jelentőségével ismételten foglakoztak, és pozitív módon nyilatkoztak ateista részről is.

c) Az eucharisztia (áldozás)

Vajon el lehet-e képzelni azt, hogy az Isten egy darab kenyérré, ostyává váljon, s hogy az ostyában az áldozáskor Istent együk? — szokták kérdezni.

Elképzelni aligha lehet, de mégis meg lehet érteni: Ismét egy kérdést kell feltennünk, melyről részben már beszéltünk. Mi az emberi tulajdonságok, személyes értékek közül a legmagasabbrendű? — A szeretet. — Ha a szeretetet közelebbről vizsgáljuk, meg kell állapítanunk, hogy különleges tulajdonság. Leghősiesebb, leginkább értékelt cselekedetei ui. sokszor egyáltalán nem logikusak. A mindent megbocsájtó anyai szeretet vagy baráti önfeláldozás szükségszerűségét nem lehet logikailag „bebizonyítani". „Le coeur a ses raisons que la raison ne connait pas" — a szívnek vannak érvei, amelyeket az ész nem ért — mondja *Pascal.* Mégis mindnyájan érezzük, hogy a szeretetnek ezek a tettei a legnagyobb tettek. — De ha szeretetünk forrása a Végtelen Szeretet, akkor a bennünk megtalálható csodálatos tulajdonságnak ti. a *„logika-feletti szeretetnek" is végtelen fokon meg kell lennie Istenben.* Nem hiába írja a szentírás, Istent „meghatározva": „Szeretet az Isten" (1 Jn. 4, 10).

A szeretet megérti az érthetetlen, bebizonyíthatatlan tetteket is, ha azok szeretetből fakadnak. Vajon egy szerelmes — ha igazán szeret — nem követne el mindent, hogy a szeretett lény közelében legyen? Vajon egy haldokló édesanya nem változna át akár egy darab kenyérré — ha tehetné —, csak hogy gyerme-

kével maradhasson? S vajon a Szeretet Istene nem teheti-e meg, hogy a végtelen szeretetre, megértésre éhező ember éhségét betöltse a Végtelen Szeretettel és Megértéssel való találkozás által, — Isten birtoklása által?

Az ember ui. *birtokolni* akarja azt, akit szeret, illetve önmagát szeretné birtokul adni annak, akit szeret. A népi mondás — „úgy szeretlek, hogy majd megeszlek" — mély emberi vágyat fejez ki: a szeretett lény birtoklásának vágyát. A legmelegebb emberi kapcsolatok — a házasság testi kapcsolata, vagy az áldott állapotban levő anya és magzatának kapcsolata — összefüggenek az egymás birtoklásának élményével.

Az „Istenné-levés" gondolata szerepel már a bibliai Paradicsom elbeszélésben: Ádám és Éva bűne az volt, hogy olyanok akartak lenni, mint az Isten. — Az Isten-birtoklást, vagy a vágy másik pólusát: hogy Isten birtokoljon engem, a hétköznapi ember ritkán merte kifejezni, de a költészet annál gyakrabban. Ez a gondolat érződik pl. *Adynál:*

Átölelt az Isten...
És megvakultak
Hiú szemeim, Meghalt ifjúságom,
De őt, a fényest, nagyszerűt,
Mindörökre látom. (Az Úr érkezése)

Még megfoghatóbb *József Attila* költészetében:

Isten!
Kiáltunk hozzád:
Légy a mi érző, meleg bőrünk... (Kiáltunk Istenhez)

Vagy ugyanő másutt:

Fogadj fiadnak Istenem,
hogy ne legyek kegyetlen árva.
Fogj össze formáló alak... (Nem emel föl)

A gondolat „legdrasztikusabb" kifejezéseit talán mégis a jelen kor „mindent kimondó" költészetében találjuk. Jellemző példa erre *Juhász Ferencnek* „A sejtelem harangjai" c. költeménye:

Istenem fogj meleg szádba,
hogy ne legyek olyan árva,
hogy ne legyek olyan árva...

S ami az embernek lehetetlen lett volna, azt lehetővé tette Isten: az áldozásban találkozunk Istennel, bizonyos értelemben birtokoljuk Krisztust; vagy sokkal inkább ő birtokol minket, és azonosítani akar bennünket önmagával, hasonlóvá akar tenni bennünket magához.

Most értjük meg, miért nem mulaszthatja el a keresztény ember a *szentmisén való részvételt.* Nem azért, mert kötelező! — Hanem mert megérezte az isteni szeretet melegét. — A szentmisén való részvétel pedig csak akkor igazi, ha szentáldozáshoz is járulunk. Hiszen ha Isten szeretete és a létünkbe írt „isten-éhség" hív bennünket a misére, akkor elmulaszthatjuk-e, hogy valóban — a legszemélyesebb módon — találkozzunk is a Végtelen Szeretettel? Akkor elmulaszthatjuk-e, hogy magunkhoz vegyük Őt, a kenyér színében? Őt, aki be akarja tölteni éhségünket (s egyedül képes is erre)?

A rendszeres imával kapcsolatos korábbi elhatározásunk mellett most legyen egy második jófeltételünk, a *rendszeres misén való részvétel és a rendszeres áldozás!* — Megdöbbentő az, hogy a Végtelen Szeretet Istene nemcsak megtestesült, hanem kenyér formájában az emberek között is maradt, hogy minden szentmisében lehetőséget nyújtson az embernek a Vele való legszemélyesebb, legmegfoghatóbb találkozásra. És csak a nagyon gyenge hit magyarázhatja meg némileg, hogy sokan mégsem használják ki ezt a legcsodálatosabb lehetőséget. — Hogy mi emberek nem vagyunk méltók az Úrhoz járulni? — Ez biztos! De Ő minden elképzelésünket felülmúló jóságával mégis arra biztat, hogy „aki szomjazik az jöjjön hozzám és igyék" (Jn. 7,37); másutt, hogy „jöjjetek hozzám mindnyájan, akik fáradtak és megterheltek vagytok, és én felüdítlek titeket" (Mt. 11,28), mert „aki hozzám jön nem éhezik többé, és aki bennem hisz, nem szomjazik soha" (Jn. 6,35). *Az áldozás az éhezők tápláléka,* az igazságra

és szeretetre, azaz Istenre vágyók kenyere. Valahányszor él bennünk a vágy gyengeségeink túllépésére, a teljesebb igazságra és szeretetre (és ha nincs súlyos bűnünk, vagy ha van úgy ezt előzőleg meggyóntuk), örömmel járulhatunk Hozzá, mert Ő maga hív, hogy kiemeljen minket önmagunkból, gyengeségünkből; hogy adja magát nekünk, illetve hogy hozzásegítsen, hogy mi tudjuk átadni magunkat neki.

„Mi arra születtünk, hogy a Föld sebeit begyógyítsuk életünkön át"! Mi arra születtünk, hogy a föld sója, a világ világossága legyünk („mint a mécses világítson egész életed"!) — Az önmagát szeretetből odaadó és szeretetből köztünk maradt Krisztussal való találkozásokból — állandó találkozásban — élő keresztény be tudja majd tölteni a legteljesebb emberi hivatást, a keresztény hivatást: Valóban fény-, szeretet-, és örömhordozó tud majd lenni a szeretetre és örömre olyannyira éhező emberek előtt. *Sík Sándorral* elmondhatja

Az Isten küld testvéreim tinéktek,
Hogy sugarai eleven tüzét,
Amik arcáról a szívembe égtek,
Sugározzam csendesen szerteszét,
A testvéreknek kik az éjben járnak,
Az Isten küldött szentjánosbogárnak.

A. Liégé:

„SZABAD-TILOS" MORÁL – VAGY KRISZTUSKÖVETÉS?

A KERESZTÉNY ÉS A BŰN

Ezekben az utóbbi években, amikor fiatal keresztényekkel a bűnbánat szentségéről beszélgettem, többször nekem szegezték a kérdést: „De hát tulajdonképpen *mi is az a bűn?* Néhány évvel ezelőtt úgy gondoltuk, hogy tudjuk: mi a bűn; hogy van jó és rossz, hogy vannak parancsolatok; minden világosnak látszott akkor. Most a világosság helyet adott az elmosódottságnak és lelkiismeretünk elvesztette egyszerűségét. Amikor a papok a bűnről beszélnek nekünk, ez már semmiféle határozott, pontosan körvonalazott dolgot nem idéz fel bennünk." Ezek őszinte szavak, amelyek megerősítik azt a nyugtalanságot, amelyet gyakran kifejezésre juttatnak papjaitok; „A keresztény fiatalok elvesztették a bűn iránti érzéket..." Valójában azonban tudni kellene, hogy igazában veszteségről van-e szó; hiszen csak azt veszíthetjük el, aminek előzőleg a birtokában voltunk. Igy tehát tudni kellene azt is, hogy vajon e tekintetben nemzedéketek *tipikus* magatartásáról van-e szó és hogy a titeket megelőző fiataloknál megvolt-e valójában a bűn keresztény érzéke? Ez az, ami nem tűnik nekem oly nyilvánvalónak. Szeretném tehát, ha velem együtt elgondolkodnátok ezen!

Bűn és nagykorú, érett keresztény élet

Annyi bizonyos, hogy a *bűn* nem alkotja a keresztény élet tengelyét; meghamisítanánk a keresztény életet, ha a bűnnek központi helyet tulajdonítanánk. *Hitünk és életünk egyetlen középpontja Jézus Krisztus.* Ő az, aki valóban felfedezteti velünk a bűnt. A *bűn* oly mértékben kapja *értelmét és jelentőségét,* amilyen mértékben szenvedélyesen *hozzákötődünk Jézus Krisztushoz.*

Nos, csak a felnőtt korban lehet szilárd és valóban teljes módon hozzákötődni Krisztushoz. A gyermekkor és a serdülőkor csak átmenetek a Krisztusban való e felnőttkor, vagy nagykorú-

ság felé, amelynek a küszöbén találjátok most magatokat. Egészen normális dolog tehát, hogy a felnőtt jut el élettapasztalatából a bűn értelméhez is, amihez nem voltak elegendőek a gyermerkkor vagy a serdülőkor élményei.

De ugyanakkor halljátok a felszólítást arra is, hogy haladjatok túl gyermek- és serdülőkori bűntudatotokon. Attól tartok, hogy itt nagyon sok félreértés húzódik meg.

Bűn és törvénysértés

Az első félreértés. Amikor gyermekek voltatok, a bűn összekeveredett a törvény- vagy szabálysértéssel, minthogy a keresztény viselkedés akkor főként a pontosan előírt parancsoknak való engedelmességben állott. A törvényekkel vagy parancsokkal szembeni magatartástok a megtartás vagy a törvénysértés volt. Ekkor még nagy helyet foglalt el az engedelmességben a büntetésektől való félelem. Minderről van valami tudomástok, amikor a rendőri előírásokról vagy ilyen rendelkezésekről van szó. Nem akarom persze visszavezetni — legalábbis, ha keresztény nevelést kaptatok és nem valami dresszúrát — Istennel szembeni gyermekkori magatartástokat a rendőrségi szabályzatra, de mégis van valami hasonlóság a kettő között. A megengedettnek és nem-megengedettnek, a jónak és a rossznak még vitathatatlanul pontosan meghatározott határai vannak ebben a magatartásban.

Nos, a *bűn nem csak a törvénykönyv megsértése,* mégha az isteni tekintély áll is ezek mellett a törvények mellett.

Bűn és hibázás

Egyre idősebbek lettetek; felfedeztétek *magatokban* az eszmény forrását. A külső parancsokból *becsületkódex* alakult ki előttetek lelkiismeretetekre, nagylelkűségtekre, lovagi szellemetekre hivatkozó felhívással. Emlékeztek még az akkor érzett örömre, amikor megelégedettek voltatok magatokkal? Büszkeséggel, önérzettel kevert öröm volt ez. De emlékeztek arra is, hogy szinte a csüggedéshez közelálló méreg vagy bosszúság fogott el titeket, amikor vétkeztetek a becsületkódex ellen!

Ettől kezdve már tudtátok, mi a hiba, a vétség. Ez bizonyára

mélyebb valami, mint a törvénysértés vagy kihágás. Vétség az ellen, amit vártatok magatoktól, az ellen, amit nevelőitek, barátaitok, maga Krisztus vártak tőletek. Emlékezzetek csak arra is, hogy a hiba, a vétség mennyire a *szégyennel* párosult bennetek; szégyennel, mely onnét eredt, hogy nem tudtatok uralkodni ösztöneitek – főképp nemi ösztönötök – fölött, vagy mert mások is tudomást szereznek – ifjú hősök! – a ti gyengeségtekről.

Nos, a *bűn nem csak vétség a becsületkódex ellen,* mégha ezt a becsületet a keresztény eszmény sugalmazza is.

Krisztusban való hit és a bűn

De még tovább kell növekedni. A törvénysértéstől való félelem, a hiba vagy vétség miatt érzett szégyen nem elegendő már a ti korotokban. Egyébként ti magatok érzitek ennek a határait. Tapasztalhattátok már, hogy az ember nagy veszteség nélkül megszabadulhat azoktól és ekkor bizonytalanoknak, tétovának, magányosoknak találtátok magatokat. *Ez a pillanat az, amikor valóban felfedezhetitek, hogy mi a bűn.*

Amikor bűnt követek el, akkor ellentmondok az életnek. Igen, az igazi életnek; Krisztus bennem levő életének. Krisztus, akinek odaadtam magamat a Benne való hit által, bensőmbe új irányt, új orientációt, új erőt ad. Keresztényként élni annyit jelent, hogy összehangolódom Krisztussal egész életemben; szerelmemben, munkámban, örömömben, megpróbáltatásaimban; testemmel éppúgy, mint szívemmel és lelkemmel. Egész életem összefüggő, egységes azzal az iránnyal, amelyet Krisztus szab meg nekem. *Bűn tehát mindaz,* ami *nem illeszkedik bele abba az élő összefüggésbe, amelyet az Úr Jézus teremt meg a Benne hívőkben.* Bűnt elkövetni annyi, mint *elszakadni Krisztustól.*

Bűn és bűnbánat

A fiatalok hajlamosak arra, hogy a bűn és hiba súlyosságát az azok fölött érzett szégyen szerint ítéljék meg; így alakult ki azután az a nagyon rossz és elítélendő szokás, hogy a test, a vér bűneit tekintik a legsúlyosabbaknak. Rendszerint nem érzetek szégyent amiatt, hogy hiányzik belőletek a belső élet, hogy gő-

gösek vagytok, az önzés uralkodik bennetek vagy hiányzik belőletek a testvéri szeretet; pedig mindezen esetekben súlyos bűnökről van szó.

Meg kell tehát változtatni az átszámítási kulcsszámot, módosítani kell a súlyossági sorrendet; *mindaz, ami elválaszt* a Krisztus adta tájékozódástól, orientációtól, *az a legsúlyosabb bűn.* Nos, Krisztus életével való összefüggésünket előbb a szívünkön, majd a szellemünkön, és csak végül a testünkön át éljük meg; tehát az átszámítási táblázat, a sorrend is ugyanez, ahogy ellene mondunk az említett összefüggésnek, Krisztusban való létünknek. Látjátok ezek után a bűnt életetekben?

Ami pedig a bánat *valódiságát* illeti, az nem az *érzett* és a szégyent tápláló *érzelmi* lelkiismeretfurdalások alapján nyer megítélést, hanem azon *őszinte elhatározás* alapján, amelyet azért teszünk, hogy újra megtaláljuk az egyszer elvesztett keresztény *összefüggést;* miként az evangéliumi tékozló fiú, akiről ezt olvassuk: „Elgondolkozva életéről, azt mondja magában: Visszatérek atyámhoz."

A szentek és mi – a bűnnel szemben

Minél inkább szentté válik az ember, azaz minél inkább egyesül Krisztussal egész életében, annál kevésbé követ el bűnt; és ugyanakkor annál nagyobb lesz a bűntudata mindennapi életében. A szentek ott is bűnösnek vallották magukat, ahol mi, mai annyira felületes emberek, egyáltalán semmit sem látunk, aminek köze volna a bűnhöz. A szentek bűnbánatot tartanak, könyörögnek Krisztus megbocsátó szaváért ott, ahol mi megelégedettek vagyunk önmagunkkal. A szentektől sokat kell még tanulnunk.

„Aki bűn nélkül valónak mondja magát, az hazug" – írja Szent János. A bűn koptat, öregít, összetör bennünket. Az ember életkorát a bűnei határozzák meg. De Krisztus mindig meg tud fiatalítani bennünket; biztosabban, mint ahogy azt a ráncokat eltüntető sebész tudja tenni arcunkon. „Menj – fiam – bűneid meg vannak bocsátva." Micsoda bizonyosság!

M. Thurian:

ÉLETÜNK KRISZTUSBAN

A keresztény élet nem más, mint élet Krisztussal való közösségben, a Szentlélek jelenléte erejében, az Atya dicsőségére. Ez a keresztény élet a hit fényében megszerzett igazságban gyökerezik, a kegyelem eszközeivel táplálkozik: Isten igéjével, és a szentségekkel, a személyes és liturgikus (közösségi) imával; beteljesedik az emberi élet hétköznapjaiban, társadalmi, családi, közösségi síkon.

Az egész keresztény életet magában foglalja ez a kifejezés: „élet Krisztusban". Valóban a keresztény élet nem törvények megtartásából áll, hanem azon törekvéseink összessége, hogy Krisztushoz váljunk hasonlóvá, törekvése, amelyet a Szentlélek mozgat, aki megkereszteli a keresztényt.

„Az életem Krisztus" (Fil. 1, 21). Mivel Krisztus nyilatkoztatta ki, hogy milyenné kell válnia az igazi embernek, csakis Jézus Krisztus emberségével való közösségben teljesítheti be a keresztény igazi emberi életét. Ezért szólíthat fel bennünket Szent Pál: „Ugyanaz a lelkület legyen bennetek, amely Krisztus Jézusban volt... Külsejét tekintve olyan volt, mint egy ember; megalázta magát és engedelmes lett, mindhalálig, mégpedig a keresthalálig." (Fil. 2, 5)

Ez az élet nem Krisztus külsőséges utánzásában áll, ami lehetetlen volna számunkra, hanem a Vele való közösségben, amikor helyet készítünk számára bennünk, hogy Ő éljen bennünk és alakítson életéhez hasonlóan. Szent Pál azt is mondja: „Krisztussal keresztre vagyok feszítve. Élek ugyan, de nem én, hanem Krisztus él bennem. Amennyiben most testben élek, Isten Fiának hitében élek, aki szeretett engem, önmagát adta értem." (Gal. 2, 19-20) A keresztény élete tehát önmagának való meghalás, önző egyéni énjének keresztrefeszítése, hogy Krisztus vegye birtokába egész lényét és éljen személyében, amelyet

átváltoztat jelenlétével. A keresztény tehát továbbra is testében él, teljesen ember és önmaga marad; de a hitben való élet oly szorosan kapcsolja Isten Fiához, annyira hasonlóvá teszi áldozatos szeretetéhez, hogy szinte elragadtatásban mondhatja: „Nem én, hanem Krisztus él bennem."

A *hit,* amelyet a Szentlélek szít fel szívünkben, Istenhez kapcsol bennünket, teljes bizalommal tölt el gondviselése iránt és biztosít bennünket kinyilatkoztatása igazságáról. Az Istenhez való ragaszkodás által, az ezzel járó bizalom és biztonság révén a hit uralja a keresztény egész életét. Ábrahámot a hívők atyjának nevezik, mert engedelmességével egyszer s mindenkorra a hittől inspirált élet példáját nyújtotta az embereknek. Isten felszólítására elhagyja hazáját, anélkül, hogy tudná hová megy; felszólítására, hogy áldozza fel fiát — az ígéret várományosát — engedelmeskedik, bár nem ismeri Isten további tervét; de az Úr visszatartja a parancs végrehajtásától és visszaadja fiát.

A keresztény élet tehát hitben való élet. A kereszténynek abban a biztos tudatban kell élnie, hogy Isten csak örömét és boldogságát akarja. Ez az élet a hitben a keresztényben feltételezi a lelki szegénységet, amelynek szellemében mindent csak Istentől vár. A keresztény tudja, hogy önmagában véve semmire sem képes; mindent Isten kegyelmétől vár és ez a várakozás a hit magatartása. Ez a lelki szegénység arra képesíti, hogy ne féljen az anyagiakban való szegénységtől sem, sőt szeretni is tudja azt, hiszen abban — sokkal inkább, mint a bőségben —, sokkal könnyebben esik a teljes Istenre hagyatkozás. A hitnek ez a magatartása azt eredményezi, hogy a keresztény akkor is örül, ha gyengének és kifosztottnak tudja magát, hiszen így mutatkozik meg benne Isten hatalma. A hatalom és az emberi siker eltakarhatja előlünk Isten erejét, ezzel szemben a gyengeségben minden erő úgy mutatkozik, mint amely Istentől jön. „...amikor gyönge vagyok, — mondja Szent Pál — akkor vagyok erős." (2 Kor. 12,10)

A *remény,* a hit gyümölcse, a keresztény számára győzhetetlen

optimizmus forrása. Ez a remény elsősorban Isten ígéreteinek beteljesítésére irányul. A keresztény Krisztus dicsőséges újra eljövetelének reményében él állandóan, a feltámadás reményében, amikor majd láthatóan megtalál mindent, amit szeretett a földön, az Isten Országának örök élete reményében, az öröm, a béke, a szeretet és az Isten-dicsőítés életében.

Ez a remény azonban a földi életben bekövetkező közvetlen jövőre is vonatkozik. A keresztény tudja, hogy Isten mindig hű ígéreteihez és akarja, hogy minden ember boldogsága teljes legyen. A keresztény mindig reméli, hogy az elkövetkező pillanat a jelen pillanat örömteljes beteljesülését hozza, hogy a mára jobb holnap következik; így tehát reményből remény felé halad. Szent Pál azt mondja, hogy a szeretet mindent remél. Ha a keresztényt valóban eltölti a szeretet, Isten és embertársai szeretete, akkor sohasem eshet kétségbe önmaga vagy mások felől; mindent hisz és mindent remél. Ebben a keresztény reményben látszólag naivitás rejlik. De ez csak emberi látszat; valójában a remény, amely mindent remél, nagyon kedvező feltételeket teremt belső világunk és a külső helyzetek megváltoztatása számára. Hiszen tökéletesen remélve Istenben, a keresztény ember győzhetetlen reménye bizalmat sugároz minden ember felé és így a helyzetek és események átalakításában is együttműködik. Az ily reménységgel eltelt keresztény számára minden kegyelem, még a nehézségek és a szenvedések is, hiszen ezek érlelik hitét és szeretetét. A keresztény remény tehát egész valónkat eltöltő optimizmus forrása.

A *szeretet* — keresztény erénye — a hit gyümölcse, nagylelkű, Istennek és az embereknek szentelt szeretet. Szent Pál a szeretet erényét értékeli a legnagyobbra. Valóban hit és remény eltűnnek, mihelyt egyesülünk Isten Országában az örök életre; csak a szeretet, Isten és az emberek iránt, marad meg örökké. Isten a szeretet; a szeretet Istennek lényegét fejezi ki, a szeretet tehát örök. A szeretet elsősorban Istenhez kapcsol bennünket, de ezt az Isten iránti szeretetet nem lehet elválasztani a minden

ember iránti szeretettől. Jézus az egész törvényt foglalta össze, mondván: „Szeresd Uradat Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből. Ez a legfőbb: az első parancs. A második hasonló ehhez: Szeresd felebarátodat, mint önmagadat." (Mt. 22, 37-39).

Felebarátunkat szeretni, akivel együtt élünk, vagy akivel találkozunk, bárki legyen is az, annyi mint Istent szeretni őbenne, Krisztust, aki jelen van, esetleg csak jelképesen; innen van, hogy a két parancs hasonlít egymáshoz. Nem szerethetjük Istent csak a hit és imánk síkján, hanem szeretnünk kell a többi emberekben is. És ezt a másik embert, felebarátunkat, úgy kell szeretnünk, mint önmagunkat. Krisztus s együttérző szeretete oly mérhetetlen, hogy oly szeretetet kíván tőlünk, amely elmegy képességeink határáig. Mivel jól tudjuk, hogy milyen mértékben és módon szeretjük önmagunkat, Krisztus azt kívánja tőlünk, hogy legalább annyira szeressük felebarátunkat, mint önmagunkat. Szeretetünk isteni erénye az áldozat és nagylelkűség szálaiból szövődik. El kell felejtenünk önmagunkat, és önmagunkat kell látnunk a másikban, hogy ily nagylelkűen adhassuk magunkat. A szeretet erénye nem keresi a maga személyes kielégülését, hanem kizárólag a másik javát és örömét. Ebben a nagylelkű áldozatban rátalálunk önmagunkra, szívünk kitágul Krisztus szeretetének méreteire s rátalálunk legnagyobb boldogságunkra, egyidejűleg a másik ember boldogságával, felebarátunkéval, akit úgy szerettünk, mint önmagunkat, Istenért, aki őt szereti és benne megmutatkozik nekünk.

A keresztény élet forrása a Krisztusban való élet hitben, reményben és szeretetben. A keresztény számára úgy tűnik, hogy az egész élet innen ered. De világos, hogy ezen az életen kívül — amely felkelti a hitet, reményt és szeretetet Krisztusban —, ott az emberi élet, amely nem egyszer bizonyos hasonlóságot mutat a keresztény élettel. Azok az emberek, akik nem ismerik Krisztust, erkölcsileg úgy élhetnek, mint a keresztények. „Amikor a pogány a törvény híján a természet szavára teszi meg

a törvényben foglaltakat, — írja Szent Pál — törvény hiányában önmagának törvénye. Ezzel igazolja, hogy a törvény követelménye szívébe van írva..." (Róm. 2, 14-15)

Isten így nyilvánítja ki, hogy nem hagyja el egyetlen teremtményét sem, nem engedi káoszba süllyedni. Mindaddig, amíg Krisztus nem vette birtokába valakinek a szívét, azt addig mégis Isten gondviselése őrzi és tartja fenn. Isten, aki szívébe írja az erkölcsi törvény elemeit, hogy megvédje és megakadályozza, hogy a teljes káoszban merüljön el. Bizonyos az is, hogy az embernek megvan a képessége, hogy elfojtsa lelkiismeretének hangját és visszautasítsa ezt a szívébe írott törvényt. Az ilyen tehát annak a törvénynek mértéke szerint nyer ítéletet, amely Istentől jön. Így tehát mindenkit aszerint a törvény szerint ítélnek, amely tudatában él: a keresztényt Krisztus törvényéhez való hűsége szerint, a zsidót Mózes törvénye szerint, másokat pedig szívük belső törvénye szerint.

Ez az ember szívébe írt törvény olyan erkölcsi tudatot kölcsönöz neki, hogy annak erejében olyan tetteket képes végrehajtani, amelyek méltók a kereszténynyhez is; sőt ez az ember, aki engedelmeskedik a szívébe írott törvénynek, sokkal becsületesebb, mint az a keresztény, aki nem él a hitének megfelelően. Ezért az Egyháznak igen nagy tisztelettel kell viseltetni az ilyen derék emberek iránt, akik lelkiismeretüknek engedelmeskednek, anélkül, hogy Krisztust ismernék. Észre kell ugyanis bennük venni magának Istennek művét, aki olyan erkölcsi törvényt írt a szívükbe, amely előkészíti őket a jóra és megőrzi a rossztól. Mindazonáltal ez az öntudat és ez az erkölcsi engedelmesség nem kölcsönzi számukra azt a békét, amit Jézus Krisztus megismerése és szeretete ajándékoz nekünk. Ez a szívükbe írt törvény csak az erkölcsi rendetlenségtől óvja meg őket, emberi méltóságot kölcsönöz nekik, amely őket szinte a keresztények rokonaivá teszi és előkészíti őket az élet teljességére hitben, reményben, és szeretetben. Ha pedig nem követik a tudatukban élő erkölcsi törvényt, ez megítéli és vétkesnek nyilvánítja őket;

ezt a bűnösséget pedig csak a Jézus Krisztustól nyert bűnbocsánat oldja fel.

Az Egyháznak tehát nagyon megértő magatartást kell tanúsítania minden ember iránt, hiszen tudja, hogy ennek a szívükbe írt törvénynek nem olyan egykönnyű engedelmeskedni Krisztus ismerete és szeretete nélkül. Az Egyház csodálattal telik el annyi derék ember láttán, akik az ő közösségén kívül tiszteletreméltóan élnek és így tanúskodnak Isten gondviseléséről. Ugyanakkor nem is ítélheti meg szigorúan azoknak az embereknek nagy számát sem, akik nem képesek engedelmeskedni lelkiismeretüknek, hiszen tudja, hogy Krisztus kegyelme adhatja meg az embernek leginkább a kitartás erejét és bátorságát, hogy Krisztus szeretete a legdöntőbb érv és a leghatékonyabb lendítőerő a megbízható és hűséges élethez.

A keresztény élet felszabadult és kiegyensúlyozott élet. Gyakran két ellentétes kísértés veszélyezteti: a puritanizmus, túlzó szigor és a laxizmus (a szabadosság). A keresztény élettel egyfelől együtt jár, hogy szakítania kell természetes bűnös életével; a kereszténynek a világban kell élnie anélkül, hogy a világból való volna. Mindazáltal az ilyen szakításban gyakran hajlunk az általánosításra. Így a keresztény könnyen esik abba a hiedelembe, hogy annál hűségesebb, minél inkább elkülönül a világtól, a bűnös emberektől, (mintha ő maga is nem maradna gyarló bűnös), azt hiheti, hogy merőben elkülönítheti magát a „bűn zsoldjában álló" teremtményektől. Másfelől a keresztény élettel együtt jár a világban való jelenlét, és a szabadság a szeretetben. Viszont ez a jelenlét és szabadság azzal a veszéllyel jár, hogy a keresztényt is magával ragadja a világ szelleme, erős befolyást gyakorolva személyes akaratára. Az ilyen keresztény pedig könnyen esik abba a hiedelembe, hogy annál emberibb és szabadabb, minél kevésbé ítéli el a bűnt, minél jobban elvész a világ aggodalmaiban és problémáiban, túltéve magát minden „komplexuson és tabun". Az igazi keresztény élet sem puritán, sem laxista; megvannak benne a szükséges szakítások és lemon-

dások a bűnös emberi természet vonalán, mindazonáltal teljesen emberi és szabad mindabban, amit nem okvetlenül kell elvetnie vagy elkerülnie. A keresztény olyan ember, mint a többi, őt csak a szeretet különbözteti meg a többiektől. Ezzel a szeretettel együtt jár az áldozatvállalás önmagával szemben és az emberiesség mindenki iránt, abban a szabadságban, amely csak egyetlen törvényt ismer: Isten és a felebarát szeretetét. Az életnek e kiegyensúlyozottságára bizonyára nem lehet egykönnyen eljutni; kétségtelenül nem mindig könnyű világosan látni, hogy milyen magatartást tanúsítsunk bizonyos körülmények között. Az egyetemes keresztény közösség ítélete e téren sokkal biztosabb, mint a helyi közösségé vagy az egyéné. Ezért kell magunkat alávetnünk az Egyház magatartásának, akkor is, ha ez nem tűnik előttünk elég megalapozottnak, már csak azért is, mert tudjuk, hogy az Egyház fejlődésében hű marad Isten igéjéhez.

Az egész keresztény életet beleérthetjük és összefoglalhatjuk a szeretetbe, az Istennek és embertársnak szentelt áldozatos és nagylelkű szeretetbe. Szent Pál a szeretetet úgy jellemzi, hogy ez a Szentlélek első gyümölcse szívünkben és mindjárt fel is sorolja ennek a szeretetnek velejáróit és jellemzőit, egyrészt a Lélek ajándékainak felsorolásában (Gal. 5, 22-23), másrészt a Szeretet Himnuszban (1 Kor. 13, 4-7). Ebben a két szövegben, amelyek bizonyos pontokon érintkeznek egymással, bennefoglaltatik az egész keresztény tanítás az életről.

Keressük egyszerűen a Szentlélek gyümölcseinek felsorolását kiegészítve a szeretet-himnusszal, megkülönböztetve az élet különböző nézőpontjait, amint e két szövegben kitűnnek. Ne keressünk fontossági sorrendet a Szentlélek gyümölcsei és a szeretet tulajdonságai között; ezek szabadon bontakoznak ki az apostol elmélkedésének dinamikájában; egyaránt fontosak s mind a két felsorolás sajátos módján mutatja mi a hűségesen igyekvő keresztény szeretete.

„A Lélek gyümölcsei viszont: szeretet, öröm, békesség, türe-

lem, szolgálatkészség, kedvesség, jóság, bizalom, hűség, szelídség, szerénység, önmegtartóztatás." (Gal. 5, 22-23)

„A szeretet türelmes, a szeretet jóságos,
A szeretet nem féltékeny,
Nem kérkedik, nem gőgösködik
Nem tapintatlan, nem keresi a magáét,
Haragra nem gerjed, a rosszat föl nem rója,
Nem örül a gonoszságnak, de együtt örül az igazsággal.
Mindent eltűr, mindent elhisz,
Mindent remél, mindent elvisel." (1 Kor. 13, 4-7).

E két szöveg szerint így tűnnek fel előttünk a szeretet gyümölcsei:

Szeretet és öröm — türelem és szolgálatkészség — jóság és bizalom — szelídség és önmegtartóztatás — mértékletesség és alázat — szegénység és tisztaság — nagylelkűség és irgalom — igazságosság és igazlelkűség.

AZ ÖNVIZSGÁLAT ÚJ ÚTJAIN

Az önvizsgálat új útjait kereső mai keresztények, akik az evangélium szellemében akarnak élni, már nem elégszenek meg a régi erkölcstan- és imakönyvekben található „lelki tükrökkel". „Ezekben — mint *Suavet* domonkos atya találóan megállapítja — igen gyakran csak a vallásgyakorlatokra szorítkozva épp csak azt a minimumot lehet megtalálni, ami elég ahhoz, hogy valaki ne érezze magát kirekesztve a keresztény közösségből. Az ilyen keresztények azt várják el, hogy nem csak az elengedhetetlen minimumról beszéljünk nekik, hanem *arról a nagylelkű törekvésről, amely lehetővé teszi számukra, hogy — a világban elfoglalt szerepüknek és helyzetüknek megfelelően — teljes mértékben éljék Krisztusban életüket.*"

Ennek az igénynek megfelelően közlünk a következőkben egy rövidebb lelkiismeretvizsgálatot és egy részletesebb önvizsgálatot s *P. Lebret* néhány jelentősebb „életelvét".

Saint Séverin (Párizs) papi munkaközösség:

LELKIISMERETVIZSGÁLAT

I. ALAPVETŐ KÉRDÉSEK

1. Megfelel-e életem Isten akaratának? Ismerem-e Isten rám vonatkozó akaratát, más szóval: tudom-e, mi az én egyéni hivatásom? Ha nem tudom, mit teszek annak érdekében, hogy megismerjem?

2. Törekszem-e arra, hogy Isten reám vonatkozó akaratát egyre jobban megismerjem az egyház irányításából, papok — lelkiatyám — tanácsából, felelősségteljes személyek vagy jószellemű, hozzáértő barátok figyelmeztetéséből?

3. Kiről vagy miről kell ma lemondanom, hogy Isten akaratát teljesíthessem? És megfordítva; kiről vagy miről nem szabad ma lemondanom, hogy Isten akaratát teljesíthessem?

4. Ha már elköteleztem magam valamilyen hivatásra, valamilyen életformára, szakítok-e rendszeresen időt (mikor és menynyit?) arra, hogy hivatásbeli hűségemet ellenőrizzem és haladásomat lemérjem? Mit kell még változtatnom életemen?

II. ÁLTALÁNOS KÉRDÉSEK

5. Isten azért kívánja, hogy akaratát teljesítsük, mert szeret minket; vajon én hogyan viszonzom Isten hozzám való szeretetét?

6. Hogyan törekszem Isten megismerésére, aki Jézus Krisztusban kinyilatkoztatta magát nekünk és Egyházán keresztül kapcsolatot létesített velünk?

7. Mit teszek azért, hogy hitbeli tudásomat fejlesszem? hogy megismerjem Isten szavát a Szentírásból és az egyház hagyományából? Olvasom-e rendszeresen a Szentírást? Olvasom-e a pápai enciklikákat? Fejlesztem-e hitbeli tudásomat?

8. Milyen valójában az én „vallásgyakorlatom"? Minek tekin-

tem: csak egyházi parancsot teljesítek vele, vagy Isten misztériumához járulok a hívők testvéri közösségében?

9. Vajon a szentmiseáldozat, az Úr oltára köré gyűlt testvéri közösségben való részvétel forrása és lényege-e életemnek? Milyen gyakorlati hatással van mindennapi életemre az Úr Jézus áldozatában való részvételem? Az áldozati közösség révén növekszik-e bennem a testvéri szolidaritás érzése?

10. Mennyiben érdeklődöm a világegyház életének legfőbb időszerű problémái iránt? Hogyan vállalok részt az egyház mai belső, zsinat utáni megújhodásában? Pozitív módon ítélem-e? Vagy azokhoz tartozom, akik a zsinati szellemet túllicitáló vagy egyéb túlzásaikkal zavart keltő személyekkel együtt magát a Zsinatot is elítélik? Részt veszek-e a liturgiában, az egyházközségi életben? Ha nem is tudok mindent megtenni, mi az, amit megtehetek és mi az, amit meg is kell tennem a magam helyén: az egyházközségben, családomban, barátaim között?

11. Mennyire érdeklődöm a keresztények egységének nagyfontosságú problémája iránt? az uniós hét (jan. 18-25) alatt? más időben? a nem-katolikusok iránt tanúsított magatartásomban? Tájékozott vagyok-e ebben a kérdésben?

12. Mennyire gondolok imádságaimban és életemben egyébként is az egyház mai missziós munkájára az úgynevezett keresztény országokban? a missziós területen?

13. Milyen a magatartásom a nemkeresztények irányában? a másvallásúak, hitközömbösök és ateisták felé, rokonságomban és egyebütt? Tájékozódott vagyok-e e téren,és tudom-e milyen a keresztény magatartás, amit a mai kor elvár tőlem? Szoktam-e azokért is imádkozni, akik nem hisznek Istenben?

14. Mennyire érdeklődöm a mai világproblémák iránt? Milyen véleményt alkottam és milyen magatartást tanúsítok a nacionalizmus, a kolonializmus, a faji megkülönböztetés kérdésében?

Bizonyos vagyok-e benne, hogy felfogásom ezekben a kérdésekben megfelel az Evangélium szellemének, ahogyan azt az egyház ma értelmezi?

15. Tájékozódtam-e arról, hogy milyen körülmények között él az emberiség nagyobbik része a gazdaságilag elmaradt országokban? A gazdasági és társadalmi haladásnak megfelelően mérlegeltem-e, hogy ma mit követel meg az igazságosság és a szeretet? Vagy úgy gondolom-e, hogy ez a kérdés csak a szakemberekre és a jóléti intézményekre tartozik?

16. Mi a véleményem a világbéke nagyfontosságú kérdéséről? Mit tudok róla? Mi a pápák állásfoglalása ebben a kérdésben? Mi az álláspontjuk az atomfegyverkezést illetően? Ismerem-e a „Pax Christi" nemzetközi keresztény békemozgalmat?

III. KÜLÖNLEGES KÉRDÉSEK

17. *Pénz.* Szegény vagyok-e evangéliumi értelemben? Vagy talán a pénzszerzés, a kényelem és a szórakozás lettek életcélommá?

18. Mennyi részt juttatok anyagi javaimból a szegényeknek, az egyháznak, a nagy segélyszerveknek, a misszióknak? Hogyan aránylanak ezek az adományok személyes kiadásaimhoz: a feltétlenül és a kevésbé szükségesekhez? Hogyan veszem ki a részemet országos érdekű beruházásokból?

19. *Idő.* Hogyan osztom be időmet? mennyi jut a pihenésre, szórakozásra, imádságra, munkára? családomra, barátaimra és másokra? Van-e napirendem, időbeosztásom? Nem volna-e szükségem rá? Tudom-e, hogy időt kell áldoznom az imára is, és hogy ez már maga is Istennek tetsző áldozat?

20. *Munka.* Részét alkotja-e a munka lelki életemnek, vagy merőben profán dolognak tekintem? Isten akaratát teljesítem-e általa? Felajánlom-e áldozatként Istennek? A testvéri szeretet gyakorlását látom-e benne, Isten gyermekeinek teljesített szol-

gálatot? Nem vagyok-e a munka megszállottja, aki minden másról megfeledkezve csak munkaszenvedélyből vagy érvényesülési vágyból dolgozik? Vajon nem hagyatkozom-e túlságosan másokra személyes dolgaimban, különösen az anyagiak terén? Tudok-e segíteni másoknak és szívesen elfogadom-e mások segítségét? Tudok-e közös munkában együttműködni másokkal? Munkaközösségben? Családomban? Hogyan tanúsítom a szolidaritás szellemét ott, ahol éppen dolgozom?

21. *Egészség.* Gondolok-e testi egészségemre vagy pedig nem törődöm vele? Gondoskodom-e életkoromnak megfelelően egészségemnek ápolásáról és testi erőm megtartásáról? Engedelmes szolgálatra tudom-e fogni testemet? Nem kényeztetem-e? Nem félek-e a szenvedéstől és a betegségtől? Nem válok-e ilyenkor kiállhatatlanná? Kész vagyok rá, hogy akár ma is meghaljak?

IV. ÉLETFORMÁVAL KAPCSOLATOS KÉRDÉSEK

22. *Házasélet.* Minek ítélem ezt az életállapotot: merőben világias életformának? vagy talán a szerzetességhez viszonyítva a „könnyebb útnak"? vagy az Istennek szenteltség egyik formájának tekintem, amelyben az ember hitvestársán és gyermekein keresztül adja oda magát mennyei Atyjának? — Ha házasságra készülök, hogyan gondolkodom a jegyességről? Szentelek-e annyi érdeklődést és időt házasságom előkészítésének, mint amennyit egyéb foglalatosságoknak? Tudom-e, hogyan kell helyesen felkészülni a házasságra a jegyesség alatt?

23. Hitvestársam elkényeztetett bálványom-e? Vagy szeszélyeimnek tárgya? Vagy Isten szeretetének jelenléte, megtestesítője, aki joggal vár el tőlem teljes odaadást? Ennek a hitbeli látásnak alapján mi a véleményem a házassági hűtlenségről, a különélésről, a válásról?

24. Szem előtt tartom-e házaséletemben a természeti törvényt, az evangéliumi eszményt, az egyház tanítását?

25. Törekszem-e arra, hogy rosszrahajló akaratomat a keresztény lelkiismeret követelményeinek megfelelően neveljem és mindent hitvestársammal egyetértésben tegyek? Vajon tekintettel vagyok-e az ő gondolkodásának és magatartásának fejlődésére?

26. Belátom-e, hogy a gyermek nem csak Isten-áldás, hanem Isten jelenléte is otthonomban, és hitvestársammal való egységem záloga és bizonyítéka? A különélést vagy a hitvesemmel való egyenetlenséget gyermekeim ellen való bűnnek tekintem-e?

27. Gyermekeim nevelésében el tudom-e fogadni illetékes személyek (pedagógusok, orvosok, pszichológusok, papok) segítségét, sőt adott esetben irányítását? Elsőszámú kötelességemnek tartom-e gyermekeim vallásos nevelését? Hogyan hatok gyermekeimre: szavammal, példámmal, az otthonban teremtett légkörrel? Ha gyermekeim papságra vagy szerzetességre éreznek hivatást, támogatom vagy akadályozom-e? Nem vagyok e téren esetleg tapintatlan, erőszakos? Vagy éppen felelőtlenül hanyag, közömbös?

o

Életem odaadott élet-e? akár így, akár úgy, de odaadott-e? milyen módon? minek? kinek? de bármiképpen is: a *Szeretetnek, Istennek?* Vajon valóban kijelenthetem ma Isten előtt, hogy egész életemből nem tartok meg semmit magamnak, hanem szeretetből kész vagyok mindent odaadni?

Az Evangélium szellemében:

Azért jöttem, hogy tüzet gyújtsak a földön... (Lk. 12,49)

Új parancsot adok nektek: Szeressétek egymást! Amint én szeretlek titeket, úgy szeressétek egymást ti is... (Jn. 13, 34)

Nagyobb szeretete senkinek sincs annál, aki életét adja barátaiért... (Jn. 15, 14)

Aki utánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye föl keresztjét mindennap és kövessen engem... (Lk. 9, 28)

Lebret—Suavet

ÖNVIZSGÁLAT

VÉTKEK ÖNMAGUNK ELLEN

NAGYLELKŰSÉG HIÁNYA

Elfogadjuk azt, hogy kisszerűek vagyunk. Kisujjunkat sem mozdítjuk, hogy a középszerűségből kiemelkedjünk.
Hibáinkat szokások vagy társadalmi kényszer rovására írjuk.
Csak kis hányadát teljesítjük annak, amire képesek volnánk.
Semmiféle szellemi erőfeszítést sem teszünk.
Szellemi, gyakorlati, politikai és lelki síkon infantilisek maradunk.
Nem ismerjük korunk nagy szellemi áramlatait és föladatait.
Csupán szeszélyből, csapongó kedvünk szerint cselekszünk.
Időnket rosszul osztjuk be,
vagy annyira lekötjük magunkat, hogy adódó alkalommal képtelenek leszünk önzetlenül segíteni.
Haszontalanságokra pazaroljuk időnket.

HELYTELEN BECSVÁGY

A pénzt imádjuk.
Sóvárgunk a gazdagság után.
Címért és rangért epedezünk.
Lényeges dolgoktól fosztjuk meg magunkat, családunkat, csakhogy a hamis látszatot fenntartsuk.
Mások lehetőségeire, helyzetére irigykedünk.
Többnek szeretnénk látszani, mint amilyenek a valóságban vagyunk.
Ambíciónk nem kizárólag arra irányul, hogy másoknak szolgáljunk.

GYENGESÉGÜNK JELEI

Nincs merszünk megvédeni az igazságot, síkra szállni az igazságosság mellett.

Akár túlzott óvatosságból, akár karrierért vagy pénzért készek vagyunk árulást is elkövetni.
A gazdagok és hatalmasok előtt hétrét görnyedünk.

A MÉRTÉKTARTÁS HIÁNYÁRA VALL

Kényszerítő ok nélkül erőnkön felülire vállalkozunk, vagy játékból virtuskodunk.
Nincs elég önuralmunk.
Ok nélkül dühbe gurulunk, ha valami vagy valaki fölbosszant.

RENDETLENSÉG ÉS RENDSZERTELENSÉG

Még a jót is rosszul használjuk fel.
Csupa megszokásból henyén dolgozunk.
Megfontolás nélkül kötelezzük el magunkat.
Nem gondolunk hanyagságunk esetleges következményeire, sem hivatásbeli készültségünk vagy tudásunk hiányainak következményeire.
Súlyos, esetleg halálos kimenetelű balesetet okozunk illetve megkockáztatunk.
Elszánásaink mellett nem tartunk ki szilárdan.
Nincs bennünk kellő kitartás.
Komoly ok nélkül abbahagyjuk a megkezdett munkát.
Előrelátás nélkül tervezgetünk.
Nem törődünk a határidőkkel s ez másoknak kudarcot vagy nagy kellemetlenséget okoz.
Nehézségek, balsiker esetén elveszítjük kedvünket.
Sohasem találunk időt magánybavonulásra, összeszedettségre, elmélkedésre.

AMIKOR GŐG ÉS HIÚSÁG VEZET

Önteltek, dicsekvők és hivalkodóak vagyunk.
Magunknak tulajdonítjuk a hivatásunk, tevékenységünk iránt tanúsított tiszteletet.
Nem feledjük el azt, hogy érzékenységünket megsértették.

Csupán arra törekszünk, hogy becsvágyunkat kielégítsük, vagy hogy magasztaljanak.
Mindig azt hisszük, hogy csak nekünk lehet igazunk.
Nem akarjuk képességeink határait lemérni és hiányosságainkat belátni.
Fennhéjázva ítélkezünk.
Olyasmiről is beszélünk, amihez mit sem értünk.

TESTÜNK ELLEN VÉTÜNK

A természetes testápolásnak nem teszünk eleget;
Orvosunk előírásait nem követjük.
Túl sokat törődünk testünkkel és így feleslegesen sok időt vesztegetünk reá.
Visszaélünk étellel, itallal, kábítószerekkel.
Nem alszunk eleget.
Durva mulatozásokban találjuk kedvünket.
A durvaság látszatától tartva finomkodásokban éljük ki magunkat.
Élvezetek keresésében merítjük ki magunkat munkánk rovására.
Elfogadjuk a szexualitással kapcsolatos divatos nézeteket: semmit sem tartunk bűnnek e téren.
Azt hisszük, hogy ily vonatkozásban szabadjára engedhetjük magunkat, mintha nem tehetnénk másképp és tagadjuk felelősségünket.
Zavaros légkörű környezetben tetszelgünk és ezt természetesnek találjuk.
A nemi élvezetet a házasságon kívül keressük.
A házasságon belül a nemi élvezetet önmagáért keressük a párunkra és felelősségünkre való tekintet nélkül.

VÉTKEK MÁSOK ELLEN

A FELEBARÁTI SZERETET ELLEN VÉTÜNK

Nem mondhatjuk teljes őszinteséggel, hogy embertársainkat is úgy szeretjük, mint önmagunkat.

Felebarátunkat önzően szeretjük. Kisajátítjuk a mások szeretetét.
Féltékenyek vagyunk.
Önzőek vagyunk.
Nem kísérjük lelkes figyelemmel az általános emberi haladást.
Hiányzik belőlünk a kezdeményező szellem, a közjó érdekében.
Nem érzünk komoly szorongást mások nyomorúsága miatt.
Közömbösen haladunk el a szerencsétlenek mellett;
Bárkit is tudatosan vagy akaratlanul lenézünk, azaz:
Embertársunkról, bárki legyen is az, nem úgy gondolkozunk, hogy ő is ember, nem is bánunk vele emberként;
Nem fogjuk fel kellőképpen, hogy valami módon segítenünk kellene őt emberibb-emberré válásának útján. Valamilyen módon elfojtottuk személyiségét.
Ténylegesen és megszokásból lenézzük a szegény embereket vagy általában a társadalmilag alattunk állókat, kisebb műveltségűeket.
Tiszteletet hajhászni, anélkül, hogy magunk tisztelnénk a másikat.
Gyakran megvárakoztatunk másokat.
Megbeszélt találkozásainkat elfelejtjük, vagy elmulasztjuk.
Igéreteinket nem teljesítjük.
Nem vagyunk mások számára elég hozzáférhetőek, vagy nem állunk eléggé rendelkezésükre.
Nem figyelünk kellőképpen azokra, akik velünk beszélnek.
Csak önmagunkról beszélünk és nem hagyjuk, hogy a másik kellőképp kifejezhesse magát.
Nem törekszünk arra, hogy megértsük a másikat.
Mások megértéséből kiindulva, saját gyengeségeinkkel szemben elnézőkké válunk.
Önzésből vagy emberi tekintetből elmulasztjuk, hogy másoknak szolgáljunk.
Nem törekszünk eléggé arra, hogy alkalmasabbakká váljunk jobban szolgálni.
Lustaságból vagy gőgből kiszolgáltatjuk magunkat.

Elmulasztjuk, hogy mások szükségén enyhítsünk, bár módunk volna rá.
Veszélyben forgó felebarátunknak nem nyújtunk segítséget.
Csakis olyan emberekkel érintkezünk, akiknek barátsága hasznosnak ígérkezik.
Elhagyjuk barátainkat nehéz helyzetükben.
Beszédünkben sértőek vagyunk.
Másoknak ártunk rágalmazó, sértő beszéddel vagy egyszerűen fecsegésből.
A belénk vetett bizalommal visszaélünk: kibeszéljük más titkait. Indiszkréten beleavatkozunk — szavainkkal vagy magatartásunkkal — mások magánéletébe.
„Lehengereljük" a velünk ellenkezőket.
Másokat megbotránkoztatunk magatartásunkkal, szavainkkal.
Másokat megbotránkoztatunk, mert hangoztatott elveink és magatartásunk között ellentmondás van.

AZ IGAZSÁG ELLEN VÉTÜNK

Hazudunk.
Óvatosságból, félelemből, gőgből hallgatunk, amikor pedig az igazságért kellene síkra szállnunk.
Kereszténységünkre hivatkozunk, miközben semmi jelét sem adjuk, hogy az evangélium szerint igyekszünk élni.
A keresztény tanítással ellenkező álláspontot vallunk (pl. az euthanázia, az abnormálisok sterilizálása terén).
Mások előtt utólag igazolni kívánjuk megfontolatlan állásfoglalásainkat.

AZ IGAZSÁGOSSÁG ELLEN VÉTÜNK

Közvetve vagy közvetlenül emberhalál oka vagyunk. Idetartozik az is, ha célzásainkkal, tanácsunkkal vagy tevékeny segítségünkkel magzatelhajtásban működünk közre.
Nem foglalkozunk a társadalmi problémákkal.
Kifogásul a törvény mögé bújunk.

Nem kutatjuk az emberi nyomor okait, s így nem akadunk fenn az embertelen társadalmi berendezkedéseken.
Nevetségeseknek tüntetjük föl azokat, akik ilyesmivel foglalkoznak.
Csak a közvéleményre vagy a sajtóra támaszkodunk más emberek megítélésében.
Embertársaink szorult helyzetét, nyomorúságát saját javunkra használjuk.
Befolyásunkat arra használjuk fel, hogy mindent megengedjünk magunknak.
Hanyagságunkból vagy kapzsiságunkból eredő bajokat a „gazdasági törvények"-kel magyarázunk.
Késlekedünk visszafizetni tartozásunkat.
A kölcsönvett holmikat – különösképpen a könyveket – túl hosszú ideig tartjuk magunknál, sőt tán el is „felejtjük" visszaadni.
Végérvényesnek tekintjük minden megszerzett előnyünket. Ezeknek az előnyöknek megvédelmezését elébehelyezzük az igazságosságnak.
Nem beszélünk nyíltan a társaságunkban és eltűrjük, hogy önző érdekek diadalmaskodjanak ott.
Elfogadjuk, hogy könnyebb és kényelmesebb életmódot folytassunk, mint amihez jogunk volna teljesítményünk és szolgálataink alapján.
Önmagunknak tartjuk meg fölöslegünket.
Pénzt keresünk munka nélkül.

KÖTELEZETTSÉGEINK CSALÁDUNK IRÁNT

Csak családunkkal és a családi gondjainkkal törődünk.
Feláldozzuk családunkat más feladatokért.
Nem vagyunk segítségére a család más tagjainak.
Saját céljainkra fordítjuk a családi jövedelem jelentékeny részét (dohányra, italra, piperecikkekre).
Nem tartjuk tiszteletben a család többi tagjainak egyéniségét, a gyermekekét is beleértve.

Többet kívánunk a gyermekektől, mint amire magunk mernénk vállalkozni.

Természetesnek tartjuk, hogy a szülők fontos dolgokat is megvonnak maguktól, hogy amit így megtakarítanak, a gyermekeknek juttassák.

Kemények vagyunk szüleinkkel szemben; nem vagyunk hajlandóak szeretetet mutatni iránt uk.

Semmibe vesszük élettapasztalatukat. Úgy érezzük, műveltebbek vagyunk náluk és megfeledkezünk róla, hogy mi magunk általában nekik köszönhetjük, hogy művelődhettünk.

Kíméletlenül beszélünk hozzátartozóink hibáiról.

Nem vagyunk elkötelezett család.

VÉTKEK AZ EGYHÁZ ELLEN

GONDOLATTAL

Szektának, vagy pártnak tekintjük az Egyházat, nem pedig Krisztus titokzatos testének.

Amikor az Egyházra gondolunk, csak a látható Egyházra vagyunk tekintettel, különösképpen pedig megfeledkezünk a tisztítóhelyen szenvedő Egyházról.

Azt gondoljuk, hogy az Egyház szerepe a szentségek kiszolgáltatására korlátozódik; például nem veszünk tudomást az Egyház tanító szerepéről.

Az Egyház feladatát az erkölcs, vagy a fennálló rend őrzőjének szerepére korlátozzuk.

Sohasem olvastuk még el figyelmesen az Újszövetség könyveit.

Nem ismerjük a pápák tanításait XIII. Leó óta.

Bíráljuk e tanításokat anélkül, hogy olvastuk volna azokat.

E tanításokból csak a végső következtetéseket vesszük figyelembe, és nem a bennük megnyilvánuló evangéliumi sugallatot.

Csak azt akarjuk belőlük kiolvasni, ami alátámasztja már előzőleg elfoglalt álláspontunkat.

Összetévesztjük a megmerevedést a Hagyománnyal.

Kételkedünk benne, hogy az Egyház képes az evangéliumot úgy hirdetni, hogy az áthassa a mai világot.
Nem érzünk fájdalmat az Egyház elégtelenségein.
Nem érezzük önmagunkat is felelősnek a keresztények erőtlensége miatt.
Más nemzetek katolikus egyházaiban nem testvér egyházakat, hanem vetélytársakat látunk, vagy épp furcsaságnak tekintjük.
A nem katolikus keresztényekben ellenfeleket látunk, nem pedig tőlünk elváltan élő testvéreket.
Elvből, vagy szeszélyből antiklerikálisak vagyunk.
A szentáldozásban Krisztussal egyesülünk anélkül, hogy egyesülnénk az Egyházzal, annak alapvető szándékaiban.

SZÓVAL

Az Egyházat a papsággal azonosítjuk és úgy beszélünk, hogy „ők", nem pedig úgy, hogy „mi".
Az Egyház nevében szólunk vagy cselekszünk anélkül, hogy erre felhatalmazást kaptunk volna.
Könnyelműen bíráljuk az egyházi hierarchiát vagy a papságot, vagy a különböző irányú keresztény törekvéseket.
Bíráljuk az egyházi tanítóhivatal döntéseit, mert csak azt látjuk, hogyan érintenek azok bennünket, vagy közvetlen környezetünket és megfeledkezünk róla, hogy a Szentatya az egész világot tartja szem előtt.

CSELEKEDETTEL

Egyéni vallásos meggyőződésünk, vagy különleges személyes helyzetünk ürügyén nem tartunk meg olyan szabályokat, amelyek minden hívőre egyaránt kötelezőek.
Alkalmazkodás ürügyén megszegjük a fegyelmet és elvetünk hitelesen keresztény értékeket.
Evangélium ellenes magatartással kompromittáljuk az Egyházat.
Keresztény voltunkat e világi előnyök. elnyerésére használjuk fel.

Az Egyház belső nehézségeit kiteregetjük a nyilvánosság előtt.
Nem-keresztényekre akarjuk bízni a keresztények közt felmerülő ellentétek megoldását.
Fontosabb számunkra a saját tanúságtételünk, mint az Egyházé.

MULASZTÁSSAL

Úgy tüntetjük fel magunkat, mintha az Egyház tevékeny tagjai volnánk, pedig sohasem tettünk érte semmit.
Nem törekszünk arra, hogy az Egyházat tisztábbá, elevenebbé, hatékonyabbá tegyük.
Nem gondolunk rá, hogy cselekedeteinknek milyen hatásuk van az Egyház életére.
Elvből, sznobizmusból vagy hanyagságból nem veszünk részt az Egyház mindennapi életében, sem rendkívüli megnyilvánulásaiban.
Nem veszünk részt megfelelő mértékben az Egyház anyagi terheinek viselésében.
Sohasem imádkozunk sem a pápáért, sem a papságért.
Semmit sem teszünk az Egyház egységének helyreállításáért — még csak nem is imádkozunk érte.

VÉTKEK ISTEN ELLEN

Csak a természetre és az emberekre gondolunk, és nem emelkedünk fel gondolatban Istenhez.
Arra várunk, hogy Isten megnyilatkozzék ahelyett, hogy az élet ellentmondásaiban mi magunk keresnénk meg őt.
Nem törekszünk arra, hogy a lehetőség határain belül felismerjük Isten szándékait.
Nem törekszünk arra, hogy annyit, amennyi rajtunk múlik, megvalósítsunk belőlük — és ha már mindent megtettünk, ami tőlünk telik, nem bízunk abban, hogy Isten eredményessé teszi igyekezetünket.
Nem hiszünk abban, hogy végső soron Isten vezérli a világot.

Nem látjuk meg és nem szeretjük Istent testvéreinkben.
Sohasem gondolunk a Szentháromságra.
Jézus Krisztusban nem látjuk legközelebbi testvérünket és felhagyunk vele, hogy mintaképünkként kövessük.
Nem törekszünk arra, hogy Vele együtt hordjuk a világnak és különösképpen saját társadalmi osztályunknak bűneit.
A kereszt csak szobánk falán van, de életünkben nem fogadjuk el.
Krisztusra hivatkozunk, de nem törekszünk arra, hogy valóban az evangélium szerint éljünk.
Nem hat át bennünket mindenestül Isten szeretete.
Nem tudunk időt szakítani az imádságra.
Szűkösen mérjük azt az időt, amelyet Istennek szánunk.
Csak engedelmességből, vagy szokásból imádkozunk.
Csupán ajkunkkal imádkozunk.
Nehézségeink közepette vagy amikor tehetetlennek érezzük magunkat, nem folyamodunk az imádsághoz.
Amikor már egész életünket Istenre tekintet nélkül rendeztük be, a bajban Hozzá fordulunk, hogy segítsen.
Csak azért imádkozunk, hogy kérjünk valamit – sohasem azért, hogy imádjuk Istent, hogy köszönetet mondjunk Neki, hogy ragaszkodásunkat és szeretetünket juttassuk kifejezésre.
Úgy tekintjük a lelki életet, mint oly kötelezettséget, amelyre csak akkor kerül sor, amikor már minden más kötelezettségünket teljesítettük.
Megelégszünk azzal, hogy eljutottunk a lelki élet egy bizonyos fokára és nem igyekszünk tovább jutni.

J.L. Lebret:

ÉLETSTILUS

Mottó: Legyen mondanivalónk a világ számára. Tudjunk nagy távlatot vázolni az emberek elé. Mert attól szenvednek, ha csak középszerűségre hívják őket.

Mindent az igazság szellemében vállalni és végre is hajtani.

o

Minden emberhez nagy tisztelettel és nagy szeretettel közeledni.

o

Szerető együttérzéssel lenni mindenki iránt.
Megértő segítőkészséggel lenni minden baj iránt.
Mindenkiben az értéket felfedezni és szeretni.

o

Áhítozni a munkára.
Megfelelő eszközöket alkalmazni.
Jól csinálni mindent, amit teszünk.
Hatékonyságra törekedni.
Eleget tenni az elvállalt kötelezettségnek.

o

Semmi jóakaratú törekvést vissza nem utasítani.
Együtt dolgozni azokkal, akik elkötelezték magukat.
A közjó előmozdítására törekedni.
Vállalni az összjátékot munkatársainkkal.
Nagyvonalúan részt vállalni az anyagi terhekből.

o

Azzal kezdeni, hogy önmagunkat hibáztatjuk.
Kívánni, kihívni, elfogadni a kritikát.
Kissé mindig mosolyogni önmagunkon.
Természetesként elfogadni a nehézséget, a küzdelmet.
Nyugtalankodni, ha minden könnyen megy.

Javunkra kiaknázni a kudarcot is.
Megőrizni mindig optimizmusunkat.
Inkább cselekedni, mint beszélni.

o

Teljesen áthatva lenni az Evangéliumtól.
Az egyházzal együtt építeni.
Bízni az életben és a Lélekben, amely ott fú, ahol akar.

J.L. Lebret:

ÉLETELVEK

TEVÉKENYSÉGÜNK ALAPELVEI

A tényekből kell kiindulni az ész és a hit fényénél.

o

Elsőben a tárgynak szenteljük figyelmünket a szó legáltalánosabb értelmében: „Miről is van szó? "

o

Kizárólag a tárgyra irányulni,
kizárólag a jót ambicionálni.

o

Beleilleszkedni Isten tervébe. Mindent ebbe illeszteni. Teljesen áthatva lenni ettől a kívánságtól.

o

Lehetőleg teljesen a véghezviendő feladatnak szentelni magunkat és azt jól végrehajtani.

o

A véghezviendő mű számít. Aki erre törekszik, már nem rabja önmagának és nem lesz terhére másoknak. Az emberek pedig, akik látják életünket, önzetlen lelkesedésünket, barátainkká válnak.

Helyezzük ezt a munkánkat mindig Krisztus totális művébe, annak szerves részeként.

o

A végrehajtandó feladat: jószántunkból önként dolgozni az egyetemes emberi felemelkedésen.

o

Legyen mondanivalónk a világ számára.
Tudjunk nagy távlatot vázolni az emberek elé.
Mert attól szenvednek, ha csak középszerűségre hívják őket.

o

Keresztény kötelességünk, hogy az igazság mellett tegyünk tanúságot, hogy Krisztus mellett tegyünk tanúságot.

TEVÉKENYSÉGÜNK IRÁNYULÁSAI

A természet helyes használata: erény; a visszaélés vele: a bűn.

o

Nagyság. Messzire tekinteni, nagyot akarni, nagyot gondolni. Ma minden küzdelem az ember, az egész világ méretére van szabva. Legyünk eleve készek mindent nagyszabásúan véghezvinni, mégha a tevékenység során legtöbbnyire csak kis szerepet is viszünk.

o

Ne azzal törődjünk, hogy karriert csináljunk, hanem hogy életünk gazdag legyen, mert minden tevékenységünk a lényegre irányul.

o

A lényegre sohasem bukkanunk rá keresés és a Szentlélek segítsége nélkül.

o

Ne vitatkozzunk: alkossunk.

o

Nem arról van szó, hogy egy szűk ösvényt fedezzünk fel magunknak és azt járjuk magányosan — széles utat kell kitervezni és megépíteni sokak számára.

o

Nagyobb képességűek számára a legjobb iskola a folyóban fürdeni. Bele kell ugrani és úszni, vagy az ár sodrásában, vagy a víz alatt ár ellen úszva. De nem szabad olyanokat a vízbe lökni, akik megfulladnának. Nem mindenki van oly fából faragva, hogy erejét meghaladó hősi kalandra vállalkozhassék.

o

Elkötelezettség: az együttérző ember tevékenysége, hajtva az igazságosságtól, lelkesítve a szeretettől.

o

Elkötelezettségünk területe: ott ahol a legtöbbet kell és tudunk is tenni; és ott, ahol az ínségre, a segélyhívásra a legkisebb a visszhang.

o

Helyes beállítottság: nem annyira a bajokkal, mint azok okaival foglalkozni.
Azután keresni és felfedni még az okoknak okait is.
Sóhajtozni, minek? Üstökönfogni a bajt és legyőzni.

o

A cél: megmenteni és kibontakoztatni az embert. Az egész embert, és az egész emberiséget.

Megmenteni az embert annyi, mint mindent megmenteni benne, tehát szellemét is, sőt ezt legelőbb.

o

Tisztelet minden ember iránt; helyes — de tettekben megnyilvánuló tisztelet, segítség, hogy különbbé váljék.

MUNKÁNK HATÉKONYSÁGA

Minden munkának megvan a maga technikája. Ezt nem tanulmányozni, nem alkalmazni, vakmerőség.

o

Aquinói Szent Tamás mondotta a tudományos kutatásra: „Mindig rá gondolni!" Ez érvényes a munka emberére is.

o

A tevékenység kényszerű „megállóhelyei" — például a betegségek — igen alkalmasak arra, hogy mindent elhelyezzünk a maga helyére, hogy megtaláljuk a helyes távlatot. Gyakran így végezzük a legtermékenyebb munkát. Kiszakadva a világ zajából, az élet áramából, a dolgok fölé emelkedhetünk. Levonhatjuk a tanulságokat eddigi működésünkből; és szembeállíthatjuk az elvekkel gyakorlati tapasztalatainkat. Ezzel az elvek új életet nyernek.

o

Ha szert tettünk arra az érzékre, hogy figyelmünk minden téren a lényegre irányuljon, akkor egyhamar nem is lesz másra időnk, mint csak a lényegesre.

o

„Ha egy ember — még ha közepes tehetségű is — minden képességét egyetlen célra irányítja, ezt el kell érnie." (Egy francia generális mondása.)

Egyetlen célra törekedni, magunkkal ragadni e cél felé a többieket, és mindig rágondolni!

o

Az élet túlságosan rövid ahhoz, hogy akár csak egy órát is intrikára vesztegessünk.

o

Ne foglaljunk állást, mielőtt ismernénk a kérdést.
Kerüljük az elhamarkodott és szenvedélyes ítélkezést az emberek és események felett.
Ne kezdjünk meggondolatlanul hozzá semmiféle vállalkozáshoz.

o

Kinek-kinek egészsége, vérmérséklete szerint csak meghatározott „harci potenciálja" van. Ne aprózzuk el tehát erőnket szélmalomharcokban.

o

A nagy vállalkozás a világ szemében mindig oktalanság!

II. IMÁDSÁGOS RÉSZ

A SZENTMISEÁLDOZAT

Állandó rész

Hat miseszöveg

Énekek

IMÁDSÁGOK

Az Egyház ősi imakincséből

Újabb imák

A SZENTMISE ÉLETÜNK KÖZÉPPONTJÁBAN

A szentmise életünk legjelentősebb cselekménye. Semmiképpen sem tekinthetjük merőben kikapcsolódásnak — bármilyen jámbor legyen is —, mindennapi munkánk vagy szórakozásaink közepette. Mert a szentmise magában foglalja, összegyűjti — egyetlen Istennek tett felajánlásban — valamennyi tevékenységünket, a legegyszerűbbet és a legmagasztosabbat, örömeinket és bánatainkat, végső fokon egész keresztény életünket. Növeli bennünk a hitet és szeretetet, új energiákat önt belénk, hogy betöltsük hivatásunkat, küldetést ad, hogy hirdessük az Örömhírt és ebben segítsük testvéreinket.

A szentmise cselekmény, amelyben teljes mértékben résztveszünk, nem pedig többé-kevésbé tetsző színjáték, melynek csak szemlélői vagyunk. Kétségkívül Krisztus az első ebben a cselekményben, szava és húsvéti áldozata által, Lelke erejében, amely átjárja a közösség minden tagját, különösképpen a papot, aki az Ő hívatott képviselője. Mindazonáltal — Krisztus papi népéhez tartozásunk erejében — mindannyiunknak részt kell vennünk az Eucharisztia ünneplésében, amelyet a mi közösségünk ünnepel, egységben az egész Egyházzal, amennyiben hivő lélekkel fogadja Isten igéjét, hálát ad a mennyei Atyának és örömmel vesz részt az Úr lakomájában.

A szentmise különböző szertartásai nem laza összefüggés nélkül következnek egymás után, hanem egyre haladó áramlásban folynak, melynek ritmusa hol erősebb lendülettel ér el egy-egy csúcspontjához, hol megpihen egy rövid időre. A mise két lényeges részre oszlik s ezek: az Ige liturgiája és az Eucharisztia liturgiája. E két rész benső egységben van egymással és közvetlen vonatkozásban életünkkel.

A szentmiseáldozat megünneplésének első pillanatától egyetlen közösséget alkotunk. Abban a tudatban,

---

A szentmise állandó részeinek szövegét és magyarázatát a Szabadkai Egyházmegye kiadásában megjelent „A MISE RENDJE. Jóváhagyott állandó szöveg. Szabadka-Subotica, 1969." c. kiadványból volt szabad átvennünk.

hogy Isten jelenlétében vagyunk, *énekelni* kezdünk, Isten *bocsánatáért esdeklünk* és *imádkozunk*. Az Ige liturgiájában *Isten szól* hozzánk a *Próféta*, az *Apostol* és *Krisztus* szava által, feltárja előttünk üdvözítő tervét és fölkelti engedelmes odaadásunkat akarata iránt. Ugyanakkor mi is dialógusba lépünk az Úrral: *énekünkkel, hitünk megvallásával* és az *egyetemes könyörgéssel*, amikor az egyház és az egész világ szükségeiért imádkozunk.

Pillanatnyi megpihenés következik, mialatt az oltárhoz visszük ajándékainkat és a *pap felajánlja a kenyeret és bort*. Ezután kezdődik a nagy eucharisztikus imádság. *Nagy hálaadás* ez: a *prefációval* kezdődik, amelybe mi is bekapcsolódunk a *Sanctus* éneklésével. Azután a pap *megismétli Krisztus Urunk szavait és cselekedeteit* az Utolsó Vacsorán, felajánlja áldozatát Krisztus halála és feltámadása emlékére, *megemlékezik* Isten nagy jótetteményeiről, *imádkozik az élőkért és megholtakért*. Miközben így mi is megünnepeljük Húsvétunkat, hangosan köszöntjük Üdvözítőnket és vele együtt dicsőítjük Atyánkat, aki szeretetének kegyelmével halmoz el bennünket. Majd az *Úr imádságával* előkészülünk a szentmise utolsó cselekményére: az *áldozásra*, amikor Krisztus testével és vérével egyesülünk testvéri lakomában, amely Vele és testvéreinkkel egyesít bennünket.

Néhány pillanatnyi *összeszedettség* után, mielőtt távoznánk, *küldetést kapunk*, hogy mindenütt tanúi legyünk annak az Örömhírnek és szeretetnek, amellyel az Úr megajándékoz bennünket.

A szentmisében való tevékeny részvétel elősegítésére a továbbiakban közöljük – a szükséges magyarázatokkal – a szentmise **állandó részének** teljes szövegét (118-140. lap), szabadon választható két eucharisztikus imádsággal. A lapszélen szereplő vastag számok (1-9) utalnak az utána közölt **hat miseszöveg** (141-153. lap) megfelelő imádságaira illetve olvasmányaira. Végül közlünk néhány ismertebb **egyházi éneket** (154-162. lap) a Szent vagy, Uram (és a Hozsanna) énekeskönyv számozása szerint.

BEVEZETŐ SZERTARTÁS

KEZDŐ ÉNEK 1
Introitus

Egybegyült a hívők közössége. A pap a segédkezőkkel az oltárhoz vonul. Felhangzik a KEZDŐ ÉNEK, melynek az a célja, hogy megnyissa Isten népének találkozóját, megteremtse az egybegyűltek lelki egységét és a nap gondolatkörébe vonja őket. Ének helyett felolvasó ismertetheti az elmélkedésre szánt ünnepi gondolatot. A pap megcsókolja az oltárt, esetleg tömjénezéssel köszönti és ülőhelyéhez megy. A hívek felállnak.

KÖSZÖNTÉS

A KEZDŐ ÉNEK után keresztet vetnek az egybegyűltek.

Az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében. **Amen.**

A pap mint közösségi családfő köszönti a megjelenteket.

Három különböző KÖSZÖNTÉS közül választhat:

1. A mi Urunk Jézus Krisztus kegyelme,
   az Atyaisten szeretete
   és a Szentlélek egyesítő ereje
   legyen mindnyájatokkal.
   És a te lelkeddel.
2. Az Úr legyen veletek.
   És a te lelkeddel.
3. Kegyelem nektek és békesség Atyánktól, az Istentől
   és Urunktól, Jézus Krisztustól.
   Áldott legyen az Isten és a mi Urunk Jézus Krisztus Atyja.

A pap, vagy megbízottja, ekkor rövid bevezetőt mondhat.

BŰNBÁNATI CSELEKMÉNY

A pap közös bűnbánatra szólítja fel az egybegyülteket:

Testvéreim! Vizsgáljuk meg lelkiismeretünket
és bánjuk meg bűneinket,
hogy méltóképpen ünnepelhessük az Úr szent titkait.

A közösség rövid csendet tart.

Három különböző BŰNBÁNATI szöveg közül választhatnak:

1. Gyónom **a mindenható Istennek és nektek testvéreim,**
hogy sokszor és sokat vétkeztem
gondolattal, szóval, cselekedettel és mulasztással:
én vétkem, én vétkem, én igen nagy vétkem,
Kérem ezért a boldogságos, mindenkor
szeplőtelen Szűz Máriát,
az összes angyalokat és szenteket,
és titeket, testvéreim,
hogy imádkozzatok érettem Urunkhoz,
Istenünkhöz.

2. Urunk, Istenünk, könyörülj rajtunk.
Mert vétkeztünk ellened.

Uram, mutasd meg nekünk irgalmasságodat.
És add meg nekünk az üdvösséget.

3. A pap vagy a felolvasó a következő, vagy más hozzá hasonló bűnbánati szöveget mondja:

Jézus Krisztus, akit elküldött az Atya,
hogy gyógyítsd a töredelmes szívűeket:
Uram, irgalmazz.
Uram, irgalmazz!

Jézus Krisztus, aki eljöttél, hogy magadhoz hívjad a bűnösöket:
Krisztus, kegyelmezz.
Krisztus, kegyelmezz!

Jézus Krisztus, aki az Atya jobbján ülsz,
hogy közbenjárj érettünk:
Uram, irgalmazz.
Uram, irgalmazz!

Amikor a BŰNBÁNATI CSELEKMÉNY e harmadik szövegét mondja a közösség, elmarad az Isten irgalmáért könyörgő ESEDEZÉS.

Mindegyik BŰNBÁNATI szöveg a feloldozással zárul:

Irgalmazzon nekünk a mindenható Isten, bocsássa meg bűneinket, és vezessen el az örök életre. **Amen.**

ESEDEZÉSEK

A pap és a hívek Isten irgalmáért esedeznek. A kettőzött szöveget énekelten háromszor is megismételhetik.

Uram, irgalmazz.
Uram, irgalmazz!

Krisztus, kegyelmezz.
Krisztus, kegyelmezz!

Uram, irgalmazz.
Uram, irgalmazz!

DICSŐÍTÉS
Gloria

Az Úr vagy a szentek ünnepein, ezenkívül — úrjövet és nagyböjt kivételével — minden vasárnap elénekli vagy elimádkozza a hívők közössége a DICSŐÍTÉST.

Dicsőség a magasságban Istennek!
És a földön békesség a jóakaratú embereknek.
Dicsőítünk Téged, áldunk Téged,
Imádunk Téged, magasztalunk Téged,
Hálát adunk Neked nagy dicsőségedért.
Urunk és Istenünk! Mennyei Király!
Mindenható Atyaisten!
Urunk, Jézus Krisztus: egyszülött Fiú,
Urunk és Istenünk, —
Isten Báránya, az Atyának Fia.
Te elveszed a világ bűneit:
irgalmazz nekünk!
Te elveszed a világ bűneit:
hallgasd meg könyörgésünket!
Te az Atya jobbján ülsz:
irgalmazz nekünk!
Mert egyedül Te vagy a Szent,
Te vagy az Úr
Te vagy az egyetlen Fölség:
Jézus Krisztus!
A Szentlélekkel együtt —
az Atyaisten dicsőségében. Amen.

KÖNYÖRGÉS
Oratio **2**

A BEVEZETŐ SZERTARTÁS záróimája a KÖNYÖRGÉS, amely előtt rövid csendben tudatosítják a hívek Isten közelségét, aki elé kéréseikkel járulnak.

AZ IGE LITURGIÁJA

Isten szól népéhez és kinyilvánítja üdvözítő tervét. Az egybegyűltek figyelmesen hallgatják Isten szavát az írásból és annak alkalmazását a szentbeszéd útmutatása alapján vésik lelkükbe. Egyetemes könyörgésben váltanak szót Krisztussal.

ELSŐ OLVASMÁNY 3

Prima lectio

Vasár- és ünnepnapokon a felolvasó az olvasó állványról felolvassa az ószövetségi, leginkább prófétai olvasmányt. Húsvéti időben az Apostolok Cselekedeteiből olvas.

Olvasmány ... (N. Próféta) könyvéből.

A felolvasást felszólítással fejezi be, melyre a hívek is válaszolnak:

Ez az Isten igéje.

Istennek legyen hála.

ZSOLTÁRÉNEK

Az előénekes, zsoltáros vagy az egész közösség a meghatározott zsoltárt énekli, majd kiválasztott sorát ismétli.

MÁSODIK OLVASMÁNY 4

Secunda lectio

Meghatározott napokon második olvasmány követi az elsőt, rendszerint az apostolok valamelyik leveléből, melyet lehetőleg egy másik felolvasó olvas fel. A Titkos Jelenések Könyvéből is merít e második olvasmány. Indokolt esetben vasárnap is elhagyható az egyik olvasmány.

Szentlecke ... (N. apostol) leveléből.

A felszólítás és a hívek válasza ugyanaz.

Ez az Isten igéje.

Istennek legyen hála.

ALLELUJA

A közösség feláll az EVANGÉLIUM meghallgatására és előkészületül az ALLELUJÁT énekli; nagyböjtben más rövid éneket. Nem énekes misében teljesen el is maradhat.

EVANGÉLIUM 5
Örömhír

Az evangélium hirdetése előtt a pap az oltár felé fordulva csendben mondja a következő imádságot:

Tisztítsd meg szívemet és ajkamat, mindenható Isten, hogy méltóképpen hirdethessem szent evangéliumodat.

Az evangélium felolvasója a következő hangos felszólítással fordul a közösséghez:

Az Úr legyen veletek.
És a te lelkeddel.

Evangélium Szent . . . N. könyvéből.
Dicsőség neked Istenünk.

A jelenlevők kereszttel jelölik meg homlokukat, ajkukat és szívüket. A pap tömjénezéssel is kifejezheti tiszteletét az evangélium iránt, melynek hirdetése a következő válaszos imával fejeződik be:

Ezek az evangélium igéi.
Áldunk Téged Krisztus.

A pap megcsókolja az evangeliumos könyvet és csendben mondja:

Az evangélium tanítása legyen bűneink bocsánatára.

SZENTBESZÉD
Homilia

HITVALLÁS
Credo

A közösség hitének megvallásával válaszol az elhangzott olvasmányokra és a hallott tanításra, de a legfőbb hittételek felsorolásával egyben az eucharisztikus áldozatra is felkészül.

Hiszek az egy Istenben,

mindenható Atyában —
mennynek és földnek,
minden láthatónak és láthatatlannak Teremtőjében.
Hiszek az egy Úrban: Jézus Krisztusban,
Isten egyszülött Fiában:
Aki az Atyától született
az idő kezdete előtt.

Isten az Istentől, — Világosság a Világosságtól,
valóságos Isten a valóságos Istentől.
Született, de nem teremtmény:
az Atyával egylényegű és minden általa lett.
Értünk emberekért, a mi üdvösségünkért
leszállott a mennyből.
Megtestesült a Szentlélek erejéből Szűz Máriától
és emberré lett.
Poncius Pilátus alatt értünk keresztre feszítették,
kínhalált szenvedett és eltemették,
Harmadnapra föltámadott az írások szerint,
fölment a mennybe, ott ül az Atyának jobbján,
de újra eljön dicsőségben, ítélni élőket és holtakat
és országának nem lesz vége.
Hiszek a Szentlélekben,
Urunkban és éltetőnkben,
Aki az Atyától és a Fiútól származik.
Akit éppúgy imádunk és dicsőítünk
mint az Atyát és a Fiút.
Ő szólt a próféták szavával.
Hiszek az egy, — szent, — katolikus és apostoli
Anyaszentegyházban,
vallom az egy keresztséget a bűnök bocsánatára,
várom a holtak föltámadását
és az eljövendő örök életet. Amen.

HÍVEK KÖNYÖRGÉSE

Oratio fidelium

A beveztő ima után, melyet a pap mond el, felolvasó terjeszti elő a kéréseket, melyekre az egész közösség felel, rendszerint a következőképpen:

Kérünk téged, hallgass meg minket.

A záróimát ismét a pap mondja:

... A mi Urunk, Jézus Krisztus által. **Amen.**

AZ ÁLDOZAT LITURGIÁJA

AZ ÁLDOZATI ADOMÁNYOK ELŐKÉSZÍTÉSE

FELAJÁNLÁSI ÉNEK

A hívek adományát, a kenyeret és a bort, esetleg más ajándékokat is felszolgáló menetet és ezek előkészítését az áldozatra a FELAJÁNLÁSI ÉNEK kíséri.

A KENYÉR FELAJÁNLÁSA

A pap felajánlja a kenyeret. A kísérő imát rendesen csendben mondja, de imádkozhatja hangosan is.

Áldott vagy, Urunk, mindenség Istene, mert a te bőkezűségedből kaptuk a kenyeret. Fölajánljuk néked, mint a föld termését és az emberi munka gyümölcsét. Ebből lesz számunkra az élet kenyere.

A hívek ráfelelhetik:

Áldott legyen az Isten mindörökké!

A BOR FELAJÁNLÁSA

Bort és vizet önt a pap a kehelybe. Közben így imádkozik:

A bor és a víz titka által részesüljünk annak istenségében, aki kegyesen részese lett emberségünknek.

A pap felajánlja a bort és ezt az imát mondja:

Áldott vagy, Urunk, mindenség Istene, mert a te bőkezűségedből kaptuk a bort. Fölajánljuk néked, mint a szőlőtő termését és az emberi munka gyümölcsét. Ebből lesz számunkra a lélek itala.

A hívek válasza:

Áldott legyen az Isten mindörökké!

A pap és a hívek önmagukat is adományaikhoz csatolják:

Alázatos lélekkel és töredelmes szívvel, kérünk Urunk, Istenünk, fogadj el minket, és legyen kedves színed előtt áldozatunk.

KÉZMOSÁS

Tömjénezés is megelőzheti, mely szintén a megtisztulást jelképezi. A pap e szavakat mondja **KÉZMOSÁS** közben:

Mosd le, Uram, bűneimet, és vétkeimtől tisztíts meg engem.

A pap a cselekményben való részvételre szólítja fel a híveket.

Imádkozzatok, testvéreim, hogy áldozatunk kedves legyen a mindenható Atyaisten előtt.

Felszólítására hangosan válaszolnak az egybegyültek:

Fogadja el az Úr kezedből az áldozatot nevének dicséretére és dicsőségére, mindannyiunk és az egész Anyaszentegyház javára.

FELAJÁNLÓ KÖNYÖRGÉS

Oratio super oblata

Az áldozati adományok előkészítése megtörtént. A nap gondolatának megfelelő imát mond fölöttük a pap, melyet e szavakkal fejez be:

... A mi Urunk, Jézus Krisztus által. **Amen.**

AZ EUCHARISZTIKUS IMÁDSÁG

A szentmise középpontjában az utolsó vacsora felidézése áll. Az Úr rendelkezése értelmében: »EZT CSELEKEDJÉTEK AZ ÉN EMLÉKEZETEMRE«, a pap megjeleníti az újszövetség áldozatát, amikor megismétli Krisztus szavait. Amint Jézus megtörte a kenyeret és megáldotta a kelyhet: »hálát adott« és »áldást mondott«; példájára az utolsó vacsora cselekményét mi is nagy, hálaadó imádságba illesztjük. Az »eucharisztia« szó jelentése: »hálaadás«.

Az eucharisztikus imádság lényegében cselekmény, mert megvalósítja, amit jelez. Ezért csak pap mondhatja el. Cselekményi jellegével az igehirdetés fölé emelkedik, bár egyben a legmagasztosabb igehirdetés is.

Ennek az imádságnak a szövege az első századokba visszanyúló szokásból rögzítődött mai formájában. Rómában aránylag gyorsan egyetlen szöveget fogadtak el, amely »kánon« néven (az eucharisztikus cselekmény szabálya) vált közismertté.

1. Hálaadás (eucharistia)

Válaszos imával kezdődik, amelyet a pap indít el. A többszörös felszólítást és választ gyönyörű megnyitó ének (praefatio) követi, melybe belekapcsolódik az egész közösség a Szent, szent (Sanctus) éneklésével. A teremtés és a megváltás jótéteményeiért mondott hálaadásba szövődik bele az utolsó vacsora felidézése és áldozatunk felajánlása, amely a cselekmény végeztével a megnyitó éneknek megfelelő záróénekben (doxologia) fejeződik be.

2. Az utolsó vacsora elbeszélése és az átváltoztatás (narratio et consecratio)

A pap Krisztus szavaival és cselekedeteivel az utolsó vacsorát jelenvalóvá teszi. Ezen a vacsorán alapította meg az Úr szenvedésének és föltámadásának szakramentumát: az apostoloknak a kenyér és a bor színe alatt saját testét és vérét nyújtotta át, s egyúttal paracsot adott, hogy ugyanezt a szent titkot folytassák mindörökre. Az átváltoztatás után, a pap felszólítja a híveket, hogy ők is hirdessék hitünk szent titkát. A közösség a különböző szövegek szerint fennhangon dicsőíti az Urat, aki megváltott bennünket halálával és feltámadásával.

3. Megemlékezés és felajánlás (anamnesis, offertorium)

Az átváltozás után az egyház megemlékezik Krisztus szenvedéséről, dicsőséges feltámadásáról és mennybemeneteléről: mind ennek foglalata a szentmisében való titokzatos, de valós megjelenése. Ehhez a megemlékezéshez kapcsolódik a valódi fölajánlás, amikor az igazi szeplőtelen áldozatot, azaz magát Krisztust a kenyér és a bor leple alatt nyújtja az egyház az Atyának. Ez természetesen felöleli és átalakítja mindazok lelki áldozatát, — önmaguk felajánlását is, — akik Krisztussal egyetlen Testet alkotnak.

4. Lélekhívás (epiclesis)

Mind a négy eucharisztikus imádságban megvan a Szentlélek segítségül hívása, hogy isteni ereje által szentelje meg, változtassa Krisztus testévé és vérévé az emberektől fölajánlott ajándékokat, továbbá gyűjtse össze és tartsa meg egységben azokat, akik az Újszövetség lakomájában részesednek.

5. Közbenjárást kérő imádságok (memento vivorum et mortuorum)

Az Eucharisztiát az egész — a földi és az égi — egyházzal való közösségben ünnepeljük. Ezért a középponti imából nem hiányozhat az élőkről és holtakról való megemlékezés. E megemlékezések a szentek imádságos közbejárásához kapcsolódnak.

6. Szentháromságot dicsőítő záróima (doxologia)

Oskeresztény szokás szerint a Szentháromságot dicsőítő záróimával fejeződik be az eucharisztikus imádság.

A következő oldalakon két eucharisztikus imádságot közlünk, a 2. számút, saját prefációval (127-131. lap) és a 3. számút (132-136. lap) szabadon választható prefációval (öt ilyen található a 141-151 lapokon közölt miseszövegekben 7-es szám alatt).

II. EUCHARISZTIKUS IMÁDSÁG

Ez a legrövidebb eucharisztikus imádság Szent Ipoly »Apostoli Hagyományá«-ra (III. század) támaszkodik. Megőrizte tömörségét és egyszerűségét. Felépítése világos és nagyjából feltalálható a III. és IV. eucharisztikus imádságban is: válaszos ima, megnyitó ének, Szent, szent; egy mondat vezeti be az első Lélekhívást; ezt követi az alapítás elbeszélése, a közösség hitvallása; majd a megemlékezés és felajánlás következik; a második Lélekhívás, hogy egyek legyünk; könyörgés az egyházért; záróima és a hívek bekapcsolódását kifejező AMEN. A halottakért mondott misében külön könyörgést iktathatunk be.

MEGNYITÓ ÉNEK ÉS SZENT, SZENT

Praefatio et Sanctus

Saját megnyitó éneke van, amelyet azonban másikkal is helyettesíthetünk.

Az Úr legyen veletek
És a te lelkeddel!

Emeljük fel szívünket!
Felemeltük az Úrhoz!

Adjunk hálát Urunknak, Istenünknek!
Méltó és igazságos!

Mert bizony méltó és igazságos,
illő és üdvös,
hogy mindig és mindenütt hálát adjunk,
Szentséges Atyánk néked,
szeretett fiad, Jézus Krisztus által.
A te örök Igéd ő, általa alkottál mindent,
és őt küldted,
hogy Üdvözítőnk és Megváltónk legyen;
ezért öltött a Szentlélektől testet,
és született a Szent Szűztől.

**Majd akaratodat teljesítve,
és szent népet szerezve néked,
a keresztfán kitárt karral
elszenvedte a kínhalált,
hogy föloldja a halálnak átkát,
és a föltámadásról
bizonyságot adjon nékünk.
Mi ezért az angyalokkal,
és az összes szentekkel együtt
dicsőségedet hirdetjük,
és egy szívvel zengjük:**

**Szent vagy, szent vagy, szent vagy,
mindenség Ura Istene!
Dicsőséged betölti a mennyet és a földet,
hozsanna a magasságban.
Áldott, aki jön az Úr nevében,
hozsanna a magasságban.**

**Valóban szent vagy Istenünk,
minden szentség forrása.**

LÉLEKHÍVÁS ÁTVÁLTOZTATÁSRA

**Kérünk tehát, szenteld meg ezt az adományt
Szentlelked harmatával,
hogy legyen ez számunkra
a mi Urunk Jézus Krisztusnak
Teste és † Vére.**

AZ ALAPÍTÁS ELBESZÉLÉSE

**Ő mielőtt önként átadta magát a szenvedésre
kezébe vette a kenyeret, majd hálát adott, megtörte,
tanítványainak adta és így szólt:**

VEGYÉTEK, ÉS EGYETEK EBBŐL MINDNYÁJAN
MERT EZ AZ ÉN TESTEM,
MELY ÉRTETEK ADATIK.

a vacsora után ugyanígy
kezébe vette a kelyhet is, majd ismét hálát adott,
odaadta tanítványainak, és így szólt:

VEGYÉTEK, ÉS IGYATOK EBBŐL MINDNYÁJAN:
MERT EZ AZ ÉN VÉREM KELYHE
AZ ÚJ ÉS ÖRÖK SZÖVETSÉGÉ.
MELY ÉRTETEK ÉS SOKAKÉRT KIONTATIK
A BŰNÖK BOCSÁNATÁRA.
EZT CSELEKEDJÉTEK AZ ÉN EMLÉKEZETEMRE!

HITÜNK TITKÁNAK MEGVALLÁSA

Íme, hitünk szent tika:

Halálodat hirdetjük, Urunk,
és hittel valljuk föltámadásodat,
amíg el nem jössz.

vagy

Valahányszor esszük ezt a kenyeret
és iszunk ebből a kehelyből,
halálodat hirdetjük,
Urunk, amíg el nem jössz.

vagy

Üdvözíts bennünket,
világ megváltója,
ki kereszted és föltámadásod által
megmentettél minket.

MEGEMLÉKEZÉS ÉS FELAJÁNLÁS

Ezért tehát Fiad halálának
és föltámadásának emlékét ünnepelve,
fölajánljuk néked, Istenünk,
az Élet Kenyerét és az üdvösség Kelyhét,
és hálát adunk, mert arra méltattál minket,
hogy színed előtt állhatunk,
és szolgálhatunk néked.

LÉLEKHÍVÁS ÁLDOZÁSHOZ

Kérve kérünk,
gyűjtsön egybe a Szentlélek mindnyájunkat,
akik Krisztus Testében és Vérében részesülünk.

KÖZBENJÁRÁST KÉRŐ IMÁDSÁG

1. az egyházért és vezetőiért

Viseld szíveden, Urunk,
egyházad sorsát az egész világon,
tedd tökéletessé a szeretetben
N. pápánkkal, N. püspökünkkel
(vagy: velem, méltatlan szolgáddal),
és az egész papsággal együtt.

2. az elhunytakért

Emlékezzél meg
a föltámadás reményében elhunyt testvéreinkről is,
valamint az összes megholtakról,
és bocsásd őket szent színed látására.

A megholtakért végzett misében hozzáfűzhetjük:

Emlékezzél meg N. szolgádról (szolgálódról),
akit (most) magadhoz szólítottál ebből a világból.

Engedd, hogy aki a keresztségben
Fiaddal eggyé lett halálának hasonlóságában,
legyen eggyé vele föltámadásában is.

---

3. az örök üdvösségünkért

Könyörülj, kérünk, mindnyájunkon,
hogy az Isten anyjával
a boldogságos Szűz Máriával,
a szent Apostolokkal
és minden szenttel együtt,
akik előtted kezdettől fogva kedvesek voltak,
részesei lehessünk az örök életnek,
és dicsőítve magasztaljunk téged,
Jézus Krisztus, a te Fiad által.

ZÁRÓIMÁDSÁG

Ő általa, Ővele és Őbenne a tiéd,
mindenható Atyaisten
a Szentlélekkel egységben
minden tisztelet és dicsőség
mindörökkön örökké.

A hívek válasza:
Amen.

(Folytatás a 137. lapon!)

III. EUCHARISZTIKUS IMÁDSÁG

A harmadik eucharisztikus imádság francia és spanyol hagyományra nyúlik vissza, amelyet a római szellemmel szemben nagyobb érzelmi gazdagság jellemez. Felépítését tekintve legközelebb áll a mai észjáráshoz. Értékelnünk kell azt is, hogy korunk sok idöszerű eszméje domborodik ki benne: Isten népének közössége, az egységre törekvés szempontja és az egész világ belefoglalása imádságunkba.

SZENT AZ ÚR

Valóban szent vagy, Istenünk,
és méltán dicsőít téged alkotásod,
az egész teremtett világ,
mert Fiad, a mi Urunk Jézus Krisztus által,
a Szentlélek erejével éltetsz
és megszentelsz mindent,
és népet gyűjtesz magad köré szűntelen,
hogy napkelettől napnyugatig
tiszta áldozatot mutasson be néked.

LÉLEKHÍVÁS ÁTVÁLTOZTATÁSRA

Kérve kérünk tehát, Istenünk,
a Szentlélek által szenteld meg
áldozati adományunkat,
hogy TESTE és † VÉRE legyen Fiadnak,
a mi Urunk Jézus Krisztusnak,
akinek redelése szerint
ezeket a szent titkokat ünnepeljük.

AZ ALAPÍTÁS ELBESZÉLÉSE

Ő ugyanis azon az éjszakán, amelyen elárultatott,
kezébe vette a kenyeret,
és néked hálát adva áldást mondott,
megtörte, majd tanítványainak adta és így szólt:

VEGYÉTEK ÉS EGYETEK EBBŐL MINDNYÁJAN:
MERT EZ AZ ÉN TESTEM,
MELY ÉRTETEK ADATIK.

A vacsora után
ugyanígy kezébe vette a kelyhet,
és néked hálát adva áldást mondott,
majd tanítványainak adta és így szólt:

VEGYÉTEK, ÉS IGYATOK EBBŐL MINDNYÁJAN:
MERT EZ AZ ÉN VÉREM KELYHE,
AZ ÚJ ÉS ÖRÖK SZÖVETSÉGÉ,
MELY ÉRTETEK ÉS SOKAKÉRT KIONTATIK
A BŰNÖK BOCSÁNATÁRA.
EZT CSELEKEDJÉTEK AZ ÉN EMLÉKEZETEMRE.

HITÜNK TITKÁNAK MEGVALLÁSA

Íme, hitünk szent titka:

A hívek válasza:

Halálodat hirdetjük, Urunk,
és hittel valljuk föltámadásodat,
amíg el nem jössz.

vagy

Valahányszor esszük ezt a kenyeret
és iszunk ebből a kehelyből,
halálodat hirdetjük, Urunk,
amíg el nem jössz.

vagy

Üdvözíts bennünket,
világ megváltója,
ki kereszted és föltámadásod által
megmentettél minket.

MEGEMLÉKEZÉS ÉS FELAJÁNLÁS

Annak emlékét ünnepeljük tehát, Istenünk,
hogy Fiad üdvösségünkért szenvedett,
csodálatosan feltámadt, fölment a mennybe,
és második eljövetelét is várva hálát adunk,
és ezt az élő és szent áldozatot
fölajánljuk néked.

AZ ÁLDOZAT BEMUTATÁSA

Tekints, kérünk, egyházad áldozatára:
ismerd föl benne azt a Bárányt,
akinek föláldozása által kiengesztelődni akartál.

LÉLEKHÍVÁS ÁLDOZÁSHOZ

Engedd, hogy mi,
akik Fiadnak testét és vérét magunkhoz vesszük.
Szent Lelkével eltelve
egy test - egy lélek lehessünk Krisztusban.

KÖZBENJÁRÁST KÉRŐ IMÁDSÁG

1. örök üdvösségünkért

Ő tegyen minket előtted örök áldozattá
hogy elnyerhessük az örökséget választottaiddal,
elsősorban Isten Anyjával,
a boldogságos Szűz Máriával,
szent apostolaiddal, a dicsőséges vértanúkkal.
(Szent N-nel) és az összes szentekkel együtt.
Az ő közbenjárásukban bízva reméljük,
hogy mindenkor megsegítesz minket.

2. a világért, az egyházért és vezetőiért

Kérünk, Istenünk,
hozza meg engesztelő áldozatunk
az egész világ számára
a békét és az üdvösséget.
Erősítsd meg hitben és szeretetben
földi zarándokútját járó egyházadat:
szolgádat N. pápánkat, N. püspökünket
(vagy: engem méltatlan szolgádat),
a püspökök testületét, a papságot,
és egész megváltott népedet.

3. az egybegyűlt közösségért és az egész világért

Teljesítsd kegyesen házad népe kéréseit,
hiszen te akartad, hogy színed elé álljunk.
Jóságos Atyánk, vond magadhoz irgalmasan
a világon szétszóródott valamennyi gyermekedet.

4. az elhunytakért

Elhúnyt testvéreinket pedig és mindazokat,
akik a te kegyelmedben költöztek el
ebből a világból,
fogadd be jóságosan országodba,
ahol reményünk szerint,
dicsőségedben örökre gazdagon részesülünk,
Krisztus Urunk által,
mert általa árasztod el minden jóval a világot.

A megholtakért végzett misében:

Emlékezzél meg N. szolgádról (szolgálódról)
akit (most) magadhoz szólítottál ebből a világból:
Engedd, hogy aki a keresztségben
Fiaddal eggyé lett halálának hasonlóságában,
legyen eggyé vele föltámadásában is,
amikor a holtakat életre kelti a föld porából,
és romlandó testünket
megdicsőült testéhez hasonlóvá teszi.

Elhúnyt testvéreinket pedig, és mindazokat,
akik kegyelmedben költöztek el ebből a világból,
fogadd be jóságosan országodba,
ahol reményünk szerint
dicsőségedben örökre gazdagon részesülünk,
amikor letörölsz a szemünkről minden könnyet.
mert színről-színre látunk majd téged Istenünk.
Hasonlók leszünk hozzád mindörökre,
és vég nélkül dicsőítünk téged, Krisztus Urunk által,
mert általa árasztod el minden jóval a világot.

ZÁRÓIMÁDSÁG

Ő általa, Ővele és Őbenne a tiéd,
mindenható Atyaisten a Szentlélekkel egységben
minden tisztelet és dicsőség
mindörökkön örökké.

A hívek válasza:

Amen.

Folytatás a 137. lapon →

A KÖZÖSSÉG ÁLDOZÁSA

A hívők közössége előkészül, hogy lelki táplálékul magához vegye Krisztus Testét és Vérét. Ezt a lakomát az **Úr imádsága** vezeti be, melyben az Atya dicsőítése mellett, a mindennapi kenyeret, bűnei bocsánatát és a gonosztól való szabadulást kéri. Ehhez kapcsolódik a **békekérés** és a könyörgés azért, hogy a keresztények Krisztusból élve **egységet alkossanak:** Krisztus Titokzatos Testét. Ezért testvériesen **megbocsájt egymásnak** a közösség minden tagja és Istentől is **irgalmat** kér.

AZ ÚR IMÁDSÁGA

Oratio Domini

Üdvözítőnk parancsára és Isten tanítása szerint így imádkozunk:

Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben,
szenteltessék meg a te neved:
jöjjön el a te országod:
legyen meg a te akaratod,
miképpen mennyben, azonképpen itt a földön is;
mindenapi kenyerünket add meg nekünk ma;
és bocsásd meg a mi vétkeinket,
miképpen mi is megbocsátunk
az ellenünk vétkezőknek;
és ne vígy minket a kisértésbe,
de szabadíts meg a gonosztól.

A pap bővebben kifejti a Miatyánk utolsó kérését és a Krisztus eljövetelét váró lelkületre figyelmeztet:

Szabadíts meg, kérünk, Urunk, minden gonosztól.
Adj kegyesen békét napjainkban,
hogy irgalmadból mindenkor bűn és baj nélkül éljünk,
míg reménykedve várjuk az örök boldogságot,
és Megváltónknak, Jézus Krisztusnak
dicsőséges eljöttét.

A hívők gyülekezete fennszóval mondja vagy énekli az őskeresztény záradékot:

Mert tiéed az ország,
a hatalom
és a dicsőség
mindörökkön örökké.

Megjegyzés: A vastag betűs szöveg a hívek válasza.

BÉKEKÖNYÖRGÉS

Oratio pro pace

A pap békekönyörgést végez az egyház egységéért.

Urunk, Jézus Krisztus, te azt mondottad apostolaidnak:
Békességet hagyok rátok, az én békémet adom nektek.
Ne vétkeinket nézzed,
hanem Egyházad hitét,
és őrizd meg Egyházadat
szándékod szerint békében,
és add meg teljes egységét.
Ki élsz és uralkodol mindörökkön örökké.

Amen.

Az Úr békéje legyen veletek mindenkor.

És a te lelkeddel.

BÉKEKÖSZÖNTÉS

Salutatio

A pap felszólítja a híveket:

Engesztelődjetek ki szívből egymással.

Legyen békesség köztünk mindenkor!

Miután a pap a diákonusnak vagy a segédkezőnek átadta a békeköszöntést, a hívők a helyi szokásnak megfelelően egymás között továbbítják azt szeretetük kifejezéséül.

KENYÉRTÖRÉS

A pap megismétli Krisztus Urunk utolsó vacsorai cselekedetét, amikor megtöri a kenyeret, amely csakhamar közös táplálékká válik. Így jut kifejezésre a tanítás: »Mi ugyanis sokan egy kenyér, egy test vagyunk, mert mindnyájan egy kenyérben részesülünk.« (1 Kor 10, 17)

A szentostya megtörése közben Isten Bárányához engesztelő imád mondanak a hívek.

ISTEN BÁRÁNYA

Agnus Dei

Isten Báránya, te elveszed a világ bűneit: irgalmazz nekünk!
Isten báránya, te elveszed a világ bűneit: irgalmazz nekünk!
Isten Báránya, te elveszed a világ bűneit: adj nekünk békét!

A szentostya darabkáját a kehelybe ejtve, csendben mondja a pap:

A mi Urunk, Jézus Krisztus testének és vérének egyesítése váljék a szentáldozásban lelkünk üdvösségére.

ELŐKÉSZÜLET AZ ÁLDOZÁSRA

Praeparatio ad communionem

A pap csendben imádkozik:

Uram, Jézus Krisztus, az élő Isten Fia,
te az Atya akaratából
a Szentlélek közreműködésével
halálod által életre keltetted a világot;
szabadíts meg engem szent Tested és Véred által
minden vétkemtől és minden bajtól:
add, hogy mindig ragaszkodjam törvényeidhez,
és soha el ne szakadjak tőled.

Vagy:

Uram, Jézus Krisztus, szent Tested és Véred vétele
ne váljék ítéletemre és kárhozatomra,
hanem jóságodból szolgáljon lelkem s testem oltalmára
és gyógyulására.

A pap felmutatja a megtört szentostyát, közben hangosan mondja:

Ime az Isten Báránya, ime, aki elveszi a világ bűneit.
Boldogok, akiket meghív lakomájára Jézus, az isteni Bárány.

A közösség a pappal együtt egyszer mondja:

Uram, nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj,
hanem csak egy szóval mondd
és meggyógyul az én lelkem!

A PAP ÁLDOZÁSA

Communio sacerdotis

Mielőtt magához venné a szentostyát és a szent vért csendben mondja:

Krisztus teste őrizzen meg engem az örök életre.
Krisztus vére, őrizzen meg engem az örök életre.

ÁLDOZÁSI ÉNEK

A HÍVEK ÁLDOZÁSA

A pap a híveknek nyújtja az Úr testét. Egyenként felszólítja őket, hogy fejezzék ki Krisztus valóságos jelenléte iránti hitüket.

Krisztus teste!
Amen.

KÖNYÖRGÉS
Oratio

Könyörögjünk.

A mi Urunk Jézus Krisztus által.

Amen.

BEFEJEZŐ SZERTARTÁS

A befejező szertartás áldással erősíti meg a híveket. A pap az Fiú és Szentlélek nevében osztja ki az áldást.

ÁLDÁS

Az Úr legyen veletek.
És a te lelkeddel.

Áldjon meg benneteket a mindenható Isten: az Atya, †
a Fiú és a Szentlélek.
Amen.

Bizonyos esetekben ünnepélyes áldást osztó szöveg vagy a nép fölött mondott könyörgés előzheti meg az áldást

A HÍVEK ELBOCSÁJTÁSA

A pap bejelenti, hogy a szent cselekmény és annak szertartása végetért.

A szentmise végetért. Menjetek békével!
Istennek legyen hála!

Oltárcsók és tiszteletadás fejezi be a szentmisét.
Amikor utána más liturgikus cselekmény következik, a befejező szertartás elmarad.

MISESZÖVEGEK

SZENTHÁROMSÁG VASÁRNAPJÁRA

1 *KEZDŐÉNEK*

Áldott legyen az Atyaisten, és Isten egyszülött Fia, valamint a Szentlélek, mert irgalmasságot gyakorolt velünk.

2 *KÖNYÖRGÉS*

Istenünk, Atyánk, te az igazság Igéjét és a megszentelő Szentlelket elküldted a világba; s ezzel kinyilvánítottad csodálatos benső életedet az emberek előtt. Add, hogy az igaz hit megvallásában az örök Szentháromság dicsőségét megismerjük, és a fölséges hatalmú Egy-Istent imádjuk. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által...

3 *OLVASMÁNY Mózes ötödik könyvéből (4, 32-34, 39-40)*

Mózes a pusztában ezt a beszédet intézte a néphez: „Kutasd a régi időket, amelyek előtted voltak, attól a naptól kezdve, hogy Isten embert teremtett a földre – vajon az ég egyik határától a másikig történt-e valaha ilyen nagy dolog, lehetett-e hallani hasonlóról? ! Hallotta-e valamelyik nép is lángok közül az élő Istent beszélni, ahogyan te hallottad, és életben maradt-e?

Vagy jött-e valaha is (máskor) Isten, hogy egy más nép közül népet vezessen ki, megpróbáltatásokkal, jelekkel és csodákkal, háborúsággal, erős kézzel és kinyújtott karral, nagy csapásokkal, ahogy az Úr, a ti Istenetek veletek tette Egyiptomban a szemetek láttára?

Tudd meg hát és vésd szívedbe, hogy az Úr az (igaz) Isten fönn az égen és lenn a földön, senki más! Tartsd meg a parancsait és törvényeit, amelyeket ma parancsul adok neked, hogy jól menjen a sorod s majd utánad gyermekeidnek is és sokáig élj azon a földön, amelyet az Úr, a te Istened örökre neked ad!

4 *SZENTLECKE Szent Pál apostolnak a rómaiakhoz írt leveléből (8, 14-17)*

Testvéreim! Akiket Isten Lelke vezérel, azok Isten fiai. Nem a szolgaság lelkét kaptátok ugyanis, hogy ismét félelemben éljetek, hanem a fogadott fiúság Lelkét nyertétek el, általa szólítjuk: Abba, Atya!

A Lélek maga tesz tanúságot lelkünkben, hogy Isten gyermekei vagyunk. Ha pedig gyermekei, akkor örökösei is: Istennek örökösei, Krisztusnak társörökösei. Előbb azonban szenvednünk kell vele együtt, hogy vele együtt meg is dicsőüljünk.

5 *EVANGÉLIUM Szent Máté könyvéből (28, 16-20)*

Jézus feltámadása után a tizenegy tanítvány elment Galileába, arra a helyre, ahova Jézus rendelte őket. Amint meglátták, leborultak előtte, bár előbb néhányan kételkedtek. Jézus odalépett hozzájuk és így szólt: „Én kaptam minden hatalmat égen és földön. Menjetek tehát, tegyétek tanítványommá mind a népeket. Kereszteljétek meg őket az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevére, és tanítsátok meg őket mindannak a megtartására, amit parancsoltam nektek. S én veletek vagyok mindennap, a világ végéig".

6 *FELAJÁNLÓ KÖNYÖRGÉS*

Kérünk, Urunk, Istenünk, neved segítségülhívása által szenteld meg felajánlott adományainkat, és tégy minket általuk neked szentelt örök áldozattá. Krisztus, a mi Urunk által.

7 *PREFÁCIÓ a Szentháromságról*

Mert bizony méltó és igazságos, illő és üdvös, hogy mindig és mindenütt hálát adjunk Néked, mi Urunk, szentséges Atyánk, mindenható örök Isten: te egyszülött Fiaddal és a Szentlélekkel együtt egy Isten és egy Úr vagy: nem személy szerint való egységben, hanem három Személyben és mégis egyetlen lényegben. Igy, amit isteni szavadra dicsőségedről hittel vallunk, azt Fiadról is állítjuk, a Szentlélekről is hir-

detjük minden különbségtétel nélkül. Az igaz és örök istenséget úgy valljuk, hogy három különböző Személyt imádunk benne egyetlen lényegben és egyetlen fenségben. Ezt dicsőítik az angyalok és főangyalok, a kerub- és szeráfkórusok, kik örökké éneklik, és együtt zengik:

Szent vagy, szent vagy, szent vagy...

8 *ÁLDOZÁSI ÉNEK (Gal. 4, 6)*

Mivel Isten gyermekei vagytok, elküldte szívetekbe Fiának Lelkét, aki ezt kiáltja: Abba, Atyánk!

9 *ÁLDOZÁS UTÁNI KÖNYÖRGÉS*

Urunk, Istenünk, e szentség vétele, és az örökkévaló, egy és oszthatatlan Szentháromság megvallása szolgáljon testünk-lelkünk üdvösségére. Krisztus, a mi Urunk által.

SZENTMISE A SZENTLÉLEKRŐL

1 *KEZDŐÉNEK (Bölcs. 1, 7)*

Isten szeretete kiáradt szívünkbe a bennünk lakó Szentlélek által, alleluja.

2 *KÖNYÖRGÉS*

Istenünk, te Pünkösd szentséges ünnepén a minden népet és nemzetet összefoglaló Egyházadat megszentelted. Áraszd ki a Szentlélek ajándékait az egész világra, hogy amit egykor az evangélium hirdetésének kezdetén az isteni kegyelem munkált, az most is áradjon híveid szívén át a földre. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké.

3 *OLVASMÁNY az Apostolok Cselekedeteiből (1, 3-8)*

4 *SZENTLECKE Szent Pál apostolnak a rómaiakhoz írt leveléből (8, 26-27)*

Testvérek! Gyöngeségünkben segítségünkre siet a Lélek, mert még azt sem tudjuk, hogyan kell helyesen imádkoz-

nunk. A Lélek azonban maga jár közben értünk, szavakba nem önthető sóhajtozásokkal. S ő, aki a szíveket vizsgálja, tudja, mi a lelkünk kívánsága, mert Isten tetszése szerint jár közben a szentekért.

5 *EVANGÉLIUM Szent János könyvéből (14, 23-26)*
Búcsúbeszédében Jézus így beszélt tanítványaihoz: „Aki szeret engem, az megtartja tanításomat, s Atyám is szeretni fogja. Hozzá megyünk és benne fogunk lakni. Aki nem szeret, az nem tartja meg tanításomat. A tanítás, amelyet hallotok, nem az enyém, hanem az Atyáé, aki küldött.

Ezeket akartam nektek mondani, amíg veletek vagyok. S a Vígasztaló, a Szentlélek, akit majd a nevemben küld az Atya, megtanít benneteket mindenre és eszetekbe juttat mindent, amit mondtam nektek.

6 *FELAJÁNLÓ KÖNYÖRGÉS*
Kérünk, add meg, Urunk, hogy amint szent Fiad megígérte, nyilatkoztassa ki gazdagon a Szentlélek ennek az áldozatnak titokzatos értelmét, és tanítson meg kegyesen minden igazságra. Krisztus, a mi Urunk által.

7 *PREFÁCIÓ a Szentlélekről*
Mert bizony méltó és igazságos, illő és üdvös, hogy mindig és mindenütt hálát adjunk néked, mi Urunk, szentséges Atyánk, mindenható örök Isten: Krisztus, a mi Urunk által. Ő fölment a mennybe, ott ül jobbodon, és fogadott fiaidnak (a mai napon) a megígért Szentlelket elküldte. A földkerekségen ezért minden élő túláradó örömmel ujjong. A mennyei erők és a hatalmas angyalok a te dicsőséged himnuszát zengik, és vég nélkül mondják:

Szent vagy, szent vagy, szent vagy...

8 *ÁLDOZÁSI ÉNEK (Csel. 2, 4. 11)*
Mindnyájukat betöltötte a Szentlélek, és hirdették Isten csodálatos tetteit, alleluja.

9 *ÁLDOZÁS UTÁNI KÖNYÖRGÉS*
Istenünk, ki bőségesen árasztod Egyházadra mennyei ajándékaidat, őrizd bennünk a kegyelmet, amelyet te adtál, hogy a Szentlélek belénk öntött ereje mindenkor viruljon lelkünkben, és a lelki táplálék gyarapítsa bennünk az örök életet. Krisztus, a mi Urunk által.

SZENTMISE JÉZUS SZENTSÉGES SZIVÉRŐL

1 *KEZDŐÉNEK (Zs. 32, 11, 19)*
Szívének minden gondolata az nemzedékről nemzedékre, hogy kimentse lelküket a halálból, és táplálja őket az éhínség idején.

2 *KÖNYÖRGÉS*
Mindenható Istenünk, szeretett Fiad Szívében bizakodunk, és az ő szeretetének irántunk való hatalmas jótéteményeit tiszteljük. Add meg, kérünk, hogy az ajándékok e mennyei forrásától bőven áradó kegyelmet nyerjünk. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké.

3 *OLVASMÁNY Mózes ötödik könyvéből (7, 6-11)*

4 *SZENTLECKE Szent János apostol első leveléből (4, 7-16)*
Testvéreim! Szeressük egymást, mert a szeretet az Istentől van, és mindenki, aki szeret, az Istentől való és ismeri az Istent. Aki nem szeret, nem ismeri az Istent, mert az Isten szeretet. Az Isten szeretete abban nyilvánult meg, hogy az Isten elküldte a világba egyszülött Fiát, hogy általa éljünk. A szeretetnek nem az a lényege, hogy mi szeretjük az Istent, hanem hogy ő szeret minket, és elküldte a Fiát bűneinkért engesztelésül.

5 *EVANGÉLIUM Szent Máté könyvéből (11, 25-30)*
Abban az időben Jézus ezeket mondta: „Dicsőítelek, Atyám, ég és föld Ura, hogy az okosak és a bölcsek elől elrejtetted ezeket és a kicsinyeknek kinyilatkoztattad. Igen, Atyám, így tetszett neked. Atyám mindent átadott nekem, és senki sem ismeri a Fiút, csak az Atya, s az Atyát sem ismeri senki, csak a Fiú, és az, akinek a Fiú kinyilatkoztatja. Gyertek hozzám mindnyájan, akik elfáradtatok, s akik terhet hordoztok – én megkönnyítlek titeket. Vegyétek magatokra igámat, és tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű, s megtaláljátok lelketek nyugalmát. Az én igám kedves és az én terhem könnyű."

6 *FELAJÁNLÓ KÖNYÖRGÉS*
Kérünk, Urunk, tekints szeretett Fiad kimondhatatlan szeretetére, hogy amit most neked felajánlunk, legyen kedves előtted, és bűneinkért nyújtson engesztelést. Krisztus, a mi Urunk által.

7 *PREFÁCIÓ Jézus szentséges Szívéről*
Mert bizony méltó és igazságos, illő és üdvös, hogy mindig és mindenütt hálát adjunk néked, mi Urunk, szentséges Atyánk, mindenható örök Isten: Krisztus, a mi Urunk által. Ő csodálatos szeretetből életét áldozta, s a keresztfán magasba emelve odaadta önmagát értünk; majd vér és víz ömlött sebhelyéből, mely átszúrt oldalán nyílott, hogy onnét jöjjenek létre a szentségek, melyekkel Egyházát élteti, és mindenki vonzódjék az Üdvözítő feltárt Szívéhez, mindig örömmel merítve az élet Vizéből, melyet az üdvösség forrása bőséggel áraszt. És ezért mi is, az összes angyalokkal és szentekkel együtt magasztalunk Téged, és vég nélkül mondjuk:

Szent vagy, szent vagy, szent vagy...

8 *ÁLDOZÁSI ÉNEK (Jn. 7, 37-38)*
Igy szól az Úr: Ha valaki szomjazik, jöjjön hozzám és igyék. Aki hisz bennem, annak lelkében élő vízforrás fakad.

9 *ÁLDOZÁS UTÁNI KÖNYÖRGÉS*
A szeretet szentsége, Urunk, gyújtsa lángra szívünket. Ez ragadjon minket mindenkor szent Fiadhoz, és tanítson meg arra, hogy felismerjük őt testvéreinkben. Krisztus, a mi Urunk által.

SZŰZ MÁRIA, MAGYAROK NAGYASSZONYA

1 *KEZDŐÉNEK*
Örvendezzünk az Úrban mindnyájan, ünnepeljük meg Szűz Mária, Nagyasszonyunk és Pátrónánk ünnepét; őt magasztalják az angyalok, és dicsőítik Isten szent Fiát.

2 *KÖNYÖRGÉS*
Istenünk, te a Boldogságos Szűz Mária közbenjárására népünket számtalan jótéteménnyel halmoztad el. Szent István, első királyunk rendeléséből Nagyasszonyunknak és Pártfogónknak tiszteljük őt a földön. Add kegyesen, hogy egykor vele együtt örökké örvendezhessünk a mennyben. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké.

3 *OLVASMÁNY Zakariás próféta könyvéből (2, 10-13)*

4 *SZENTLECKE Szent Pál apostolnak a galatákhoz intézett leveléből (4, 4-7)*
Testvérek! Amikor elérkezett az idők teljessége, az Isten elküldte a Fiát, aki asszonytól született, és ő alávetette magát a törvénynek, hogy kiváltson minket a törvény szolgaságából, s az Isten fiaivá lehessünk. Mivel az Isten fiai

vagytok, a Fia Lelkét árasztotta szívünkbe az Isten, aki őt így szólítja: Abba, Atya! Tehát nem vagy többé szolga, hanem fiú, s ha fiú, akkor az Isten kegyelméből örökös is.

5 *EVANGÉLIUM Szent Lukács könyvéből (1, 39-47)*
Az angyali üdvözlet után Mária útnak indult, és a hegyekbe sietett, Juda városába. Zakariás házába tért be és üdvözölte Erzsébetet. Amikor Erzsébet meghallotta Mária köszöntését, örömében megmozdult méhében a gyermek, maga Erzsébet pedig eltelt Szentlélekkel. Hangosan felkiáltott: „Áldott vagy az asszonyok között és áldott a méhed gyümölcse! Hogy lehet az, Uramnak anyja látogat el hozzám? Lásd, mihelyt meghallottam köszöntésed szavát, az örömtől megmozdult méhemben a gyermek. Boldog, aki hitt annak a beteljesedésében, amit az Úr mondott neki."

6 *FELAJÁNLÓ KÖNYÖRGÉS*
Urunk, felajánljuk Fölségednek a szeplőtelen Bárányt, és arra kérünk, hogy a Boldogságos Szűzanya közbenjárására őseink hitében megerősödjünk, az elveszett juhok pedig az egy igazsághoz visszatérjenek, és ugyanezzel az üdvösséges eledellel táplálkozzanak. Krisztus, a mi Urunk által.

7 *PREFÁCIÓ Szűz Máriáról*
Mert bizony méltó és igazságos, illő és üdvös, hogy mindig és mindenütt hálát adjunk néked, mi Urunk, szentséges Atyánk, mindenható örök Isten: s a Boldogságos, mindenkor Szűz Mária ünnepén téged dícsérjünk, magasztaljunk és áldjunk. Mert ő foganta Egyszülöttedet a Szentlélek által, és szüzességének teljes ragyogásában világra hozta az örök világosságot, a mi Urunkat, Jézus Krisztust. A te fölséged általa dícsérik az angyalok, és imádják az uralkodó szellemek, az égi hatalmak rettegik; a mennyei seregek, az ég erői s a boldog szeráf-kórusok újjongva együtt tisztelik. Add, kérünk, hogy az ő szavukhoz társuljon szózatunk,

és alázatos megvallással mondjuk: Szent vagy, szent vagy...

8 *ÁLDOZÁSI ÉNEK*
Világnak legszentebb Királynéja, Mária, könyörögj Krisztushoz, akit te szültél, imádkozz Urunkhoz, minden ember Megváltójához, hogy adjon nekünk békét és üdvösséget.

9 *ÁLDOZÁS UTÁNI KÖNYÖRGÉS*
Kérünk, Urunk segítse népedet a Boldogságos, mindenkor Szűz Máriának, Nagyasszonyunknak és Pátrónánknak kegyes közbenjárása, hogy mi, akiket jótéteményekkel szüntelenül elhalmozott, minden veszélytől megszabaduljunk, és egyetértők legyünk az ő szeretetében. Krisztus, a mi Urunk által.

SZENT ISTVÁN KIRÁLY MAGYARORSZÁG FŐVÉDŐSZENTJE

1 *KEZDŐÉNEK (Zs. 32, 12)*
Boldog az a nép, amelynek Istene az Úr, amelyet örökségül választott magának.

2 *KÖNYÖRGÉS*
Istenünk, te szent István királyt itt a földön országunk koronájával ékesítetted, és szentjeid közé emelted. Add kérünk, hogy aki a keresztény vallás terjesztője volt hazánkban, legyen Egyházad védelmezője a mennyben. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké.

3 *OLVASMÁNY Mózes ötödik könyvéből (6, 3-9)*

4 *SZENTLECKE Szent Pál apostolnak az efezusiakhoz írt leveléből (6, 10-13, 18)*
Testvérek! Erősödjetek meg az Úrban, az ő mindenható erejéből. Öltsétek föl az Isten fegyverzetét, hogy a sátán cselvetéseinek ellenállhassatok. Nem annyira a vér és a

test ellen kell küzdenünk, hanem a fejedelemségek és hatalmasságok, ennek a sötét világnak kormányzói és az égi magasságoknak gonosz szellemei ellen. Ezért öltsétek föl az Istennek teljes fegyverzetét, hogy a gonosz napon ellenállhassatok, és mindent legyőzve megtarthassátok állásaitokat.

Minden alkalommal imádkozzatok a Lélekben könyörögve és imákat mondva. Legyetek éberek, és imádkozzatok kitartóan az összes szentért és énértem is.

5 *EVANGÉLIUM Szent Máté könyvéből (25, 14-30)*

Egy alkalommal Jézus ezt a példabeszédet mondta tanítványainak: Egy ember, aki idegenbe készült, összehívta szolgáit, s rájuk bízta vagyonát. Az egyiknek öt talentumot adott, a másiknak kettőt, a harmadiknak csak egyet, kinekkinek rátermettsége szerint, aztán útra kelt. Aki öt talentumot kapott, menten elkezdett vele kereskedni, s másik ötöt nyert rajta. Ugyanígy az is, aki kettőt kapott, másik kettőt szerzett. Aki egyet kapott, elment, ásott egy gödröt, és elrejtette urának pénzét. Hosszú idő elteltével megjött a szolgák ura, és számadást tartott. Jött, aki öt talentumot kapott és felmutatta a másik öt talentumot: Uram, öt talentumot adtál, nézd, másik ötöt nyertem rajta. Jól van, te hűséges, derék szolga – mondta neki ura. Minthogy a kevésben hű voltál, sokat bízok rád: menj be urad örömébe. Jött az is, aki két talentumot kapott, s így szólt: Uram, két talentumot adtál, nézd, másik kettőt szereztem. Jól van, te hűséges, derék szolga. Mivel a kevésben hű voltál, sokat bízok rád: menj be urad örömébe. Végül jött az is, aki csak egy talentumot kapott. Ez így beszélt: Uram, tudtam, hogy kemény ember vagy. Aratsz, ahol nem vetettél, és gyűjtesz, ahol nem szórtál. Ezért félelmemben mentem, elástam a földbe talentumodat. Itt van, ami a tiéd. Te mihaszna, lusta szolga! – kiáltott rá ura. Tudtad, hogy ott is aratok, ahol nem vetettem, s ott is gyűjtök, ahol nem szórtam. Oda kellett volna adnod pénze-

met a pénzváltóknak, hogy megjövet kamatostul kaptam volna vissza. Vegyétek el tőle a talentumot, és adjátok oda annak, akinek tíz talentuma van. Mert annak, akinek van, még adnak, hogy bőven legyen neki; akinek meg nincs, attól még amije van is, elveszik. Ezt a mihaszna szolgát pedig vessétek ki a külső sötétségre. Ott sírás és fogcsikorgatás lesz.

6 *FELAJÁNLÓ KÖNYÖRGÉS*

Urunk, tekints kegyesen áldozatunkra, amelyet Fölségednek bemutatunk, és szent István király közbenjárására védj meg minket minden ellenséges cselvetéstől, és add meg nekünk egykor jutalmul az örök életet. Krisztus, a mi...

7 *PREFÁCIÓ Szent István királyról*

Mert bizony méltó és igazságos, illő és üdvös, hogy mindig és mindenütt hálát adjunk néked, mi Urunk, szentséges Atyánk, mindenható örök Isten: Te szent István királyt adtad vezetőnknek az igazság útján, hogy meglássuk az éji homályban a krisztusi hajnal fényét, és egyenes ösvényen járva, örök hazát és otthont leljünk. Ő megtanított, hogy levessük magunkról a régi embert, és kősziklára építsünk országot és életet, hogy minden viharl rendületlenül álljunk, Krisztus a mi Urunk által. És ezért nemzetünk szentjeivel és az üdvözült lelkek egész seregével együtt most és mindörökké hálás szívvel zengjük, és hangos szóval mondjuk:

8 *ÁLDOZÁSI ÉNEK (Zs. 32, 20-21)* Szent vagy...

Várakozással tekint lelkünk az Úrra: ő segítőnk és védőpajzsunk; ezért szívünk benne örvendezik.

9 *ÁLDOZÁS UTÁNI KÖNYÖRGÉS*

Részesültünk az áldozat gyümölcsében. Kérünk, Urunk, védelmezd népedet, melyet szent István király tanítása által a sötétségből az igaz hit világosságára vezettél, és a földi élet után vedd föl kegyesen mennyei országodba. Krisztus, a mi Urunk által.

SZENTMISE A KERESZTÉNYEK EGYSÉGÉÉRT

1 *KEZDŐÉNEK (Zs. 105, 47)*
Gyűjts össze minket, Urunk, a nemzetek közül, hogy dicsőítsük nevedet, és büszkeségünk legyen, hogy téged dicsérünk.

2 *KÖNYÖRGÉS*
Istenünk, aki a sokféle nemzetet eggyéfogtad nevednek megvallásában; add meg nekünk, hogy akarjuk és tegyük, amit parancsolsz, és így a népnek, melyet országodba meghívtál, közös hit formálja szívét, közös buzgóság vezesse tetteit. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké.

3 *OLVASMÁNY Ezékiel próféta könyvéből (36, 24-28)*

4 *SZENTLECKE Szent Pál apostolnak az efezusiakhoz írt leveléből (4, 1-6)*
Testvérek! Kérlek benneteket, én, aki fogoly vagyok az Úrban, hogy éljetek méltón ahhoz a hivatáshoz, amelyet kaptatok, teljes alázatban, szelídségben és türelemben. Viseljétek el egymást szeretettel. Törekedjetek rá, hogy a béke kötelékével fenntartsátok a lelki egységet. Egy a Test és egy a Lélek, mint ahogy hivatástok is egy reményre szól. Egy az Úr, egy a hit, egy a keresztség. Egy az Isten, mindnyájunk Atyja, aki mindennek fölötte áll, mindent áthat és mindenben benne van.

5 *EVANGÉLIUM Szent János könyvéből (17, 20-26)*
Az utolsó vacsorán Jézus szemét az égre emelte, és így imádkozott:
„Szent Atyám! Nemcsak azokért könyörgök, akiket nekem adtál, hanem azokért is, akik szavuk nyomán hisznek majd benned. Legyenek egyek mindnyájan! Amint te, Atyám,

bennem vagy, és én tebenned, úgy legyenek ők is egyek mibennünk, és így elhiggye a világ, hogy te küldtél engem. Én megadtam nekik a dicsőséges (isteni) életet, amit te nekem adtál, hogy általa egyek legyenek (a szeretetben), amint mi egyek vagyunk: én őbennük, te pedig énbennem. Legyenek tökéletesen egyek, és tudja meg így a világ, hogy te küldtél engem, őket pedig szeretetedbe fogadtad ugyan úgy, ahogyan engem szerettél.

Atyám! Azt akarom, hogy ahol én vagyok, ott legyenek velem azok is, akiket nekem adtál! Lássák dicsőségemet, amelyet te adtál nekem, hiszen te már a világ teremtése előtt szerettél engem.

Én igaz Atyám! A világ nem ismert meg téged. Én azonban ismerlek, és így ők is megismerték, hogy te küldtél engem. Megismertettem velük nevedet, és továbbra is megismertetem, hogy bennük legyen a szeretet, amellyel te szeretsz engem és én is bennük legyek."

6 *FELAJÁNLÓ KÖNYÖRGÉS*

Bemutatjuk az áldozatot Krisztus megváltó halálának emlékezetére, és kérve kérünk, kegyelmes Istenünk, hogy a szeretetnek ez a nagy szentsége legyen számunkra az egység jele és a szeretet köteléke. Krisztus, a mi Urunk által.

7 *PREFÁCIÓ (vehető a 2. eucharisztikus imádság előtti, a 127. lapon)*

8 *ÁLDOZÁSI ÉNEK (Kol. 3, 14-15)*

Mindenekelőtt szeretet lakjék bennetek, mert ez a tökéletesség köteléke, és a szívetekben uralkodjék Krisztus békéje, hiszen abból ered a meghívástok is az egy test közösségébe.

9 *ÁLDOZÁS UTÁNI KÖNYÖRGÉS*

Öntsd belénk, Urunk, szereteted Lelkét, hogy ennek az áldozatnak kegyelme közös odaadásban egyesítsen minden benned hívőt. Krisztus, ami Urunk által.

ÉNEKEK

MISEÉNEKEK

220. Áldozattal járul hozzád, ó nagy Isten, hív néped, – Hogy végtelen jóságodért hálát adjon tenéked. – A gyermeki hű szíveknek áldozatját nem veted meg, – Szálljon arra országodból isteni szent tetszésed.

2. Dicsőítésre: Dicsőség a magasságban a fölséges Istennek, – Békesség itt lenn a jámbor, jószándékú embernek, – Add, hogy mindig élő hittel, hív reménnyel, szeretettel – Mondjunk méltó dicséretet, ó Atyánk, szent nevednek.

4. Felajánlásra: Az oltáron megújul most a kereszt áldozata, – Mint azt vérrel bűneinkért Megváltónk bemutatta. – Ámbár itten nincs vérontás, de megvan az Istenáldás, – Bőven árad ránk a váltság, vérének szent harmata.

6. Szent, szentre: Az angyalok seregével zengjük: Szent az Úristen! – A tiszta szív örömével mondjuk: Szent az Úristen! – Zengje velünk az ég és föld, melyet dicső neve bétölt: – Szent az Isten, szent az Isten, örökké szent az Isten! (TB)

229. Kezdődik az ének az Úr Fölségének. Kezdődik a szent áldozat. – Alázatos hittel imánk Hozzád sír fel. Ó Atyánk, kegyesen fogadd. – Bűnbánó szívvel koldulunk: könyörülj népeden, Urunk, – Érte halt halált szent Fiad.

2. Dicsőítésre: Isteni szent Fölség, hála és dicsőség Tégedet illet egyedül, – Trónod zsámolyára száll szívünk imája égbe, hol szent Fölséged ül, – A szívünk Tehozzád eped. Köszönjük, hogy szent Gyermeked – Küldted el békekövetül.

6. Felajánlásra: Mi is a szívünket, bűnkat, örömünket áldozzuk, ó Atyánk, neked. – Kezed áld, vagy büntet, – egész életünket adtad, hát el is veheted. – Jézusért bízva szenvedünk, Jézusé legyen életünk, – Ki értünk fölfeszíttetett.

7. Szent, szentre: Szent vagy, Uram, szent, szent: zengik a mennyben fent ujjongó szentek, angyalok, – Szent vagy, Uram, szent, szent: bűnös földön itt lent visszhangnak szállnak sóhajok, – A kereszt áldja szent neved, övele hódolnak Neked – Emberi s angyali karok. (MM)

230. Szeretettel jönnek hozzád, Atyánk hívő gyermekid, – Meghálálni kegyelmednek nagy jótéteményeit, – Az oltár szent zsámolyához buzgó szívünk imádást hoz, – Áldozatul hozza néked legtisztább érzelmeit.

2. Dicsőítésre: Szálljon égbe örömhangja a dícsérő éneknek, – Zengje velünk az ég és föld: Dicsőség az Istennek! – Legyen áldás az Atyának, ő egyszülött szent Fiának, – Legyen áldás és dícséret együtt a Szentléleknek!

4. Felajánlásra: Szeretetnek szent emléke ez az örök áldozat, – Mit most szolgád az oltáron, Uram, neked bemutat, – Add, hogy kik most buzgón áldunk, érted áldozattá váljunk, – Szeretetben élve s halva lássuk egykor arcodat.

5. Szent, szentre: Az angyalok énekével egyesüljön énekünk, – Zengvén a szív örömével: szent vagy édes Istenünk! – Szereteted bizonysága az ég és föld alkotmánya, – Szent vagy! ég, föld ezt kiáltsa, szent vagy, édes Istenünk! (TB)

232. Zeng a harang hívó szóval e szép ünnep reggelén, – Összegyűltünk oltárodnál, kél szívünkben új remény, – Földi bajban, gyötrelemben tűnik, múlik életünk: – Áldozatod erejében új életre ébredünk.

2. Dicsőítésre: Dicsőség a magasságban, élő Krisztus, teneked, – Szent halálod dicsősége megnyitá a mennyeket, – Békességünk csak tebenned van a földön minekünk, – Bízva lépünk nyomaidba, tudjuk: hozzád érkezünk.

5. Felajánlásra: Mit adhatok, szegény bűnös? Szívemből csak bűn fakad. – Te vagy értünk, Üdvözítőnk, a szeplőtlen áldozat, – A halandó mindig újra megtetézi vétkeit, – Nem ajánlhat elégtételt, hogyha Jézus nem segít.

7. *Szent, szentre:* Hódolattal dicsőítnek az angyali seregek, – Imádattal leborulnak a bűnbánó emberek, – Szent vagy, szent vagy, szent vagy, Jézus, örök élet királya! – Boldog, aki dicsőséged hívő szívvel imádja. (HL)

ÁLDOZÁSI ÉNEKEK

112. Ez nagy szentség valóban, – Ezt imádjuk legjobban, – Melyet Jézus nekünk hagyott – Testamentomban.

2. Jelen van itt test és vér, – Minden kinccsel ez felér – Ha elhagyjuk vétkeinket – Minden jót ígér.

3. Állj mellettünk nagy Isten, – Titkos kenyér színében, – Légy irgalmas és meghallgass – Minden ínségben. (Szm)

118. Krisztus teste és szent vére, angyaloknak étele, – Elevenen van itt jelen a kenyér- és borszínben, – Boruljunk le és rettegve imádjuk e Fölséget, – Az Oltáriszentséget.

2. Bár e csodát, hitünk titkát, elménk fel nem foghatja; – De biztosít az igaz hit, melyre Jézus taníta. – Boruljunk le stb.

3. A keresztfán haldokolván rejlett csak az istenség; – Itt elrejtve és elfedve istenség és emberség. – Boruljunk le stb. (SJ)

122. Most az Úr Krisztusnak drágalátos teste, – Itt felemeltetett szentséges szent vére, – A kenyér s bor színe alatt ez a titkos nagy áldozat; – Jézust magasztaljuk, – Szent, szent, szent! kiáltjuk.

2. Imádunk Tégedet, ó drága nagy Szentség, – Melyben elrejtve van istenség s emberség, – A kenyér s bor színe alatt ez a titkos nagy áldozat; – Jézust magasztaljuk, – Szent, szent, szent! kiáltjuk.

3. Kérünk, ó Jézusunk, add, hogy hozzád térjünk, – Szent tested- s véredben méltóképp résztvegyünk; – Igy hisszük, hogy majd menny-égben, mint most kenyér s bor színében, – Nevedet áldhatjuk, – Szent, szent, szent! kiáltjuk.

123. Most lett a kenyér Krisztus testévé, – Most vált a színbor Jézus vérévé; – Test már a kenyér, a bor igaz vér, – Hiszem ezt, ámbár elmémbe nem fér.

2. Itt az istenség az emberséggel – Im megegyezett nagy szövetséggel; – Ebben reménylek, amíg csak élek, – Ebben erősíts, Jézusom, kérlek.

3. Itt a test és vér felmutattatott, – Mely a keresztfán értünk ontatott; – Ó nagy szeretet, érted mennyit tett! – Valld meg hát bűnös mért nem szereted. (Csk)

134. Üdvözlégy, Krisztusnak drága szent teste, – Áldott légy, Jézusnak piros szent vére, – Ó mily áldott vagy, Oltáriszentség! – Angyali drága vendégség!

2. Üdvözlégy, nagy Szentség, élet adója, – Mi bűnös lelkünknek megorvoslója, – Ó mily áldott stb.

3. Üdvözlégy, nagy Szentség, világ váltsága! – Emberi nemzetnek fő boldogsága. – Ó mily áldott stb.

136. Üdvözlégy Oltáriszentség! – Csodálatos szent istenség! – Téged szívből mind imádunk, – Oltárodnak trónján áldunk. – Üdvözlégy szent Szakramentom! – Százezerszer, meg ezerszer, én Jézusom!

2. Ha szenteknek nagy szívével, – Angyaloknak lángnyelvével – Köszönthetne minden lélek, – Méltón úgy sem dicsérnének. – Üdvözlégy szent Szakramentom! stb.

3. Öntsd szívembe olajodat, – Égesd benne világodat; – Nagy Szentség! ó térj be hozzám, – Mert szívem csak Téged kíván. – Üdvözlégy szent Szakramentom! stb.

4. Életünknek végóráján, – Hogy ne ejtsen meg a Sátán, – Te légy erős én gyámolóm, – Mert csak nálad az oltalom – Üdvözlégy szent Szakramentom! stb. (Bz)

142. Zálogát adtad, ó Jézus, örök szeretetednek – Rendelvén e nagy Szentséget és adván tieidnek, – Hogy teveled egyesüljünk s téged viszont szeressünk, – Örök hála és imádás légyen azért nevednek.

2. Irgalmadban nem vizsgáltad a mi gyarlóságunkat – És ellened elkövetett sok hálátlanságunkat, – Megmenteni így akartál, azért értünk meghaltál, – Eltörölvén a keresztfán régi adósságunkat. (TB)

155. Jézus Szíve, legtisztább szív, kegyelem oltára, – Boldog, aki tehozzád hív, s szívét hozzád tárja. – Vércseppjeid a világnak bűneit lemosták, – Rólam is a gyarlóságnak tisztítsad le foltját.

2. Jézus Szíve, szelídségnek titkos iskolája, – A mennyei dicsőségnek legszebb koronája, – Szívemet tedd szent szívedhez hasonlóvá, kérlek, – Szívemet fűzd a tiédhez, jóvá, szelíddé tedd.

3. Jézus Szíve, add, hogy mindig szeresselek jobban: – Ha ér bőség, ha ér ínség, jó és rossz napokban. – Légy te szent Szív, én istápom, légy te menedékem, – A sötétben napvilágom, kincsem, dicsőségem. (Ky)

MÁRIA–ÉNEKEK

(A 174. sz. miseének)

174. Boldogasszony, édes, – Hozzád esd ma néped: – Veszni indult lelkét, – Hogy te mentenéd meg, – Édes Szűzanyánk!

2. Dicsőítésre: Dícséretét zengjék – Egyszülött Fiadnak, – Kik az égben laknak – S kik a földön élnek, – Édes Szűzanyának!

5. Felajánlásra: Fölajánljuk Néked – Szenvedéseinket: – Végy szívedbe minket – S mutass meg az Úrnak, – Édes Szűzanyánk!

6. Szent, szentre: Szent az Isten, szent, szent! – Égiek kiáltják, – Földiek így áldják – Szent Fiad hatalmát, – Édes Szűzanyánk! (PK)

189. Nyújtsd ki mennyből, ó szent Anyánk, kezedet, – Meg ne útáld inségében hívedet. – Mária, Mária, Mária, Szűzanya!

2. Oltalomhely Isten után csak te vagy, – Szólj mellettem, mert Istennél szavad nagy, – Mária, stb.

3. Vétkeimnek rútságáért meg ne vess, – Szent Fiadnak országába bevezess – Mária, stb. (KM)

195. Te vagy földi életünk vezércsillaga, – Édes reménységünk, kegyes Szűzanya, – Téged rendelt jó anyánknak az Isten Fia, – Azért áldunk örvendezve, ó Szűz Mária!

2. Te hajnalcsillag vagy éltünk hajnalán, – Hogy kövessünk annak egész folyamán, – Téged rendelt stb.

3. Te reménycsillag vagy éltünk tengerén, – Átragyogsz minden bú és baj fellegén, – Téged rendelt stb.

284. Boldogasszony Anyánk, régi nagy Pátrónánk! – Nagy ínségben levén, így szólít meg hazánk: – Magyarországról, édes hazánkról, – Ne felejtkezzél el szegény magyarokról!

2. Ó Atyaistennek kedves szép leánya, – Krisztus Jézus Anyja, Szentlélek mátkája! – Magyarországról stb.

3. Nyisd fel az egeket sok kiáltásunkra, – Anyai palástod fordítsd oltalmunkra, – Magyarországról stb. (DÉ)

287. Angyaloknak királynéja, tiszta Szűz! – Kérjed a Te szent Fiadat érettünk, – Ékes virágszál, hozzád esdeklünk, – Szép szűz Mária, könyörögj éretünk!

4. Apostolok királynéja, tiszta Szűz! stb.

5. Vértanúknak királynéja, tiszta Szűz! stb.

6. Hitvallóknak királynéja, tiszta Szűz! stb.

11. Magyarország Nagyasszonya, tiszta Szűz stb. (LM)

MAGYAR SZENTEK

293. Isten, hazánkért térdelünk Elődbe. – Rút bűneinket jóságoddal född be. – Szent magyaroknak tiszta lelkét nézzed. – Érdemét idézzed.

2. István királynak szíve gazdagságát, – Szent Imre herceg kemény tisztaságát, – László királynak vitéz lovagságát, – Ó ha csak ezt látnád!

3. Szent Erzsébetből hős szeretet árad, – Margit imái vezekelve

szállnak, – Minket hiába, Uram ne sirasson – Áldott Boldogasszony.

4. Ránk bűnösökre minden verés ráfér, – De könyörögnek ők tépett hazánkért. – Hadd legyünk mink is tiszták, hősök, szentek: – Hazánkat így mentsd meg! (MM)

294. Ah, hol vagy, magyarok tündöklő csillaga, – Ki voltál valaha országunk istápja? – Hol vagy, István király? téged magyar kíván, – Gyászos öltözetben teelőtted sírván.

2. Rólad emlékezvén, csordulnak könnyei, – Búval harmatoznak szomorú mezei. – Lankadnak szüntelen vitézlő karjai, – Nem szűnnek iszonyú sírástól szemei.

3. Virágos kert vala híres Pannónia, – Mely kertet öntöze híven Szűz Mária, – Katolikus hitnek bő volt szép virága! – Be megsötétedett örvendetes napja.

4. Előtted könyörgünk, bús magyar fiaid, – Hozzád fohászkodunk, árva maradékid, – Tekints, István király, szomorú hazádra, – Fordítsd szemeidet régi országodra.

5. Reménységünk vagyon benned s Máriában, – Mint magyar hazánknak hű királynéjában, – Még éltedben minket néki ajánlottál, – És szent koronáddal együtt föláldoztál. (Bz)

ELBOCSÁJTÁSRA

150. Uram Jézus! légy velünk, mi egyetlen örömünk! – Nálad nélkül keserűség itt a földön életünk, – Ó egyetlen örömünk, Uram Jézus, légy velünk.

2. Uram Jézus! tégedet szívünk, lelkünk úgy eped, – Mert kívüled nem találhat sehol biztos nyughelyet. – Boldog mással nem lehet, Uram Jézus, csak veled.

5. Uram Jézus! el ne hagyj, ki lelkünknek üdve vagy, – Legfőképp a végső harcon végig velünk megmaradj, – Te, ki lelkünk üdve vagy, Uram Jézus, el ne hagyj! (TB)

275. Hol szent Péter sírba téve és Rómának dobog szíve, – Ezrek ajkán, ezer nyelven hő ima zeng édesdeden: – Tartsd meg, Isten, szent atyánkat Krisztusnak helytartóját! (GyA)

280. Győzelemről énekeljen – Napkelet és napnyugat, – Millió szív összecsengjen, – Magasztalja az Urat! – Krisztus újra földre szállott, – Vándorlásunk társa lett; – Mert szerette a világot, – Kenyérszínbe rejtezett, – Krisztus, kenyér s bor színében, – Úr s király a föld felett: – Forrassz eggyé békességben – Minden népet s nemzetet!

4. István király árva népe, – Te is hajtsd meg homlokod, – Borulj térdre, szórd elébe – Minden gondod, bánatod! – A kereszt volt ezer éven – Reménységed oszlopa: – Most is Krisztus jele légyen – Jobb jövődnek záloga: – Krisztus, kenyér stb. (K-B)

Magyar Himnusz.

ALKALMI ÉNEKEK

129. Szent vagy, Uram, szent vagy, – Minden fölött szent vagy – Jézus kenyér színében, – Az Oltáriszentségben.

2. Térdet, fejet hajtok, – Néked áldást mondok, – Hiszem, itt vagy valóban – E nagy Szakramentomban.

3. Tebenned remélek – Szívemből szeretlek. – Készebb vagyok meghalni, – Mint téged megbántani. (Szm)

207. Mennyországnak Királynéja, – Irgalmasságnak szent anyja, Élet, édesség, reménység, – Üdvözlégy, szép Szűz Mária.

2. Évának árva fiai, Számkivetett maradéki, – Siralminak örökösi, – Sok nyavalyáknak hajléki.

3. E siralomnak völgyében, – Kik nyavalygunk nagy ínségben, – Hozzád sóhajtunk mennyégbe, – Hol vagy örök dicsőségben.

4. Azért szószólónk, szemedet, – Fordítsd hozzánk kegyelmedet, – És a te bűnös népedet – Oltalmazzad híveidet.

5. Ó édes Szűz, irgalmadat, – Mutasd meg kegyes voltodat, – Holtunk után szent Fiadat – Mutasd meg boldogságodat.

259. Jöjj, Szentlélek Úristen, – Áraszd reánk teljesen – Mennyből fényességedet, – Mennyből fényességedet, – Jöjj el, jöjj el, jöjj el, jöjj el, – Jöjj, Szentlélek Úristen!

2. Jöjj el, árvák gyámola, – Jöjj el, szívünk orvosa, – Oszd ki égi kincsedet, Oszd ki égi kincsedet, – Jöjj el, stb.

3. Jöjj el, lelki vigaszunk, – Testi, lelki támaszunk, – Érezzük bőségedet, – Érezzük bőségedet, – Jöjj el, stb. (Kd)

276. A. Téged, Isten, dícsérünk, – Téged Úrnak ismérünk.
Téged, örök Atyaisten, – Mind egész föld áld és tisztel.
Téged minden szép angyalok, – Kerubok és szeráfkarok.
Egek és minden hatalmak – Szüntelenül magasztalnak.
Szent vagy, szent vagy. – Erősséges szent Isten vagy!
Nagyságoddal telve ég, föld, – Dicsőséged mindent bétölt.
Téged dícsér, egek Ura. – Apostolok boldog kara.
Dícséretes nagy próféták – Súlyos ajka hirdet és áld.
Jeles mártírseregek – Magasztalnak Tégedet.
Vall Tégedet világszerte – Szentegyházad ezerszerte,
Ó, Atyánk, Téged – S mérhetetlen nagy fölséged,
S azt, ki hozzánk tőled jött le, – Atya igaz Egyszülöttje,
És áldjuk Veled – Vigasztaló Szentlelkedet.
Krisztus, Isten Egyszülöttje, – Király vagy Te mindörökre.
Mentésünkre közénk szálltál, – Szűzi méhet nem utáltál.
Halál mérgét megtiportad, – Mennyországot megnyitottad.
Isten jobbján ülsz most széket, – Atyádéval egy fölséged,
Onnan leszel eljövendő, – Mindeneket ítélendő.
Téged azért, Uram, kérünk – Mi megváltónk, maradj vélünk.
Szentjeidhez végy fel égbe, – Az örökös dicsőségbe.
Szabadíts meg, Uram, néped, – Áldd meg a Te örökséged.
Te kormányozd, Te vígasztald – Mindörökké felmagasztald.
Mindennap dícsérünk Téged, – Szent nevedet áldja néped.
Bűntől e nap őrizz minket, – És bocsásd meg vétkeinket.
Irgalmazz Uram, irgalmazz, – Hiveidhez légy irgalmas,
Kegyes szemed legyen rajtunk, – Tebenned van bizodalmunk.
Te vagy, Uram, én reményem. – Ne hagyj soha szégyent érnem!

IMÁDSÁGOK AZ EGYHÁZ ŐSI KINCSTÁRÁBÓL

Az Úr imája

Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben, szenteltessék meg a te neved: jöjjön el a te országod: legyen meg a te akaratod, miképpen mennyben, azonképpen itt a földön is; mindennapi kenyerünket add meg nékünk ma; és bocsásd meg a mi vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek; ne vígy minket a kísértésbe, de szabadíts meg a gonosztól. Ámen.

Más keresztény testvéreinkkel együtt imádkozva, mi is hozzáfűzhetjük:

Mert tiéd az ország, a hatalom és a dicsőség mindörökkön örökké. Ámen.

Az angyali üdvözlet

Üdvözlégy Mária! malaszttal teljes, az Úr van teveled, áldott vagy te az asszonyok között, és áldott a te méhednek gyümölcse, Jézus.

Asszonyunk Szűz Mária, Istennek szent Anyja! Imádkozzál érettünk, bűnösökért, most és halálunk óráján. Ámen.

A Szentháromság dicsőítése

Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek, miképpen kezdetben vala, most és mindörökké. Ámen.

Az apostoli hitvallás

Hiszek az Istenben, mindenható Atyánkban, mennynek és földnek teremtőjében; és Fiában, Jézus Krisztusban, a mi Urunkban, ki fogant a Szentlélektől, született Szűz Máriától, akit Poncius Pilátus alatt megkínoztak, meghalt és eltemették. Alászállt a poklokra, harmadnapon halottaiból föltámadt, fölment a mennybe, ül a mindenható Atya-Istennek jobbján, onnan jön majd ítélni élőket és holtakat. Hiszek a Szentlélekben, egy katolikus keresztény anyaszentegyházat, szenteknek egyességét, bűneink bocsánatát, testnek föltámadását és az örök életet. Ámen.

Az Úr angyala...

Az Úr angyala köszönté Szűz Máriát, és ő méhébe fogadá Szentlélektől Szent Fiát. Üdvözlégy, Mária...

Ime az Úr szolgáló leánya, legyen nekem a te ígéd szerint. Üdvözlégy, Mária...

És az Ige lőn, és mi köztünk lakozék. Üdvözlégy, Mária...

Imádkozzál érettünk, Istennek szent Anyja, hogy méltók lehessünk Krisztus igéreteire!

Könyörögjünk! Kérünk téged, Úristen, öntsd lelkünkbe szent

malasztodat, hogy mi, akik az angyali üzenet által szent Fiadnak, Jézus Krisztusnak megtestesülését megismertük, kínszenvedése és keresztje által a feltámadás dicsőségébe juthassunk a mi Urunk, Jézus Krisztus által. Ámen.

Reggeli imák

A reggeli ima lényege: hálát adunk, hogy Isten megőrzött az éjjel, – imádjuk Istent, – felajánljuk napunkat jószándékunkat, – s ehhez Isten segítségét kérjük.

Ó, Istenem, ezen az éjszakán oly atyailag őrködtél felettem. Dicsérlek és áldlak ezért és hálát adok Neked jóságodért. Védj meg e napon is a bűntől, a haláltól és a súlyos csapástól, és áldd meg, szeretett Atyám, amit gondolok, beszélek vagy teszek. Isten szent angyala, kérlek, védelmezz! Mária, imádkozz értem Isten trónja előtt Jézusnál, Fiadnál, akié minden magasztalás most és mindörökké. (A Katolikus Katekizmusból)

Az én lelkem tehozzád fohászkodik, én Istenem és az én szívem felébredvén minden erejével téged szomjúhoz és tehozzád kívánkozik. Szálljon reám a te irgalmasságod mint a reggeli harmat, mely a földet megnedvesíti.

Mindenható Atyaisten, ki kezdetben a világosságot teremtetted, világosítsad szemeimet, hogy a bűnnek sötétségébe ne essem.

Megváltó Fiúisten, fényességből származott fényesség, és a sötétségben tündöklő világosság, űzd ki belőlem a tudatlanságnak homályát.

Szentlélek Isten, fényeskedő és emésztő tűz, gerjeszd fel szívemben a te szerelmednek tüzét; őrizz meg engem. Uram, a te jelenléteddel minden veszedelemtől és hirtelen haláltól. Gerjeszd fel bennem a te szerelmedet, hogy e mai napon kedvesen szolgálhassak néked. A mi Urunk Jézus Krisztus által. Ámen (Pázmány)

Esti imák

Az esti ima lényege: hálaadás az elmúlt napért – lelkiismeretvizsgálat – bánat, ha bűnt követtünk el, – imádjuk Istent és az éjszakára kezébe ajánljuk önmagunkat, szeretteinket.

Mielőtt nyugovóra térnék, Hozzád emelem szívemet, Istenem és köszönetet mondok mindazért az adományért, amit ma kaptam Tőled. Ha Neked nem tetszőt tettem ma, kérlek, bo-

csásd meg. Akkor boldogan zárom le szemem, angyal véd álmomban. Mária, leginkább szeretett anyám, engedd, hogy neked ajánljam életem. Kereszted, ó Jézus, őrizzen meg kegyesen minden rossztól. Szent sebedbe zárj be engem, akkor nyugodtan és tisztán alszom. Ámen. (A Katolikus Katekizmusból)

Hálát adok neked, mennyei Atyám, az én uram, Jézus Krisztus, szent Fiad által, hogy kegyelmesen megvédelmeztél engem e napon. Kérlek, bocsásd meg minden bűnömet és tarts védelmedben ezen az éjszakán. Mert rádbízom testemet és lelkemet és mindazt, amit örökkévaló felséged nekem adott. Szent angyalod legyen velem, hogy a gonosz ellenség erőt ne vehessen rajtam. Mivelje ezt az Atyaisten, a Fiú és a Szentlélek. Ámen.

Miatyánk, Üdvözlégy.

Add meg, Uram, minden megholtaknak az örök nyugalmat és az örök világosság fényeskedjék nekik. Engedd Uram, hogy nyugodjanak békében. Ámen. (Canisi Szent Péter)

Rövid asztali áldás

Étkezés előtt: Édes Jézus, légy vendégünk, áldd meg amit adtál nékünk. Ámen.

Étkezés után: Aki ételt, italt adott, annak neve legyen áldott.

Hosszabb asztali áldás

Étkezés előtt. — Mindenek szemei tebenned bíznak, Úristen, és Te adsz nekik ételt alkalmas időben. Megnyitod kezedet, és betöltesz minden élő lényt áldásoddal. Dicsőség az Atyának stb.

Áldj meg minket, Úristen, és ez ajándékokat, melyeket a Te bőkezűségedből akarunk magunkhoz venni, a mi Urunk Jézus Krisztus által. A mennyei asztal részesévé tégyen minket az örök dicsőség királya. Ámen.

Étkezés után. — Dícsérjétek az Urat, minden népek, — Minden nemzetek, dícsérjétek! — Mert erős miközöttünk az ő irgalmassága, — Örökkévaló az ő igazsága, — Dicsőség az Atyának stb.

Hálát adunk neked, mindenható Isten, minden jótéteményeidért. Ki élsz és uralkodol mindörökkön örökké. Ámen.

Adj, Uram, kegyelmesen minden jótevőnknek a Te szent nevedért örök boldogságot. Ámen.

És a megholt hívek lelkei Isten irgalmasságából nyugodjanak békességben. Ámen.

Fohászok, röpimák

Ha Istennel élünk, nem elégszünk meg a reggeli köszöntéssel és esti elbúcsúzással, hanem napközben is, egy-egy fohásszal, kapcsolatba lépünk Istennel. Különösen alkalmasak erre azok a percek, amikor kénytelenek vagyunk várni, szünetet tartani, amikor munkába kezdünk, amikor öröm vagy bánat ér. Például:

Uram, a Te nevedben kezdem el!

Isten dicsőségére!

Jézusom, irgalom!

Jézus szentséges Szíve, bízom benned!

Jézus Szentséges Szíve, jöjjön el a Te országod!

Én Istenem, én mindenem!

Szentlélek Úristen, világosíts meg engem!

Szentlélek Úristen, gyullaszd fel bennem a szeretet tüzét!

Ha siker ért:

Hála Istennek!

Ne nekünk, Uram, ne nekünk, hanem a Te nevednek adj dicsőséget!

Nehézségek közepette:

Atyám, kezedbe ajánlom lelkemet!

Jézus szentséges Szíve, légy az én menedékem!

Ha gyász ért:

Az Úr adta, az Úr elvette, legyen áldott az Ő szent neve!

Adj Uram örök nyugodalmat neki(k)!

Sokszor:

Édes Jézus Neked élek, — Édes Jézus, Neked halok,
Életemben, halálomban, — Édes Jézus, Tiéd vagyok!

ÖNMAGUNK FELAJÁNLÁSA

Uram Jézus, megtestesült Ige, hiszem, hogy Isten vagy: „igaz Isten az igaz Istentől". Nem látom istenségedet, de hiszem, mert Atyád mondotta: „Ez az én szeretett Fiam". És mivel hiszem, egészen rendelkezésedre akarom bocsátani magamat: testemet, lelkemet, ítéletemet, akaratomat, szívemet, érzelmeimet, képzeletemet, minden erőmet. Azt akarom, hogy megvalósuljon bennem zsoltárosod szava: „Lába alá vetettél mindeneket". Azt akarom, hogy Te légy a fejem, evangéliumod legyen a világosságom, akaratod a vezérem. Gondolataim a Te gondolataid legyenek, hiszen Te vagy a tévedhetetlen igazság! Minden cselekedetem tebenned valósuljon, hiszen Te vagy az egyetlen út, mely az Atyához vezet! Nem keresem örömemet akaratodon kívül, hiszen Te vagy az élet forrása! Végy egészen birtokodba, Szentlelked által, Atyád dicsőségére! Ámen. (Marmion apát imája)

Fogadd el Uram egész szabadságomat. Fogadd emlékezőtehetségemet, értelmemet és egész akaratomat. Amim van és amivel rendelkezem, mind Te adtad nekem. Mindezt visszaadom neked egészen és mindenestül átadom szent akaratodnak, hogy rendelkezzél vele. Csak a Hozzád való szeretetet és kegyelmet add nekem, és én eléggé gazdag leszek és nem kívánok többé semmi egyebet. Ámen. (Loyolai Szent Ignác)

Krisztus lelke, szentelj meg engem.
Krisztus teste, üdvözíts engem.
Krisztus vére, ihless meg engem.
Krisztus oldalából folyó víz, tisztíts meg engem.
Krisztus szenvedése, erősíts engem.
Ó, édes Jézus, hallgass meg engem.
Szent sebeidbe rejts el engem.
Ne engedd, hogy elszakadjak tőled.
A gonosz ellenségtől oltalmazz engem.
Halálom óráján hívj el engem.
És juttass el magadhoz engem,
Hogy szentjeiddel dícsérjelek téged
Mindörökkön örökké. Ámen. (Loyolai Szent Ignác)

Imádás

Szeretlek Uram, erősségem, gyámolítóm, menedékem, szabadítóm! Szeretlek Istenem és segedelmem! Szeretni akarlak hálából mindazokért amiket értem tettél. Szeretlek a magam módja szerint; igaz, hogy sokkal kevésbé, mint érdemelnéd, de mégis teljes erőmből; s ha nem szeretlek annyira mint óhajtanám ennek egyedül tehetetlenségem az oka.

Te kegyelmed által fokozhatod lelkem képességeit, de még akkor sem szeretlek soha eléggé, Ó Uram, te látod gyöngeségemet, és könyvedben följegyzed azokat, kik mindent megtesznek, ami tőlük telik, habár gyarlóságuk miatt nem is tehetnek annyit, amennyit kellene. (Szent Bernát imádsága)

Mennyei Atyám, Te teremtettél, mikor még nem voltam. Te Fiad által megváltottál, mikor veszve voltam, Te Szentlelked által vezetsz és kormányozol gyermekségem óta az örök boldogság hazája felé. Minő szeretettel viszonozzam szeretetedet? Adj nekem, legkegyesebb Atyám, oly szeretetet, mellyel méltón viszonozhassam a tiédet. Adj nekem igaz szeretetet, hogy tebenned szeressem, amit szeretni kell.

Add, hogy lelkemből örvendezzek végtelen tökéletességeden, méltóságodon, bölcseségeden, jóságodon és mindenek felett való örök boldogságodon, amelyből minden teremtményednek tökéletessége fakad, él és fejlődik. Örvendezzek szent nevednek örökkévaló dicsőségén. Kívánja az én lelkem, hogy ezt a te dicsőségedet szüntelen növelhesse magában és másokban.

Foglald el, én Istenem, egész szívemet, amely mindenképpen a tiéd, hogy csak tégedet szeresselek és minden mást teérted. Add meg, ó én Istenem, hogy mindenben a Te tetszésedet óhajtsam és keressem, csak érette szeressek mindent és hozzászabjam egész életem módját, hozzá minden egyes cselekedetemet.

Szeresselek téged is. Uram Jézus Krisztus oly lélekkel aminővel tartozom. Nemcsak énmagamért, mivelhogy oltalmazóm és üdvösségem, igazságom, bölcseségem, erősségem, boldogságom és mindennemű javam vagy, hanem inkább temagadért szeresselek, mivel minden jónak Te szerzője vagy, mivel előbb szerettél

engem, mivel a legfőbb és minden szeretetreméltó jóság vagy. Szeresselek téged is, kegyes Szentlélek, úgy amint szeretnem kell. Gyarapítsd bennem a belátás fényét, hogy felismerjem és teljesítsem akaratodat, hogy tégedet sajátmagad szerint szeresselek és úgy óhajtsam énmagam javát és hazámnak javát, amint teneked tetszik; hogy egy lélekké váljak veled, hogy akaratomnak teljes átalakulása által tebenned újjá legyek, énmagamból teljességgel kivetkőzzem és teljes lelkemmel tehozzád alakuljak, hozzád, aki legfőbb és tökéletes jóság vagy és egyesegyedül méltó a szeretetre mindörökkön örökké. Ámen.

(Officium Rákócziánum)

SZENTSÉGLÁTOGATÁSRA – LELKI ÁLDOZÁSRA

Uram, Jézusom! Itt vagy az oltáron; valóban itt vagy! Szemem nem lát, fülem nem hall Téged, eszem föl nem fogja, miképpen vagy itt jelen. De itt vagy, mert magad mondod: Ez az én testem! – A Te isteni szavadra hiszem és vallom, hogy valóban itt vagy. Lelkemből óhajtanám, hogy az én szívem hajlékába is betérj. De íme, bűnös vagyok... – és nem vagyok méltó szent tested vételére. Bánom, Uram, bűneimet, és nem akarom többé elkövetni őket. Bocsáss meg hát kegyesen. Jöjj lelkembe és szenteld meg isteni kegyelmeddel! (Szuszai)

*

Rejtező Istenség, hittel áldalak, – Ki elrejtezél itt bor s kenyér alatt. – Szívem teelőtted megalázkodik. – Mert ha téged szemlél, megfogyatkozik.

Szám, kezem, látásom benned fennakad, – Bizton hitem mégis hallásból fakad. – Hiszem mind, amit szól Istennek Fia, – Nincs igazabb, mint az Igazság szava.

Rejté a keresztfa istenségedet, – Itt az emberség is elrejtezkedett. – Mind a kettőt vallván és hittel hívén, – Mit a jobb lator kért, azért esdek én.

Sebeid Tamással nem szemlélhetem, – Te vagy mégis, vallom, Uram, Istenem. – Add, hogy egyre jobban higgyek teneked, – Tebenned reméljek és szeresselek.

Uram halálának szent emlékjele, – Életadó zálog, élet kenyere

– Hogy belőled éljen, késztesd lelkemet; – Soha ne feledje édességedet.

Kegyes pelikánunk, égi szeretet – Véredben, tisztátlant, moss meg engemet, – Egy cseppje elég, ha a mérlegbe hull, – Az egész világnak bűnváltságául.

Most csak fátylas arcod látom, Jézusom; – Kérlek Uram, add meg, mire szomjazom: – Boldogan láthassam egykor színedet – És dicsőségedben dícsérhesselek. Ámen.

(Aquinói Szent Tamás himnusza)

Ima az Egyházért

Istenem, híveid irgalmas atyja, emlékezz meg szent Fiad Anyaszentegyházáról, melyet saját vérével szerzett, magasztald és gyarapítsd híveid sokaságával. Tekints kegyesen Anyaszentegyházadra, egyesíts benne minden népet, hogy megismerjenek és imádjanak Téged, igaz Istent és Jézus Krisztust, a te küldöttedet, a Szentlélekkel egyetemben. Ámen.

Ima a pápáért

Istenünk, te Péter apostol utódainak sorában *Pált* kiválasztottad arra, hogy egész nyájadnak pásztora legyen. Tekints néped könyörgésére és add meg, hogy aki Krisztus helytartója lett a földön, erősítse meg testvéreit. Legyen közösségben vele az egész Egyház, az egység, a szeretet, meg a béke kötelékében, míg benned lelkek Pásztora, mindenki el nem jut az igazsághoz és az örök életre.

Ima a hazáért

Mindenható, örök Isten! kérlek, őrizd meg kedves magyar hazánkat minden külső és belső veszedelemtől, és a boldogságos, mindenkoron szeplőtelen Szűz Máriának, Magyarország Nagyasszonyának, Szent Péter és Pál apostoloknak, Szent István első apostoli királyunknak és minden szenteidnek könyörgése által adj magyar népednek *egyességet és békességet;* távolíts el tőlünk minden háborúságot és tévelygést, hogy Anyaszentegyházadnak hite szerint neked mindvégiglen bátorságos szabadsággal szolgáljon. A mi Urunk Jézus Krisztus által. Ámen.

Mindennapi imák a Boldogságos Szűzhöz

Oltalmad alá...

Oltalmad alá menekülünk, Istennek szent anyja meg ne vesd szükségünk idején könyörgéseinket, hanem szabadíts meg minden veszedelemtől mindenkor, dicsőséges és áldott Szűz. (Asszonyunk, közbenjárónk és szószólónk, engeszteld meg nekünk fiadat, ajánl minket fiadnak, mutass be minket fiadnak!) Ámen.

Emlékezzél meg...

Emlékezzél meg, kegyes Szűz Mária: sohasem lehetett hallani, hogy te valakit magára hagytál, aki oltalmadat kérte és segítségért hozzád könyörgött. Ilyen bizalomtól lelkesítve sietek hozzád, ó szűzek szűze jóságos Anyám, hozzád fordulok és sóhajtva állok színed előtt, én szegény bűnös. Ne vesd meg könyörgésemet, ó anyja az örök Igének, hanem hallgass rám kegyelmesen és hallgass meg engem. Ámen. (Szent Bernát)

Most segíts meg...

Most segíts meg Mária, ó irgalmas Szűzanya. Keservét a búnak, bajnak, eloszlatni van hatalmad. Hol már ember nem segíthet, a Te erőd nem törik meg. Hő imáit gyermekeidnek, nem te soha nem veted meg. Hol a szükség kínja nagy, mutasd meg, hogy Anya vagy. Most segíts meg Mária, ó Irgalmas Szűzanya!

Nevelj a Te hitedre

„Megpihenek abban a tudatban, hogy van Anyánk és megvigasztalódom az által, hogy gyermeki bizalommal kiönthetem előtte szívemet, bánatomat s aggodalmamat, s eltelek bizalommal, hogy Te bizonyára megértesz, s megsegítesz engem. — Erősítsd meg mindenekelőtt hitemet. Nevelj rá engem a Te nagy rendületlen hitedre. Történjék bármi is, törjön bár össze az élet sok reményt, szakítson bár szét sok édes köteléket, ahhoz az egy kincshez, a föltétlen hitemhez, amellyel átadtam magam Istennek, ragaszkodom — az a kötelék, amely lelkemet Istenhez fűzi, ne lazuljon soha. Kinek Boldogságos Szent Szűz, Te vagy anyja, annak hite legyen ereje! Ha velem az Isten, ha egymagam állok is, mindig többségben vagyok. S akinek édesanyja Te vagy Boldogságos Szűz Mária, az nem érzi magát elhagyatva, hiszen a Te anyai oltalmad mindenhova kíséri. Fordítsd reám szemedet, Szűz Anyám. Ámen." (Prohászka)

A szentolvasó (rózsafűzér)

A keresztre Hiszekegyet imádkozunk, a nagy szemekre Miatyánkot, a kis szemekre pedig Üdvözlégyet. Az első három Üdvözlégy után és minden tíz Üdvözlégy – tized – után a Dicsőség az Atyának... következik. Az Üdvözlégyekben a Jézus szó után az alábbi kéréseket, illetve titkokat illesztjük be, vagy a titkokat csak egyszer mondjuk az egyes tizedek legelején, s erre gondolunk a tized imádkozása közben.

Az első három Üdvözlégyben:
1. aki hitünket növelje,
2. aki reményünket erősítse,
3. aki szeretetünket tökéletesítse.

(E bevezetés mindig egyforma.)

Az örvendetes olvasó titkai:
1. akit te, Szent Szűz a Szentlélektől fogantál,
2. akit te, Szent Szűz Erzsébetet látogatván hordoztál,
3. akit te, Szent Szűz a világra szültél,
4. akit te, Szent Szűz a templomban bemutattál,
5. akit te, Szent Szűz a templomban megtaláltál.

A fájdalmas olvasó titkai:
1. aki érettünk vérrel verítékezett,
2. akit érettünk megostoroztak,
3. akit érettünk tövissel megkoronáztak,
4. aki érettünk a keresztet hordozta,
5. akit érettünk keresztre feszítettek.

A dicsőséges olvasó titkai:
1. aki halottaiból feltámadott,
2. aki a mennybe fölment,
3. aki nekünk a Szentlelket elküldötte,
4. aki téged, Szent Szűz a mennybe fölvett.
5. aki téged, Szent Szűz, a mennyben megkoronázott

ÚJABB IMÁDSÁGOK

Reggeli imák

A következő két reggeli ima egy-egy szentírási igéhez kapcsolódik, miután ezen egy-két percig csendesen elgondolkozunk.

Csak Istenben nyugszik meg lelkem, tőle van az én szabadulásom. (Zsolt. 62, 2)

Örök és nagy Isten! Mielőtt körülvenne a nap hangos lármája, közelségedet keresem ebben a csöndben. Te tudod, mennyire nyugtalan, mily dacos és csüggeteg a szívem. Azt akarom hallgatni, amit Te tudsz mondani. Hiszen jelenléted csak akkor tapasztalható meg, ha egészen csendben vagyunk. Ezért szólok én a szívemhez: légy csöndes és tekints Istenre! Ó, Uram, add akaratomnak Lelked erejét, hogy most és egész nap be tudja fogadni segítségedet. Istenem és Atyám, vidd végbe énbennem művedet! Ámen.

Aki kezét az eke szarvára teszi és hátrafelé néz, nem alkalmas az Isten országára. (Lk. 10, 62)

Kegyelmes Istenem, szeretetteljes Üdvözítő! Követésedre hívtál bennünket. Ezt írd mélyen szívembe most, amikor napi munkámba indulok. Ne engedd, hogy hatalomvágy és erőszakosság uralkodjék el rajtam. Ha gyenge lennék és más csalogató célokat próbálok követni, akkor tégy erőssé. Te kezdted el bennem a jó művet, vidd ezt tovább, hogy meg ne torpanjak. Te hívtál engem, tarts tehát erősen, hogy el ne fussak előled és akaratod elől. Tégy hűséges tanítványoddá! Ámen.

Dolgozók reggeli imája

Isten nevében indulok napi munkámra, adj nekem, Uram, testi és lelki erőt, védj és őrizz meg minden utamon. Áldd meg kezem munkáját, áldd meg testvéreimet, akik mellettem dolgoznak. Engedd, hogy szolgáljak családomnak. Add, hogy munkánk közben is emberek maradjunk. Tedd, hogy napi munkánk mindenképpen Isten-szolgálat lehessen. Ámen. (Godin)

Reggeli ima *(Ének)*

1. Hálát adok, hogy itt a reggel, hálát adok az új napon.
   Hálát adok, hogy minden percem Néked adhatom.
2. Hálát, nemcsak a jótestvérért, — hálát mindenkiért adok.
   Hálát adok, hogy minden sértést megbocsájthatok.
3. Hálát adok, hogy munkát küldesz, hálát adok, hogy fény ragyog,
   Hálát adok, hogy lelkem fényes, és boldog vagyok.
4. Hálát adok a vidám percért, hálát ha szomorú leszek.
   Hálát adok, hogy adsz elém célt, és kezed vezet.
5. Hálát adok, hogy hallom hangod, hálát adok a jóhírért.
   Hálát adok, hogy Tested adtad minden emberért.
6. Hálát adok az üdvösségért, hálát adok, hogy várni fogsz.
   Hálát adok, hogy ma reggel még hálát adhatok.

(M.G. Schneider)

Hosszabb reggeli ima

Köszönöm Uram, az éjszakai nyugalmat... Az új naphoz, amit adtál, add újra kegyelmedet. Ne engedd, hogy haszontalanul kihulljanak kezemből az órák, hanem úgy gazdálkodjam velük, ahogy értékes kincsekkel szokás... Tudom, földi életem minden perce drága, és eszerint akarok bánni vele: nem kicsinyes szorongással, de termékeny okossággal, hogy értékesítsem az időt.

Járj ma egész nap velem, Te gondolkozzál és cselekedjél bennem, Istenem.

Segíts, hogy ez a nap a hűség napja legyen: Hűséges akarok lenni Krisztushoz, hogy ne váljak méltatlanná szeretetére.

Hűséges az Egyházhoz, hogy tevékeny munkájából ki ne maradjak.

Hűséges az eszmékhez, hogy az igazságot meg ne tagadjam.

Hűséges hivatásomhoz és családomhoz, hogy kötelességeimről meg ne feledkezzem.

Legyen ez a nap a szeretetnek is napja: hogy az irántad való szeretet könnyűvé tegye a Te szolgálatodat, hogy magamat önzés és korlátozás nélkül szeressem, hogy jóindulat, megbecsülés, emberiesség és segítőkészség vezessen embertársaimhoz.

És legyen ez a nap az öröm napja:

hogy betöltse szívemet a hozzád-tartozás öröme, és hogy tiszta szívvel örülni tudjak az élet minden szépségének.

Engedd, hogy a bajokban is derűvel töltsön el a belőled élő bizalom és tudjak másoknak is örömet adni.

Kérlek, viseld gondját azoknak is, akik közel állnak szívemhez.

Esti imák

Akkor vagytok a barátaim, ha megteszitek, amit parancsolok nektek. (Jn. 15, 14)

Szeretett Uram és Istenem! Mutasd meg nekem ezen az estén, mi gátol meg engem és tartja fel lelkemet. Ne hagyj addig nyugton, amíg nem szakítok mindezzel. Naponta döntések elé állítod életemet. Bocsásd meg, amit tévesen tettem és helytelenül gondoltam. Nagyon szeretnék igazi keresztény lenni és életemet változhatatlan, örök alapokra helyezni. Segíts tehát abban, hogy ezt elérjem és tégy olyan emberré, aki nemcsak nevezi magát kereszténynek, hanem tényleg Jézus tanítványaként akar élni.

Gondtalanul fekhetem le s rögtön el is alszom, mert Te, Uram, zavartalan és nyugodt pihenést engedsz nekem. (Zsolt. 4,9)

Erős és mindenható Istenem! Hogyan lehetnék eléggé hálás azért, hogy jóságodban egész napon át elviseltél? Megadtad a mindennapi kenyeret, a nehézségeken is átsegítettél. Bár dicséretem gyönge és hálám szegényes, fogadd kedvesen. Mihelyt elröppen a nap, nem emlékezem többé bűneimre sem. Maradj mellettem fényeddel, ha sötét van. Ha Te velem vagy, mitől kellene rettegnem? A Te védelmed alatt, háromságos Isten, nyugodtan és békésen alhatom. Ámen.

Esti imádság *(Ének)*

1. Hálát adok az esti órán, hálát adok, hogy itt az éj,
   Hálát adok, hogy szívem mélyén hála dala kél.
2. Hálát adok a csillagfényért, hálát a sűrű éjjelért,
   Hálát adok, hogy nem vagy messze, most is küldsz le fényt.
3. Hálát adok, hogy küldtél testvért, társként, aki ma mellém állt,
   Hálát adok, hogy megengedted azt is, ami fáj.
4. Hálát adok, hogy Tested táplál, hálát, hogy ma is szólt Szavad.
   Hálát adok, hogy lelkem biztos cél felé halad.
5. Hálát adok, hogy mellém álltál, hálát, hogy szép az otthonom.
   Hálát, hogy munkám elvégeztem s békén alhatom.
6. Hálát adok a sok-sok jóért, hálát adok, hogy megbocsátsz.
   Hálát adok, hogy el nem hagytál, újabb útra várasz.
7. Hálát adok, hogy szemed rajtam, hálát adok, hogy reményt adsz.
   Hálát adok, mert biztos eljössz, mint a virradat.

(M.G. Schneider)

Uram, színed előtt

„Csak hagyd magad teljesen Istenre; előtte mutasd be önmagad egyszerűen, minden közvetítő nélkül. Ez a legbiztosabb módja a Vele való találkozásnak. De az efajta passzivitás sohasem jelentheti azt, hogy megfeledkezünk embertársainkról. Sőt ellenkezőleg: az aktív keresztény, amikor Isten színe elé járul, szükségképpen magával viszi testvéri gonddal a „többieket" is! Isten előtt és az emberek közt is jelen lévén, így készíti elő igazán a nagy Találkozást..."

Színed előtt megállni, Uram csendesen;
Testi szemeimet lezárni,
Lelki szemeimet lehunyni,
Megmaradni némán, mozdulatlan,
Feléd kitárni egész valómat:
Tiéd lenni Örök Jelen...

Elfogadom, Uram, hogy semmit ne érezzek,
semmit ne lássak,
semmit ne halljak,
Megszabadulva minden gondolattól,
minden képtől, képzelettől...
Egyszerűen előtted állok az éjszakában,
Hogy akadály nélkül találkozzam Veled
A Hit nagy csendjében.
Uram, színed előtt...

De nem vagyok egyedül, Uram,
Nem lehetek többé egyedül.
Egész tömeg vagyok, Uram:
Emberek ezrei laknak bennem!
Találkoztam velük,
s ők betértek hozzám, szállást kaptak nálam;
előbb megkínoztak, aztán aggasztottak,
végül egészen elfogyasztottak...
És én hagytam őket, Uram. Hagytam, hogy belőlem táplálkozzanak, hogy nálam megpihenjenek.
Amint a színed elé járulok, íme, magammal hozom őket.
Miközben magam előtted kitárom, őket is bemutatom, Uram.
Ime: itt vagyok,
S ők is előtted állnak, Uram!... (Quoist)

Ments meg, Uram!

A virágtalan, gyümölcstelen ágtól,
A meddőségtől, lanyhaságtól,
A naptalan és esőtelen égtől:
Ments meg Uram a szürkeségtől

Édes az ifjak méntás koszorúja,
Fehér öregek aranyos borúja,
Virága van tavasznak, télnek:
Ne engedj Uram, koravénnek!

Csak attól ments meg, keresők Barátja,
Hogy ne nézzek se előre, se hátra.
Tartsd rajtam szent, nyugtalan ujjad,
Ne tűrd, Uram, hogy bezáruljak!

Ne hagyj Uram, megülepednem,
Sem eszmében, sem kényelemben.
Ne tűrj megállni az ostoba van-nál,
S nem vágyni többre kis mái magamnál.

Ha jönni talál olyan óra,
Hogy megzökkenne vágyam mutatója,
Kezem kezedben ha kezdene hülni,
Más örömén ha nem tudnék örülni,

Ha elapadna könnyem a más bűnén,
A minden mozgást érezni ha szünném,
Az a nap, Uram, hadd legyen a végső:
Szabadíts meg a szürkeségtől! *Sík Sándor*

Imádság Krisztushoz

Ó Krisztus, aki megjelentél az idők közepén. Hogy fényt hozzál az embereknek. Hogy felfedd természetüket. Hogy testedben diadalmaskodj bűneik fölött. Hogy egyesítsd a két meghasonlott részt. Hogy lehetővé tedd az ember számára a legnagyobb békét, miután alávetette testét a léleknek és lelkét az Istennek.

Ó Krisztus, az igazság Tanítója, mely megszabadít bennünket. Ime, a világnak szüksége van Rád, ma inkább mint valaha. Ime, az emberi törekvések ellentmondanak. Ime, az emberek azáltal, hogy szabadabbak, egyre szolidárisabbak akarnak lenni.

Egyedül Te, Istenember, tudsz megfelelni kívánságuknak, válaszolni hívásukra, betölteni ürességüket. Anélkül, hogy lefékeznéd lendületüket. Anélkül, hogy elfojtanád az Életet.

Csak Te tudod őket legbensejükben megtisztítani. Ellenmondásaikat feloldani. Szelíden, behatóan és hatásosan irányítani a jobb felé, segíteni előhaladásukat kibontakozásukban, hogy elérjék Istent.

Általad. Benned. Bensőbbséges életet élve a Te világosságodban. Éhesen az igazságra. Szeretve a szegénységet. Eltelve irgalommal és szelídséggel. Megbánva vétkeiket. Felszabadulva a testi vágy rabságából. Így lesznek békések és békítőek. (J.L. Lebret)

Tégy engem békéd eszközévé

Uram, tégy engem
békéd eszközévé! Add, hogy:
ahol a gyűlölet tombol,
oda én a szereteted vigyem,
ahol a bűn uralkodik,
oda én a megbocsátást vigyem,
ahol a kétség tétovázik,
oda én a hitet vigyem,
ahol a hamisság kígyózik,
oda én az igazságot vigyem,
ahol a reménytelenség csüggeszt,
oda én a bizalmat vigyem,
ahol a sötétség rémít,
oda én a világosságot vigyem.
Uram, tégy engem a Te békéd eszközévé! Úgy legyen!

A nagylelkűség imája

Uram Jézus! taníts meg arra, hogy nagylelkű legyek
És úgy szolgáljak Neked, ahogy megérdemled:
Hogy adjak számolgatás nélkül, hogy dolgozzak megállás nélkül,
Harcoljak, nem gondolva arra, hogy sebeket kaphatok,
Hogy teljesen odaadjam magam a Te szolgálatodban,
Nem várva más jutalmat, mint azt, hogy tudom:
A Te szent akaratodat teljesítem. Ámen.

(Loyolai Szent Ignác imája Godin átírásában.)

SZERTARTÁSOK

Az Oltáriszentséggel való áldás

Azért ezt a nagy Szentséget – Leborulva imádjuk: – Teste s vére a Krisztusnak – Mert itt vagyon, jól tudjuk, – Ha elménkkel meg nem fogjuk – Hitünkkel megfoghatjuk.

Az Atyának és Fiúnak – Dícséret és tisztesség, – Szentlélekkel egyetemben – Áldás, örök dicsőség – Háromságban egy szent Istent – Áldjon minden nemzetség. Ámen.

Kenyeret adtál nekik a mennyből.*

Minden gyönyörűséggel teljeset.

Az Úr veletek.

És a te lelkeddel.

Könyörögjünk. Isten, ki e csodálatos Szentségben ránk hagytad szenvedésed emlékezetét, engedd, kérünk, úgy tisztelnünk Tested és Véred szentséges titkát, hogy megváltásod gyümölcsét szüntelen érezzük. Ki élsz és uralkodol mindörökkön örökké. Ámen.

Jézus szent Szívének litániája

Uram, irgalmazz nekünk!
Krisztus, kegyelmezz nekünk!
Uram, irgalmazz nekünk!
Krisztus, hallgass minket!
Krisztus, hallgass meg minket!

Mennyei Atyaisten,*
Megváltó Fiúisten,
Szentlélek Úristen,
Szentháromság egy Isten,
Jézus Szíve, az örök Atya Fiának Szíve,
Jézus Szíve, a Szűzanya méhében a Szentlélektől alkotott Szív,
Jézus Szíve, az Isten igéjével lényegileg egyesített Szív,
Jézus Szíve, végtelen fölségű Szív,
Jézus Szíve, Isten szent temploma,

---

* Irgalmazz minékünk!

Jézus Szíve, a Magasságbelinek szent szekrénye,[1*]
Jézus Szíve, Isten háza és a mennyország kapuja,
Jézus Szíve, a szeretet lángoló tűzhelye,[2]
Jézus Szíve, az igazságosság és szeretet tárháza,
Jézus Szíve, jósággal és szeretettel teljes Szív,
Jézus Szíve, minden erény mélysége,
Jézus Szíve, minden dícséretre legméltóbb Szív,
Jézus Szíve, minden szív királya és középpontja,
Jézus Szíve, amelyben a bölcseség és tudomány összes kincsei megvannak,
Jézus Szíve, amelyben az Istenség egész teljessége lakozik,
Jézus Szíve, amelyben a mennyei Atyának kedve telt,
Jézus Szíve, amelynek teljességéből mindannyian merítettünk,
Jézus Szíve, az örök halmok kívánsága,[3]
Jézus Szíve, béketűrő és nagy irgalmasságú Szív,
Jézus Szíve, dúsgazdag mindazok iránt, akik hozzád folyamodnak,
Jézus Szíve, az élet és szentség forrása,
Jézus Szíve, vétkeinkért engesztelő áldozat,
Jézus Szíve, gyalázatokkal tetézett Szív,
Jézus Szíve, gonoszságainkért megtört Szív,
Jézus Szíve, mindhalálig engedelmes Szív,
Jézus Szíve, lándzsával átvert Szív,
Jézus Szíve, minden vigasztalás kútfeje,[4]
Jézus Szíve, életünk és feltámadásunk,
Jézus Szíve, békességünk és engesztelésünk,
Jézus Szíve, bűnösök áldozatja,
Jézus Szíve, benned reménylők üdvössége,
Jézus Szíve, benned kimúlók reménysége,
Jézus Szíve, minden szentek gyönyörűsége,
Isten Báránya, aki elveszed a világ bűneit;
Kegyelmezz nekünk!
Isten Báránya, aki elveszed a világ bűneit;
Hallgass meg minket!

---

* Irgalmazz minékünk! — [1] Hajléka. — [2] Szeretettől lángoló szív. [3] Aki után ősatyáink kívánkoztak. — [4] Forrása.

Isten Báránya, aki elveszed a világ bűneit;
Irgalmazz nekünk!
Szelíd és alázatos szívű Jézus,
Alakítsd szívünket a te Szíved szerint.

Könyörögjünk. — Mindenható örök Isten! tekints szeretett Fiad Szívére és mindama dícséretre és elégtételre, amelyet a bűnösök nevében irántad lerótt, és adj megengesztelődve bocsánatot azoknak, akik irgalmasságodért esdekelnek, ugyanazon szent Fiad, Jézus Krisztus nevében, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egyetemben Isten mindörökké. Ámen.

Lorétói litánia

Uram, irgalmazz nekünk!
Krisztus, kegyelmezz nekünk!
Uram, irgalmazz nekünk!
Krisztus, hallgass minket!
Krisztus, hallgass meg minket!

Mennyei Atyaisten,*
Megváltó Fiúisten,
Szentlélek Úristen,
Szentháromság egy Isten,
Szentséges Szűz Mária[1],
Istennek szent Anyja,
Szűzek szent Szűze,
Krisztus szent anyja,
Isteni kegyelem anyja,
Tisztaságos anya,
Szeplőtelen szűzanya,
Sérelem nélkül való anya,
Szűz virág szent anya,
Szeretetreméltó anya,
Csodálatos anya,
Jótanács anyja,
Teremtőnk anyja,
Üdvözítőnk anyja,
Nagyokosságú Szűz,
Tisztelendő Szűz,
Dícsérendő Szűz,
Nagyhatalmú Szűz,
Irgalmas Szűz,
Hűséges Szűz,
Igazság tükre,[2]
Bölcseség széke,[3]
Örömünk oka,
Lelki edény,[4]
Tiszteletes edény,[5]
Ájtatosság jeles edénye,[6]

---

*Irgalmazz nekünk! — [1]Könyörögj érettünk! — [2]A jámborság példaképe. — [3]bölcsességgel teljes Szűz. — [4]a Szentlélek hajléka. — [5]Istentől megtisztelt Szűz. — [6]Istennek szentelt Szűz.

Titkos értelmű rózsa,*
Dávid király tornya,[7]
Elefántcsont torony,[8]
Mária aranyház,[9]
Frigynek szent szekrénye,
Mennyország ajtaja,
Hajnali csillag,
Betegek gyógyítója,
Bűnösök menedéke,
Szomorúak vigasztalója,
Keresztények segítsége,
Angyalok királynéja,
Pátriárkák királynéja,
Próféták királynéja,
Apostolok királynéja,
Vértanúk királynéja,
Hitvallók királynéja,
Szűzek királynéja,
Minden szentek királynéja,
Áteredő bűn nélkül fogantatott királyné,
Mennyekbe fölvett királyné,
Szentolvasó királynéja,
Béke királynéja,
Magyarok Nagyasszonya,

Isten Báránya, aki elveszed a világ bűneit,
Kegyelmezz nekünk!
Isten Báránya, aki elveszed a világ bűneit,
Hallgass meg minket!
Isten Báránya, aki elveszed a világ bűneit,
Irgalmazz nekünk!

V. Imádkozzál érettünk Istennek szent Anyja.
R. Hogy méltók lehessünk Krisztus ígéreteire.

Könyörögjünk. — Add, Uram, hogy mi, a te szolgáid, folytonos lelki és testi jólétnek örvendhessünk és a Boldogságos, mindenkor szeplőtelen Szűz Mária dicsőséges közbenjárása által a jelen szomorúságtól megszabaduljunk és örökkétartó örömet élvezzünk. A mi Urunk, Jézus Krisztus által. Ámen.

---

* Könyörögj érettünk. — [7] Erős Szűz. — [8] Isten szépséges teremtménye. — [9] Isten szentélye.

AZ IMÁDSÁGOS RÉSZ TARTALOMMUTATÓJA

A SZENTMISEÁLDOZAT 116
A szentmise életünk középpontjában 116
Bevezető szertartás 118
Az Ige liturgiája 121
Az áldozat liturgiája 124
A 2. eucharisztikus imádság 127
A 3. eucharisztikus imádság 132
A közösség áldozása 137
A befejező szertartás 140
MISESZÖVEGEK 141
Szentháromság vasárnapjára 141
A Szentlélekről 143
Jézus Szentséges Szívéről 145
Szűz Mária, Magyarok Nagyasszonya 147
Szent István király, Magyarország fővédőszentje 149
A kereszténytyek egységéért 152
ÉNEKEK 154
Miseénekek 154
Áldozási énekek 156
Mária-énekek 158
Magyar szentek 159
Elbocsájtásra 160
Alkalmi énekek 161
IMÁDSÁGOK AZ EGYHÁZ ŐSI KINCSTÁRÁBÓL 163
Az Úr imája — Az angyali üdvözlet 163
Az apostoli hitvallás — A Szentháromság dicsőítése 163
Az Úr angyala 163
Reggeli imák: A Katolikus Katekizmusból 164
Pázmány imája 164
Esti imák: A Katolikus Katekizmusból 165
Canisi Szent Péter imája 165
Asztali áldás: Rövid áldás 165
Hosszabb asztali áldás 165
Fohászok, röpimák 166
Önmagunk felajánlása 167
Marmion apát imája 167
Loyolai Szent Ignác: Fogadd el 167
Loyolai Szent Ignác: Krisztus lelke 167
Imádás 168
Szent Bernát imája 168
Az Officium Rákócziánum imája 168
Szentséglátogatásra — Lelki áldozásra 169
Szuszai imája 169
Aquinói Szt. Tamás himnusza (Adoro te) 169

Zarándoklatunk imái 170
Ima az Egyházért — Pápáért — Hazáért 170
Mindennapi imák a Boldogságos Szűzanyához 171
Oltalmad alá menekülünk 171
Szent Bernát: Emlékezzél meg 171
Most segíts meg, Mária! 171
Prohászka: Nevelj a te hitedre 171
A szentolvasó (rózsafűzér) 172
ÚJABB IMÁDSÁGOK 173
Reggeli imák 173
Két reggeli ima 173
Godin: Dolgozók reggeli imája 173
Hálát adok (Énekes reggeli ima) 174
Hosszabb reggeli ima 174
Esti imák 175
Két esti ima 175
Hálát adok (Énekes esti ima) 175
Isten színe előtt 176
Quoist: Uram, színed előtt 176
Sík: Ments meg, Uram! 177
Lebret: Imádság Krisztushoz 177
Mindig időszerű régi imák 178
Uram, tégy engem békéd eszközévé 178
Szent Ignác — Godin: A nagylelkűség imája 178
SZERTARTÁSOK, LITÁNIÁK 179
Az Oltáriszentséggel való áldás 179
Jézus Szent Szívének litániája 179
Lorétói litánia 181

Az imádságokat és énekeket a Misekönyvből, s különböző imakönyvekből vettük (Sík-Schütz; Sík: Dicsőség, Békesség; Hozsanna stb.), az újabb imákhoz pár reggeli és esti imát Bühler Klara: Minuten der Sammlung (J. Pfeiffer, München) c. imakönyvéből, az énekes imákat „Daloljunk az Úrnak" c. készülő kiadványunkból (Cselényi I. Gábor ford.), Quoist imáját az „Itt vagyok, Uram" c. kiadványunkból, Godin imáit P. Lelotte imakönyvéből, néhány imát az „Életfordulón" c. kiadványunkból. — Az énekek végén alkalmazott, az énekgyűjteményekre, illetve szerzőkre vagy fordítókra utaló zárójeles rövidítések feloldása:
B-K: Bangha Béla—Koudela Géza; Bz: Bozóki; Csk: Csíki kézirat, DÉ: Deák; GyA: Gyurits Antal; HL: Harangi László; KM: Kovács Márk; Kd: Kisdi; LM: Lakatos Mihály; MM: Mentes Mihály; PK: Pakocs Károly; SJ: Simon Jukundián; Szm: Szentmihályi.

Könyvünk az 1975-ös szentévi zarándokok útravalójául készült: alkalmat nyújt hitbeli tájékozódásra és lelki elmélyülésre, sőt életünk újra átgondolására és megújítására is. Imakönyvül is szolgálhat a zarándoklatok közös szentmiséin, de ugyanakkor kísérőnk is lehet néha egy-egy templomi magány perceiben. Ima-szemelvényeink, ha szerény keretben is, de indításul szolgálhatnak imádságos életünk elevenebbé tételéhez. Előljáróban pedig kegyelettel idézzük fel a magyar kereszténység atyjának Szent Istvánnak évezredes emlékét.

OMC
BÉCS